

מפתחות ענינים - אות ב'

בא במחתרת

א. כללי

ב. קים לי' בדרכה מיני'

א. כללי

בענין היכא שיש ספק אם בא על עסקי נפשות.

סנהדרין: שמ"ו.

ע"ז: ק'.

הדרך שבא במחתרת אינו בגדר רודף אלא נאמרה בו גזירת הכתוב של הותר דמו.

כתובות ב': תע"ח (קטע "ועי' בהסוגיא").

סנהדרין: שמ"ח, שמ"ט.

(חומש: פרי' יתרו, לא תרצה [כ' י"ג] [ו] סק"ב קטע אחרון).

בענין שיש רק רשות להורגו אבל אין חיוב.

סנהדרין: שמ"ח (קטע "וכן אתי שפיר").

חומש: פרי' יתרו, לא תרצה (כ' י"ג) [ו] סק"ב.

בענין למה לא הביא הרמב"ם לענין בא במחתרת שצריכים להזהירו.

סנהדרין: שמ"ח (קטע "וכן א"ש").

בענין מה שלא הביא הרמב"ם לענין בא במחתרת שמוותר להורגו רק אם אינו יכול להציל עצמו באחד מאבריו.

סנהדרין: שמ"ח (קטע "ולפי היסוד הנ"ל מובן").

דברי הר"ר יהונתן שבבא במחתרת אין מקפידים באם יכול להצילו באחד מאבריו או לא כי איירי בלילה ואינו יכול לדקדק כל כך.

סנהדרין: שמ"ח (קטע אחרון).

שיטת הרמב"ם שבא במחתרת נהרג גם ביום.

סנהדרין: שמ"ח (קטע אחרון).

דברי הרמב"ם שאם מצא אותו חוץ למחתרת יש לו דמים.

סנהדרין: שמ"ח (קטע "ולפי היסוד הנ"ל ניחא").

המשמעות בדברי הרמב"ם שאפילו עכו"ם מותר להרוג בא במחתרת.

סנהדרין: שמ"ח (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

דברי רש"י שבא במחתרת נחשב גברא קטילא.

סנהדרין: שמ"ח (קטע "ולפי מש"כ רש"י").

דברי רש"י ש"והוכה" פירושו הוא הכאה, ודברי הר"ן שפירושו הוא סייף.

סנהדרין: רצ"א (קטע "והנה עיין לקמן" וקטע אחרון).

דברי הרמב"ם שאפשר להמית בא במחתרת גם לכתחילה בכל מיתה, ודברי הר"ן שצריכים לכתחילה מיתה הכתובה בו דהיינו הכאה.

סנהדרין: רצ"ה, רצ"ז סק"א.

בענין מה שבא במחתרת נהרג ביד כל אדם ואפילו בשבת.

סנהדרין: שמ"ח (קטע "ולפי" א"ש").

ב. קים לי' בדרכה מיני'.

בענין מה שבא במחתרת פטור על כלים, עי' בערך קים לי' בדרכה מיני' סק"ו.

בבל

בענין אם מותר לגדל בהמה דקה בבבל.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה קל"ח.

בענין המביא גט מבבל, לענין אמירת בפני נכתב ובפני נחתם.

גיטין: פרק המביא גט קע"א – קפ"ט.

בבלי (תלמוד)

דברי הכ"מ שבזמן חתימת הבבלי עשו תקנה שלא לחלוק על הבבלי.
 סנהדרין: שע"ג* סק"א ולהלן שם.
 חומש: הקדמה, ד' סק"א ולהלן שם.

בענין מה שהבבלי יכול לחלוק על הירושלמי.

סנהדרין: שע"ג* סק"ח.

חומש: הקדמה, ד' סק"ח.

דברי הרי"ף שהלכה היא כהבבלי נגד הירושלמי משום שהלכה כבתראי.

סנהדרין: שע"ג* סק"י.

חומש: הקדמה, ד' סק"י.

דברי הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה שכל מה שנזכר בתלמוד בבלי חייבים בו כל ישראל כי הסכימו על זה כל חכמי ישראל או רובם, והדרך שכוונתו היא לומר שממילא הי' להם בזה כח דוגמת הכח של סנהדרין הגדולה שפסקיהם מחייבים את כל ישראל.

סנהדרין: שע"ג* בהערה הראשונה, סק"י.

אבות: פרק ראשון ב' סק"ו.

חומש: הקדמה, ד' בהערה הראשונה, סק"י.

בגד

י"ל שהשיעור של ג' על ג' כדי להחשב בגד הוא בריבוע, אבל אם הי' רוחבו פחות משלש לא יועיל מה שיש הוספת אורך.

זבחים ב': רכ"א סק"א, ר"מ.

שבגדים משפיעים על המהות.

חומש: פרי' תצוה, "הגדר של בזמן שאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם" (קטע "ומעתה" ולהלן שם).

בענין מה שנמשכים אחרי אופנת הרחוב.

חומש: פרי' תצוה, "הגדר של בזמן שאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם" (קטע "ומעתה" ולהלן שם).

דברי רבי יוחנן ש"מאני מכבדותא".

חומש: פרי' לך לך, ויט אהלה (י"ב, ח').

בגדי כהונה

ע"י עוד בערך ציץ.

א. גדר מצות בגדי כהונה

ב. עשייתם ולבישתם וכבודם

ג. כלאים בבגדי כהונה

ד. איסור הנאה ומעילה בבגדי כהונה

ה. מחוסר בגדים

ו. מיותר בגדים

ז. הדין של "לכבוד ולתפארת" והדין של "מדור".

ח. מרושלין

ט. מסולקין

י. מקורעין

יא. מטושטשין

יב. משוחקין

יג. "לא יחגרו ביזע"

יד. חציצה

א. גדר מצות בגדי כהונה

ה' צדדים בגדר מה היא מצות בגדי כהונה: העשי', הלבשה, לבישה לצורך עבודה, שהעבודה תהי' נעשית בבגדי כהונה, שהמצוה מורכבת מן העשי' והלבשה ביחד.

זבחים ב': ק"ס.

חומש: פרי' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב').

דעת הרמב"ם בהנ"ל.

זבחים ב': ק"ס סק"א סק"ב.

חומש: פרי' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') סק"א סק"ב.

עוד צד, נוסף על הה' צדדים הנ"ל: שהמצוה אינה מעשה הלבשה אלא שיהי' לבוש בבגדי כהונה.

יבמות א': צ"ב (קטע "איברא").

זבחים ב': ק"ס בתחילתו (קטע "והנה הדרך").

זבחים ב': ק"ס סק"ו.

חומש: פר' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') (קטע "והנה הדרך"), שם, "עוד בענין הצדדים הנ"ל בגדר מצות בגדי כהונה" (קטע "איברא").

חילוק בגדר המצוה בין בגדי כהן גדול לבגדי כהן הדיוט.

זבחים ב': ק"ס סק"א.

חומש: פר' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') סק"א.

ביאורי הרמב"ן בדעת הבה"ג בענין מצות בגדי כהונה.

זבחים ב': ק"ס סק"ג.

חומש: פר' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') סק"ג.

בענין שהבה"ג מונה עשיית "בגדי שרד" למצוה.

זבחים ב': ק"ס סק"ד.

חומש: פר' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') סק"ד.

דעת רש"י ש"בגדי שרד" הם הבגדים שכתובים בסוף פר' במדבר שכיסו בהם את הכלים בשעת המסעות. ודעת הרמב"ן שהם הבגדי כהונה.

זבחים ב': ק"ס סק"ד.

חומש: פר' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') סק"ד.

ב. עשייתם ולבישתם וכבודם

עי' להלן בסק"ג כאן בענין מעשהו של האבנט של הכהן הדיוט.

בענין למה באבני האפוד היו ששה שמות על כל אבן ואילו בהחשן היתה לכל שבת אבן נפרדת.

חומש: פר' תצוה, אבני זכרון (כ"ח, י"ב).

בענין שזורין וכפול ששה.

זבחים ב': רי"ג.

חומש: פר' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') בתחילתו (קטע "והנה הדרך"), שם, "עוד בענין הצדדים הנ"ל בגדר מצות בגדי כהונה" (קטע "איברא").

עוד צד: שהמצוה היא שיהי' לכוש בשעת העבודה.

יבמות א': צ"ב (קטע "ולא עוד").

זבחים ב': ק"ס בתחילתו (קטע "והנה הדרך").

חומש: פר' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') בתחילתו (קטע "והנה הדרך"), שם, "עוד בענין הצדדים הנ"ל בגדר מצות בגדי כהונה" (קטע "ולא עוד").

הצד שלבישת כל בגד ובגד היא מצוה נפרדת.

יבמות א': צ"ב ("ברם עיין בערל"ג").

זבחים ב': ק"ס בתחילתו (קטע "ח").

חומש: פר' תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') בתחילתו (קטע "ח"), שם, "עוד בענין הצדדים הנ"ל בגדר מצות בגדי כהונה" (קטע "ברם עיין בערל"ג ולהלן שם).

הצד שאפילו אם לבישת כל בגד אינה מצוה נפרדת, אבל לאחר שגמר ללבושם, הרי כל המעשה לבישה נחשב חלק מהמצוה, ולא רק הסוף.

יבמות א': צ"ב (קטע "ובאמת" ולהלן שם).

חומש: פר' תצוה, "עוד בענין הצדדים הנ"ל בגדר מצות בגדי כהונה" (קטע "ובאמת" ולהלן שם).

קושיית הרמב"ן למה אין הרמב"ם מונה למצות נפרדות בגדי כהן גדול, ובגדי כהן הדיוט, וכן בגדי זהב של כהן גדול, ובגדי לבן של כהן גדול.

המחלוקת בין רש"י והרמב"ם בענין אם היכא שכתוב "בר" צריכים כפול ששה לעיכובא (רש"י) או רק לכתחילה (הרמב"ם).

זבחים ב': רי"ג.

בענין הא דלא הזכיר הרמב"ם לענין התכלת של בגדי כהונה שצריכים חלזון.

יבמות א': ס"ט.

בענין שגם הפעמונים מעכבים בהמעיל אע"פ שהם רק לנוי.

זבחים ב': (קס"א [קטע "והרמב"ן"]) קס"ב (קטע אחרון).

שיטת הרמב"ם שהמצנפת של כ"ג והמגבעת של כהן הדיוט הם אותו בגד, רק שהכהן גדול חובשו בצורה אחרת. ושיטת הראב"ד שמצנפת היא ארוכה הרבה וכורכו סביב ראשו, ואילו מגבעת היא קצרה וחדה מלמעלה.

זבחים ב': קפ"א (קטע "וע"ע ברמב"ם" ולהלן שם).

חומש: פ"ר חקת, ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו (י"ט, ד') בההערה.

בענין הפתיל תכלת של ציץ. וכן ביאורים ב"כיפה של צמר היתה מונחת בראש של כהן גדול ועלי ציץ נתון" (חולין דף קל"ח ע"א).

זבחים ב': ר"נ.

המחלוקת בענין אם ציץ מרצה רק בהיותו על מצחו של הכ"ג או האם גם כשאינו על מצחו של הכ"ג, וכן בענין אם לפי המ"ד שסובר שמרצה רק כשהוא על מצחו בעינין שיהיה לבוש כל השמונה בגדים.

זבחים ב': ק"ס סק"א (קטע "והבית הלוי").

חומש: פ"ר תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') סק"א (קטע "והבית הלוי").

דברי הגרי"ז בנוגע לבגד אחר בין בגד לבגד (דין דין של לבישת בגדי כהונה כסדרן דהיינו כגון כתונת על גבי מכנסיים,

והציצה היא רק על ידי בגד, דרק בגד מבטל את הלבישה כסדרן).

זבחים ב': ר"ל סק"ד (קטע "ובספר הליקוטים"), רל"ז.

בענין אם הבגדי כהונה צריכים להיות עליו דוקא ע"י מעשה לבישה אבל לא כגון היכא שהיתה חציצה ונעשה לבוש ע"י שנסתלק הדבר החוצץ.

זבחים ב': רל"ג.

בענין אם מותר להפיח בבגדי כהונה.

זבחים ב': שי"ח (קטע ראשון וקטע אחרון).

ג. כלאים בבגדי כהונה

בענין אם כלאים בבגדי כהונה הותר או נדחה.

יבמות א': צ"ב.

חומש: פ"ר תצוה, "עוד בענין הצדדים הנ"ל בגדר מצות בגדי כהונה".

המחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד בענין אם מותר ללבוש בגדי כהונה שלא בשעת עבודה.

זבחים ב': ק"ס סק"א סק"ה.

חומש: פ"ר תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') סק"ה, שם, "עוד בענין הצדדים הנ"ל בגדר מצות בגדי כהונה" (קטע ראשון).

עוד בענין הנ"ל.

קידושין ג': קמ"ד (קטע "ועיי בסוגיית").

בענין מה שהרמב"ם הזכיר לענין זה רק את הכלאים שבתוך האבנט ולא הזכיר את הכלאים שבתוך החשן והאפוד של כהן גדול.

זבחים ב': ק"ס סק"א.

חומש: פ"ר תצוה, ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח, ב') סק"א (קטע "ועיי גם" ולהלן שם).

כעין עונש של ירידת מדריגה אבל מדינא מדריגת כהונה לעבודה אינה תלוי' בבגדי כהונה, או האם הכוונה היא רק שהתורה פסלה את העבודה כאילו הם זרים, או האם הכוונה היא שהתורה הדביקה עליהם את הפסול של זרים אע"פ שאינם זרים.

קידושין ב': תי"ג.

זבחים ב': קס"ו.

חומש: פר' תצוה, "הגדר של בזמן שאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם".

הדרך שבכלל אין כוונת הדרשה לפסול משום הענין של זרות, אלא הכוונה היא לפסול חדש מסוים.

זבחים ב': קס"ג.

חומש: פר' תצוה, "בענין מה שמחוסר בגדים חייב מיתה ופוסל את העבודה, שם, "הגדר של בזמן שאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם" (קטע "ועל זה תירצו").

בענין מנלן שמחוסר מכנסים פוסל עבודה (חוץ ממה שחייב מיתה) כמו מחוסר בגד אחר.

זבחים ב': קס"ד, קע"ח.

חומש: פר' ותצוה, "בענין מה שמחוסר מכנסים חייב מיתה ופוסל את העבודה".

בענין אם מחוסר מכנסים חייב מיתה רק על עבודה תמה שאין אחר' עבודה כמו מחוסר בגד אחר או האם הוא חייב מיתה על כל עבודה שעבר.

זבחים ב': קס"ד.

חומש: פר' תצוה, "בענין מה שמחוסר מכנסים חייב מיתה ופוסל את העבודה".

בענין קושיית תוס' שהקשו למה צריכים פסוק כדי לומר שאשה אינה עובדת בקרבנות, דאיך היתה עובדת בלי בגדי כהונה.

קידושין ב': תי"ג.

זבחים ב': קס"ו.

המחלוקת בין רבי וראב"ש בענין אם אבנטו של כהן הדיוט הוא מכלאים (רבי) או האם אין בו כלאים אלא הרי הוא רק של בוץ (ראב"ש). ושיטת הרמב"ם שהוא של כלאים אבל אינו דומה לאבנטו של כהן גדול במעשהו.

זבחים ב': קפ"א.

חומש: פר' חקת, ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו (י"ט, ד') (קטע "ועוד הקשה המל"מ").

ד. איסור הנאה ומעילה בבגדי כהונה

בענין למה בגדי כהונה שלא בלו אין מועלין בהן.

קידושין ג': קמ"א.

בענין אם מותר ליהנות מהן גם במזיד.

קידושין ג': קמ"ג, קמ"ד.

בענין אם מותר גם חוץ למקדש.

קידושין ג': קמ"ג (קטע "וע"ע לקמן").

בענין אם בגדי כהונה שנתחנכו כבר לעבודה הרי הם עדיין קדושים רק בקדושת בדק הבית או האם הם מעתה קדושים בקדושת הגוף.

קידושין ג': קמ"ה.

ה. מחוסר בגדים

ביאור הפסוקים בפרשת בגדי כהונה, ולמה צריכים ג' פסוקים של מיתה גבי מחוסר בגדים.

זבחים ב': קס"א, קס"ב.

חומש: פר' תצוה, ונשמע קולו וגו' ולא ימות (כ"ח, ל"ה), שם, "עוד בענין למה צריכים ג' פסוקים של מיתה גבי מחוסר בגדים".

מוסר השכל מ"אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם".

שיחות: עמ' פ"ג.

"אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם": בענין אם הכוונה היא שהם נחשבים ממש זרים לעבודה כי למדריגת כהונה לעבודה צריכים לבישת בגדי כהונה, או האם זה

חומש: פר' תצוה, "הגדר של בזמן שאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם".

דברי הגרי"ז שיש ב' דינים בבגדי כהונה, א', שבלי הבגדים אין כהונתם עליהם, ודין זה גורם לפסול את העבודה, ב', דין של מצוה שהעבודה תהי' נעשית בבגדים.

זבחים ב': ק"ס סק"ו, קע"ג, קצ"ח ובההערות שם, רפ"ג (קטע אחרון).

בענין אם שייך לומר שהעבודה פסולה משום מחוסר בגדים אבל אינו חייב מיתה.

זבחים ב': קצ"ח, קצ"ט (קטע "והמנ"ח").

חקירת המקדש דוד אם כהן גדול שעבד עבודת יוה"כ בשמונה בגדי זהב חייב מיתה משום שהוא מחוסר האבנט של יוה"כ שאינו מכלאים, וכן הרי הוא מיותר בגדים.

זבחים ב': קפ"ד (קטע ראשון).

הסברא שבפרה אדומה מחוסר בגדים או מיותר בגדים אינו חייב מיתה כי החיוב מיתה הרי זה בגלל שהוא נחשב כמו זר והרי יתכן שגם זר ממש אינו חייב מיתה בפרה אדומה.

זבחים ב': קפ"ד (קטע "ובספר").

חומש: פר' חקת, ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו (י"ט, ד') (קטע אחרון).

שיטת הריצב"א שמחוסר בגדים חייב מיתה גם על ביאה ריקנית להיכל ולא רק על עבודה.

זבחים ב': קע"ו.

שיטת הרמב"ן שיש עונש מיתה בידי שמים על הכהן גדול אם נכנס להיכל, או יצא ממנו, בלי מעיל, ושהקפידא היא רק על כניסה או יציאה, אבל אם הוריד את המעיל רק בזמן שהוא בתוך ההיכל ליכא חיוב מיתה.

זבחים ב': קס"א (קטע "והרמב"ן עצמו").

חומש: פר' תצוה, ונשמע קולו וגו' ולא ימות (כ"ח, ל"ה) (קטע

"והרמב"ן עצמו").

האפשרות שרש"י סובר שיש חיוב מיתה על ביאה ריקנית גם אם חיסר בגד אחר ולא רק המעיל.

זבחים ב': קס"א (קטע "והנה באמת").

חומש: פר' תצוה, ונשמע קולו וגו' ולא ימות (כ"ח, ל"ה) (קטע "והנה באמת").

בענין היכא שיש נימא אחת שחוצצת בין בשרו להבגד, האם הוא נחשב בגדר מחוסר בגדים.

זבחים ב': ר"כ, ר"ל סק"ג, רל"ג (קטע "וצ"ל").

1. מיותר בגדים

בענין אם מיותר בגדים חייב מיתה.

זבחים ב': קפ"ב, רכ"ו.

שיטת רש"י שהפסול של יתור בגדים הוא על כל בגד שבעולם, ושיטת הרמב"ם שרק על עוד בגד מבגדי כהונה כגון ב' אבנטים, ודברי החזון יחזקאל שה"ה אם הוא בגד מבגדי כהונה שלא נתקדש.

זבחים ב': קפ"א (קטע "מיהו לפי"), קפ"ג, קצ"ט (קטע "והמרומי שדה"), ר"ל.

בענין אם יש תנא שסובר שיתור בגדים אינו פוסל.

זבחים ב': ר"נ (קטע אחרון).

חקירת המקדש דוד אם בפרה אדומה נאמר דין של יתור בגדים.

זבחים ב': קפ"ד (קטע "ועוד חקר").

חומש: פר' חקת, ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו (י"ט, ד').

חקירת המקדש דוד בענין אם לפי ריש לקיש שסובר שתרומת הדשן היא רק בכתנות ומכנסים, יש בתרומת הדשן פסול של יתור בגדים.

זבחים ב': קפ"ד (קטע אחרון).

חומש: פר' צו, ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו (ו', ג').

וקטע אחרון), קצ"ו, ר"ה.

הדרך שמה שנגרר על גבי הקרקע לא חשיב יתור בגדים שלא במקום בגדים אלא יתור בגדים במקום בגדים כי סגי בזה שלבישת הבגד הוא במקום בגדים ותו לא איכפת לן אם החלק המיותר אינו במקום בגדים.

זבחים ב': קצ"ב (קטע "ועי").

הדרך שמאן דמכשיר מרושלין הרי זה כי מה שנגרר על הקרקע לא חשיב יתור בגדים אבל יש בזה חסרון של מדו רק שמדו אינו מעכב.

זבחים ב': קצ"ב (קטע ראשון).

הדרך שמרושלין כשרים משום שמה שנגרר על הקרקע הוא כמאן דליתא.

זבחים ב': קצ"ב (קטע "מיהו דברינו").

בענין אם סוברים כמאן דאיתי דמי, מה היא הסברא לומר שמרושלין לא חשיב יתור בגדים, וכן למה לא אמרינן שבכלל לא חשיב בגד לגבי. וכן קשה אם נאמר שכמאן דליתי דמי אין פירושו שחשיב ממש כמו שאינו.

זבחים ב': ר"ט, ר"י.

הסברא שבמרושלין מה שנסחב על הקרקע לא חשיב יתור בגדים כיון שאינו לבוש עליו ואפילו למ"ד שיש יתור בגדים שלא במקום בגדים.

זבחים ב': ר"ט.

סברת השפ"א שבמרושלין מה שנסחב על גבי הארץ לא חשיב יתור בגדים כיון שהוא חלק מאחד מהבגדי כהונה.

זבחים ב': ר"י.

בענין אם סוברים כמאן דליתי דמי, מה הוא הטעם לאסור מרושלין לכתחילה.

זבחים ב': ר"ט (קטע "ועי בחזו"א").

בענין היכא שהחלק שהוא מרושל על גבי הקרקע הרי הוא קרוע.

זבחים ב': קצ"ז, ר"ה (קטע "ויש לצייר").

דברי הגר"ח שמה שכהן הדיוט שלבש בגדי כהן גדול פוסל את העבודה הרי זה משום שאסור לו ללובשם אבל אם יצויר ציור שמותר לו ללובשם אינו פוסל אע"פ שהוא במהותו כהן הדיוט.

זבחים ב': ק"פ.

חקירת המקדש דוד אם כהן גדול שעבד עבודת יוה"כ בשמונה בגדי זהב חייב מיתה משום שהוא מחוסר האבנט של יוה"כ שאינו מכלאים, וכן הרי הוא מיותר בגדים.

זבחים ב': קפ"ד (קטע ראשון).

ז. הדין של "לכבוד ולתפארת" והדין של "מדו".

בענין אם "מדו" מעכב או לא.

זבחים ב': קצ"ב, קצ"ו (קטע ראשון וקטע "ועי בספר תוספת"), ר' סק"א סק"ג, ר"ה (קטע "מיהו יש גם"), רל"ה (קטע אחרון).

בענין למה לומר ש"לכבוד ולתפארת" מעכב משא"כ "מדו".

זבחים ב': קצ"ו (קטע "וי"ל").

הסברא שהיכא שחסר בהשם של "לכבוד ולתפארת" הרי זה נחשב חסרון בהבגד, משא"כ היכא שאינו מדו הרי זה נחשב חסרון במעשה הלבישה.

זבחים ב': קצ"ו (קטע "וי"ל" וקטע אחרון, ר' סק"א (קטע "מיהו") סק"ב, ר"ה (קטע "מיהו").

הדרך שהיכא שחסר בהשם של "לכבוד ולתפארת", אע"פ שהעבודה פסולה, אבל אינו חייב מיתה בשביל מחוסר בגדים.

זבחים ב': קצ"ח.

ח. מרושלין

הדרך שמאן דפוסל מרושלין הרי זה משום שאינו בגדר לכבוד ולתפארת, וכן הדרך שהוא משום שאינו בגדר מדו, וכן הדרך שכיון שמדו מעכב הרי זה גורם שהציור של מרושלין הרי זה בגדר יתור בגדים.

זבחים ב': קצ"ב (קטע "והקר"א"

הדרך שמרושלין פסולים רק אם הבגד ארוך ג' אצבעות יותר מן המדה.

זבחים ב': ר"א.

הדרך שמכנסים שמרושלין למטה מברכיו יהיו פסולין משום יתור בגדים.

זבחים ב': ר' סק"א.

ט. מסולקין

הדרך שמסולקין פסולים משום דחשיב מחוסר בגד במקום החישוף.

זבחים ב': ר' סק"א.

הדרך שמסולקין פסולים משום דלא מיקרי בגד לגבי'.

זבחים ב': ר' סק"ב.

הדרך שמסולקין פסולים משום שמדו מעכב.

זבחים ב': ר' סק"ג.

שהיכא שהשיט ידו והורם השרבול לפי שעה, אין זה נקרא מסולקין.

זבחים ב': ר' סק"א.

סברת שמואל שמכשיר מסולקין ע"י אבנט.

זבחים ב': ר' סק"א.

הדרך שלפי שמואל מתיר לכתחילה לסלק ע"י אבנט, והדרך שאסור.

זבחים ב': ר' סק"א סק"ב.

בענין מה שרב פוסל מסולקין ע"י אבנט משום שאבנט מיגז גיז: האם הכוונה באבנט מיגז גיז היא שהחלק המסולק חשיב כמי שאינו, או האם חשיב שישנו רק שאבנט מיגז גיז גורם שאינו נחשב מעשה לבישה של מדו.

זבחים ב': ר"ה.

בענין מרושלין שסילקן ע"י אבנט: אם סוברים שכשר משום שאבנט מיגז גיז, מה הדין אם אותו חלק שמסולק ע"י האבנט הוא קרוע.

זבחים ב': ר"ה (קטע "ויש").

הסברא שהיכא שהוא מוכרח להרים את הבגדים ע"י האבנט כי אם לא ירימם יתלכלכו ויהיו פסולים משום מטושטשין, לכו"ע אמרינן שאבנט מיגז גיז.

זבחים ג': צ"ז*.

דברי הרמב"ם שהכתונת צריכה להגיע עד פיסת ידו (ואילו בת"ח כתב עד ראשי אצבעותיו).

זבחים ב': ר"ד.

שיטת רש"י שהכתונת צריכה להגיע עד הקרקע, ושיטת הרמב"ם שעד למעלה מן העקב (ובת"ח כתב עד עקבו).

זבחים ב': קצ"ב (קטע "מיהו דברינו"), ר"ד.

י. מקורעין

בענין דברי הרמב"ן שמקורעין פסולין משום דחשיב מחוסר בגד באותו מקום, ודעת רש"י דהוי משום דלא חשיב לכבוד ולתפארת, ודעת הרמב"ם בזה.

זבחים ב': קצ"ה, קצ"ז, קצ"ח, קצ"ט, ר"ה (קטע "ויש"), רל"ו.

ישובים על הסתירה ברמב"ם שבפ"ח מהל' כלי המקדש כתב שאם עבד בבגדים מקורעין עבודתו פסולה ואילו בפ"א מהל' ביאת מקדש כתב שעבודתו כשירה.

זבחים ב': קצ"ט.

יא. מטושטשין

דברי הרמב"ן שמטושטשין חשיב מחוסר בגד במקום הטשטוש, ודעת הרמב"ם דהוי משום שחסר ב"לכבוד ולתפארת".

זבחים ב': קצ"ה.

יב. משוחקין

דברי השט"מ שצריכים חדשים ולא משוחקין משום הידור מצוה, ודברי הרמב"ם שהוא משום לכבוד ולתפארת.

זבחים ב': קצ"ג (דעת רש"י בזה), רי"ב.

בענין מתי נקרא משוחקין.

זבחים ב': רט"ז.

השיטה שבתרומת הדשן צריכים בדוקא משוחקין, והשיטה שמתיר במשוחקין, והשיטה שתרומת הדשן שוה לכל העבודות שאסורות במשוחקין.

זבחים ב': רי"א.

יג. "לא יחגרו ביזע"

חקירת הזבח תודה אם היכא שחגר במקום זיעה הרי הוא בגדר מחוסר אבנט או האם זה רק דין לכתחילה משום נוי.

זבחים ב': רי"ד סק"א סק"ב.

חקירת הגריז' אם הדין של לא יחגרו ביזע הרי הוא דין במעשה החגירה או האם הוא דין במקום האבנט.

זבחים ב': רי"ד סק"ב.

המחלוקת בין רש"י והרמב"ם בענין אם צריכים לחגור גם את האפוד והחושן שלא במקום זיעה (רש"י), או לא (רמב"ם).

זבחים ב': רי"ד סק"ב.

יד. חציצה

בענין למה לענין טבילה רק רובו המקפיד חוצץ מן התורה, ואילו בבגדי כהונה אפילו נימא אחת חוצצת.

זבחים ב': רי"ט, ר"ל סק"ב, רל"ד.

הדרך ש"על בשרו" אינו גדר של חציצה.

זבחים ב': רי"ט (קטע אחרון), ר"ל סק"ג.

שיטת הראב"ד שאע"פ שבין בשרו לבגד אפילו נימא אחת חוצצת אבל בין ידו לכלי רק בגד של ג' על ג' חוצץ.

זבחים ב': רי"ט (קטע "והנה שיטת" ולהלן שם).

בענין אם היכא שיש נימא אחת שחוצצת הרי הוא נקרא מחוסר בגדים.

זבחים ב': ר"כ, ר"ל סק"ג (קטע "מיהו הכ"מ" וקטע אחרון), רל"ג (קטע "וצ"ל").

בענין רוח בין בגד לבגד.

זבחים ב': ר"ל סק"ד.

הדרך שדוקא אם הרוח הרחיק את הבגד מעליו שיעור גדול הרי זה פוסל.

זבחים ב': ר"ל סק"ד (קטע "מיהו עי"י"), רל"ב.

בענין דברי המרומי שדה והגריז' ששייך חציצה גם שלא במקום לבישת בגד כהונה, וכגון על ידו או שלא במקום אחיזת הכלי.

זבחים ב': ר"ל סק"ג (קטע "והמרומי שדה" ולהלן שם).

דברי המל"מ שהכהן גדול ביוה"כ הי'

מסתפג אחרי הטבילות משום חציצה כי מים גרע מרוח.

זבחים ב': רי"ט (קטע אחרון).

בענין אם לפי הצד שבית השחי אינו חוצץ הרי זה נחשב מקום בגדים או האם אינו נחשב מקום בגדים אשר לפ"ז לא יפסול שם יתור בגדים לפי רבי יוחנן שסובר שיתור בגדים הוא רק במקום בגדים.

זבחים ב': רל"ו.

בענין ידו בין בגד לבגד.

זבחים ב': רל"ז.

בענין בגד אחר בין בגד לבגד.

זבחים ב': ר"ל סק"ד (קטע "ובספר הליקוטים"), רל"ז.

בהמה דקה

"אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל": בענין אם זה משום גזל או משום ישוב ארץ ישראל.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה קל"ז.

בענין אם מותר במקום פיקוח נפש.

כתובות ב': ל"ב (קטע "וע"ע שם").

ב"ק א': תשמ"א (קטע "עיין לקמן").

בענין אם מהני שמירה.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה קל"ו.

שמגדלין בהמה דקה בסוריא, ודין בבל.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה קל"ח.

בהמה טמאה

בענין מקדיש בהמה טמאה, עי' בערך הקדש - חפצים שיש להם דינים מיוחדים.

בענין שיטת הרמב"ם שהמקריב בהמה טמאה על גבי המזבח לוקה, עי' בערך מלקות סק"ו, ובערך קדשים קרבנות סקכ"ב.

דברי הרמב"ם שילפינן שבהמה שחסרים לה שני הסימנים של טהרה אסורה, מזה שבהמה שחסר לה רק סימן אחד הרי היא אסורה.

קידושין ד': שע"א (קטע "ד"י" ולהלן שם).

מוציאה אותה מידי נבילה לענין טומאה, ואולי גם לא לענין אכילה, אשר לפי"ו יש גם האיסור אכילה של נבילה חוץ מהלאו של אכילת בהמה טמאה, או האם אינה בגדר נבילה אלא הטומאה היא טומאה חדשה.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה צ"ג.
סנהדרין: ל' (קטע אחרון).

זבחים ג': ע"ו (קטע "והנה ראיתי" וקטע "והנה מה שכתבנו").

חומש: פר' שמיני, את הגמל וגוי טמא הוא לכם (י"א, ד').

שנבילת בהמה טמאה ונבילת בהמה טהורה הן שני שמות, וממילא חידוש הוא לומר שמצטרפין.

סנהדרין: ל'.

בענין שבבהמה טמאה שנשחטה אמרינן שמפרכסת היא כחי' (דלא כמו בהמה טהורה שאחרי השחיטה הרי היא נחשבת מתה).

ב"ק ב': המשך פרק מרובה צ"ג.
חומש: פר' שמיני, את הגמל וגוי טמא הוא לכם (י"א, ד') (קטע "והנה עי' בתוס'").

בענין המחלוקת בין רבי יהודה ורבנן בחולין דף ק' אם גיד הנשה נוהג בבהמה טמאה.

יבמות א': צ"ה, צ"ו (קטע "ברם"), צ"ז (קטע אחרון).

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קכ"ד (קטע "מיהו לכאורה").

הוריות: צ"ה.

חומש: פר' לך לך, ואתה את בריתי תשמר (י"ז, ט') (קטע "מיהו לכאורה"). פר' וישלח, על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (ל"ב, ל"ג).

דברי הגר"ח שלקלוט (דהיינו ולד פרה שפרסותיו קלוטות) אין דין של מין טמא אלא מיקרי שהוא עצמו טמא ולעולם הרי הוא נחשב מין טהור.

זבחים ג': ע"ז.

ב"ק א': ע' סק"ה (קטע "ועי' ברמב"ם" ולהלן שם).

זבחים ג': ע"ו (קטע "והנה מה שכתב" וקטע "ועי' באבן האזל" וקטע אחרון).

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" ב' סק"ח (קטע ראשון ולהלן שם).

חומש: פר' שמיני, אך את זה לא תאכלו (י"א, ד') [ב] (קטע ראשון ולהלן שם).

הדרך שהיכא שחסרים לבהמה שני הסימנים של טהרה הרי זה סוג אחר של טומאה מהיכא שחסר לה רק סימן אחד.

קידושין ד': שע"א (קטע "ד"י" ולהלן שם).

ב"ק א': ע' סק"ה (קטע "ועי' ברמב"ם" וקטע "וכן שמעתי" וקטע "והביאו").

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" ב' סק"ט (קטע "וכן שמעתי" וקטע "והביאו רא"י").

חומש: פר' שמיני, אך את זה לא תאכלו (י"א, ד') [ב] (קטע ראשון וקטע "וכן שמעתי" וקטע "והביאו").

בענין אם העדר סימנים הרי זה בגדר הוכחה ורא"י שהבהמה היא טמאה, או האם זה בגדר גוף הטומאה.

קידושין ד': שע"א (קטע "מיהו נראה" ולהלן שם).

ב"ק א': ע' סק"ה (קטע "וכן שמעתי" וקטע "והביאו רא"י").

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" ב' סק"ט (קטע "וכן שמעתי").

חומש: פר' שמיני, אך את זה לא תאכלו וגוי (י"א, ד') [ב] (קטע "וכן שמעתי" וקטע "והביאו רא"י").

בענין אם הטומאה של בהמה טמאה היא ביסודה משום נבילה כי השחיטה אינה

דברי השט"מ שאין פודים פטר חמור עם קלוט.

זבחים ג': ע"ז.

שעל קלוט לא אמרין שבמעי אמן הן קדושים.

זבחים ג': ע"ז.

בענין מה שהקרנים והטלפים אינם מפגלים ואינם מתפגלים, האם זה כולל גם את החלק שקרוב להבשר ואם חותכים בו יוצא דם. וכן לענין נותר וטמא ואיסור טריפה ונבילה ובהמה טמאה.

זבחים ג': ק"ה, ק"י (קטע "ועי' ברמב"ם").

בענין אכילת הגידים.

זבחים ג': ק"ו.

בענין האוכל שיליא של בהמה טמאה.

זבחים ג': ק"י (קטע "ועי' ברמב"ם").

שהאוכל עור אינו חייב משום בהמה טמאה.

זבחים ג': ק"י (קטע "ועי' ברמב"ם").

בו תדבק

עי' עוד בערך חנופה, ובערך רשע.

בענין המצוה של ובו תדבק להדבק בת"ח. אבות: כ"ג.

חומש: פ' עקב, ובו תדבק (י', כ').

בענין היכא שהשתדל להדבק ולא הצליח האם קיים בזה את המצוה הנ"ל.

אבות: כ"ג סק"א סק"ב.

חומש: פ' עקב, ובו תדבק (י', כ') סק"א סק"ב.

בענין "לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת"ח".

סנהדרין: שס"ה.

אבות: כ"ג סק"ג.

חומש: פ' עקב, ובו תדבק (י', כ') סק"ג.

בענין אם יש מצוה להדבק לשנים במקום אחד.

אבות: כ"ג סק"ד.

חומש: פ' עקב, ובו תדבק (י', כ') סק"ד.

בענין אם יש מצוה גם להדבק בת"ח שהוא כערכו או שהוא פחות ממנו.

אבות: כ"ג סק"ד.

חומש: פ' עקב, ובו תדבק (י', כ') סק"ד.

בענין ש"כל הנהגה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה".

אבות: כ"ג סק"ה.

חומש: פ' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב)

[א]. פ' עקב, ובו תדבק (י', כ') סק"ה.

בענין היכא שהוא מתחבר לרשע ועובר על ובו תדבק, האם זה בגדר איסור עשה או האם זה רק בגדר ביטול עשה, וכמה נפ"מ בזה.

אבות: ל"ד סק"א (קטע "והנהגה לכאורה" ולהלן שם).

חומש: פ' עקב, ובו תדבק (י', כ') סק"ו.

בוגרת

עי' בערך נערה - בוגרת.

בור המזיק

א. איסור חפירת בור

ב. עומק הבור

ג. הכרי'

ד. "כיון דאית לי' להאיך למלויי' ולא קא מליי' כמאן דכריי' דמי"

ה. "איש בור ולא שור בור"

ו. בור ברשות הרבים ובור ברשות היחיד

ז. אבנו סכינו ומשאו

ח. שיח ומערה

ט. בענין איך לקבוע בציורים מסוימים אם הוי מזיק של בור או של אב

אחר

י. הבלא וחבטא

יא. ציורים שונים של היזק בור

בענין למה בור ט' פטור ממיתה, האם זה רק בגדר גזיה"כ או האם יש גם סברא.

כתובות ב': תק"ב (קטע "ברם אין" ולהלן שם).

ב"ק א': ל"ה.

הסברא שהטפה העשירי אינו מוסיף כלום באפשרות גודל הנזק, כי כל ההיזקין יכולים לקרות גם בבור ט', אלא הרי הוא רק מקרב את האפשרות של היזק, וכן הרי הוא מוסיף מיתה.

ב"ק א': קס"ו בהערה השני', (קס"ט).

בענין היכא שמת השור בבור י' אבל ידענין שהי' בצירוף מחלתו.

ב"ק א': ל"ה.

בענין אם גם באסור"מ, וכן בבור ברשותו, נאמר השיעור של י' טפחים (דהיינו שהאסור"מ יהיו גבוהים י').

ב"ק א': תר"ח.

בענין היכא שמת השור בבור ט' האם בעל הבור חייב לכה"פ על הנזק עד מיתה.

כתובות ב': תק"ב (קטע "ועי' בב"ק דף י"ו ולהלן שם).

ב"ק א': קס"ט.

שני ציורים בנוגע להנ"ל: א', היכא שקיבלה מכות ושוב נתנונה עד שמתה, ב', היכא שנשברה רגלה אבל מתה מחמת חבלות אחרות.

כתובות ב': תק"ב (קטע "ועי' בב"ק דף י"ו ולהלן שם).

הדרך שיש לחלק ולומר שאפילו אם במיתה בבור ט' חייבים על נזקי הבהמה שעד המיתה אבל בבור י' שהמית אדם הרי הוא פטור גם על הניזקין שעד המיתה.

כתובות ב': תק"ב (קטע "ועי' בחזו"א").

ג. הכרי'

בענין מפקיר נזקיו, עי' להלן כאן בסק"ו.

דברי הרמב"ן והרא"ה בענין אם כריית בור חשיבא גרמא או גרמי.

יב. שמירת הבור, וכיסוי

יג. "שור ולא אדם, חמור ולא כלים"

יד. שור פסולי המוקדשין

טו. שור פיקח

טז. החיוב תשלומין

יז. הוצאת מקלקלין לרה"ר (רשות), החיוב לשלם נזקן, כל הקודם (זכה)

א. איסור הפירת בור

בענין אם הפירת בור אסורה מהתורה או מדרבנן, ודברי רש"י שהאיסור לחפור בור הוא משום מקלקל רה"ר.

ב"ק א': א' סק"ה, פ"ה (קטע "ברם"), רצ"ג סק"ג, שצ"ה, תרי"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ו'.

ב"ב א': קצ"ה (קטע "והנה לכאורה").

בענין מהו האיסור לקלקל רה"ר.

ב"ק א': א' סק"ה, תרי"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ו'.

ב. עומק הבור

בענין אם הבור צריך להיות לכה"פ עמוק טפח, א"נ לכה"פ עמוק ג' טפחים.

ב"ק א': קס"ו (קטע "והנה היש"ש").

בענין אם סתם בור האמור בתורה הוא עמוק י' טפחים או עמוק הרבה.

ב"ק א': ל"ו.

הדרך שבור י' חשיב אב רק לענין מיתה אבל לענין ניזקין חשיב התולדה של בור ט'.

ב"ק א': ל"ד.

בענין מאי דאמרינן ששיעור מיתה הוא י' טפחים: האם זה משתנה לפי קושי הקרקע.

ב"ק א': תר"א.

ב"ק א': ט', ל' (קטע "הרי"),
הסוגיא של אשו משום חציו ט"ז,
שע"ד בהערה השני', שפ"ז (קטע
ראשון ולהלן שם), שצ"ב*, שצ"ד
בהערה, תקפ"ה סק"ב, תשל"ד.

בענין כריית בור בשוגג או באונס.

ב"ק א': ט' (קטע "וע"ע לקמן"),
שפ"ז, שצ"ד, תשל"ד, הוספות על
פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני
אות ת"ו) ט"ז (קטע "ועל פי זה").

בענין היכא שעקרו שנים חוליא בבת אחת
ולא הי' בכח כל אחד לבדו כדי לעקור.

ב"ק א': תרט"ו, תשל"ז סק"ב.

בענין היכא שעקרו שנים חוליא בבת אחת
ושפיר הי' בכח כל אחד לבדו כדי לעקור.

ב"ק א': (ק"ע), תרט"ו.

בענין אדם הכורה בור בכוונה ביחד עם מי
שכורה שלא בכוונה אלא בפשיעה.

ב"ק א': פ"ד סק"ד, שצ"ד
בהערה.

בענין הגדרים של "עבד גובה".

ב"ק א': תר"ז.

בענין היכא שנתקל אדם אחד, ובא אדם
שני ונתקל על הראשון: למה לא חשיבי
גופו וכליו של השני בגדר הבור של
הראשון ויהי' הראשון חייב על מי שהוזק
עליהם.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו)
ט"ז (קטע "והנה עוד יש לעיין"
ולהלן שם).

הסברא שאין הכורה חייב על כרייתו היכא
שבשעת הכרי' הי' הבור שייך למי שחייב
לפנותו.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו)
ט"ז ("וי"ל דאין הראשון").

בענין ציורים שונים של כורה אחר כורה
(הציורים של ט' וי', ח' וט', י' וכ', עשה
הראשון חבטא למיתה וניזקין והוסיף השני
הבלא).

ב"ק א': קס"ו - קס"ט, תר"ב.

עוד בענין כורה אחר כורה (הציור של י'
וי"א).

ב"ק א': קע"ב.

בענין בור המתגלגל.

ב"ק א': ש"צ.

ששפיכת מים על הקרקע חשיב מעשה
הכשרה בגוף הקרקע.

ב"ק א': שפ"ג בהערה.

דברי התוס' רי"ד שהיכא שהצניע קוץ
בכותל רעוע ובא בעל הבית וסתר את
הכותל, והקוץ נמצא עכשיו על הקרקע,
הרי המצניע חייב אפילו כשראה בעל
הכותל את הקוץ בשעה שסתר את הכותל.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
משנת תשע"ז ס"ה.

דברי הנ"י שאם אדם אחר (שאינו בעל
הבית) סתר את הכותל הסותר חייב ולא
בעל הקוץ.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
משנת תשע"ז ס"ה (קטע "והנה עי'
במאירי).

בענין היכא שהכורה עצמו גרם את הנפילה
לתוך הבור ע"י קול הכרי'.

ב"ק א': תרמ"ד סק"א.

שאדם חייב לראות שממונו לא יתהפך
להיות בור, ואם פשע ולא שמר והתהפך
להיות בור הרי הוא חייב.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
משנת תשע"ז נ'.

ד. "כיון דאית לי' להאיך למלווי' ולא
קא מליי' כמאן דכריי' דמי"

"אמר רבא הכניס שורו לחצר בעל הבית
שלא ברשות וחפר בו בורות שיחין ומערות
וכו' ובעל החצר חייב בנזקי הבור וכו' הכא
כיון דאית לי' להאיך (לבעל החצר) למלווי'
ולא קא מליי' כמאן דכריי' דמי (ב"ק דף
מ"ח ע"א): ביאור טעם זה.

ב"ק א': ט' (קטע "אמנם נראה"),
פ"א, פ"ג (קטע "ברם יש ליישב"),

שפ"א, שפ"ח סק"א סק"ג סק"ד
 סק"ה סק"ו, ת"ט (קטע "והנה
 עי"), תקע"ח, תקצ"א (קטע
 ראשון וקטע אחרון), תרי"ג,
 הוספות על פרק המניח משנת
 תשע"ז א' (קטע "ואין זה דומה"),
 הוספות על פרק המניח משנת
 תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ט"ז.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קע"ג.

החקירה האם הוי ממש כמו כרי' או האם
 הכוונה היא שכיון שהבור הוא שלו והרי
 הוא חייב לסלקו הרי זה שוה להיכא
 שעשה כרי' וממילא הרי הוא חייב על
 הניזקין.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
 משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו)
 ט"ז (קטע "ויש ליישב"), י"ז
 (קטע "מיהו לכאורה"), י"ח (קטע
 "ושוב הביא").

הצד שכתבו תוס' בדף מ"ח ע"א שלא
 אמרנון שבעל החצר חייב בנזקי הבור
 משום דהו"ל למלווי' אלא היכא ששור
 חפר את הבור אבל לא היכא שאדם חפר
 את הבור, וכמה חילוקי דינים בזה.

ב"ק א': תקצ"א (קטע ראשון),
 תרי"ג, הוספות על פרק המניח
 משנת תשע"ז א' (קטע "ואין זה
 דומה"), הוספות על פרק המניח
 משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו)
 ט"ז (קטע "ומעתה לפ"ז").

הצד השני בהתוס' הנ"ל שגם היכא שחפר
 הוא עצמו בור בחצר חבירו אינו חייב על
 מה שהבור מזיק.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
 משנת תשע"ז א' (קטע "ואין זה
 דומה"), מ"ט (קטע אחרון), נ',
 נ"ח, נ"ט.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קע"ג (קטע
 "אמנם" וקטע אחרון).

משמעות דברי רש"י שחייב משום שהי' לו
 למלאות רק בצירוף העובדא שהפקיר
 רשותו ונתן התקלה ברה"ר, דהוה לי'

למלווי' לפני שהפקיר.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
 משנת תשע"ז נ"ח.

דברי הראב"ד בשט"מ שמה שבעל החצר
 חייב משום דהוה לי' למלווי' הרי זה רק
 אחרי שבעל השור שילם לו בשביל נזקי
 החצר, אבל לפני כן בעל השור חייב בנזקי
 הבור ולא בעל החצר.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קע"ג (קטע
 אחרון).

הסברא שהיכא שנשבע לכסות בורו של
 חבירו אינו מתחייב משום כך בנזקי הבור,
 והיינו משום שה"אית לי' למלווי" הוא רק
 משום חיוב צדדי ולא משום חיוב מזיק.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קע"ג (קטע
 "מיהו לא הבנתי").

הקושיא למה הכורה בור ברה"ר חייב, הלא
 רה"ר שייכת לכל הציבור, וא"כ הוה להו
 למלווי' ולא מליי', וא"כ יתחייבו הם,
 והכורה יתחייב רק כפי חלקו ברה"ר.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
 משנת תשע"ז נ'.

ה. "איש בור ולא שור בור"

בענין הא דילפינן מאיש בור ולא שור בור
 שגרמי דבהמתו פטור.

ב"ק א': ט' (קטע "ועיין גם"), ל'
 (קטע "הרי"), הסוגיא של אשו
 משום חציו ט"ז, שע"ד בהערה
 השני', תקפ"ה סק"ב.

עוד בענין איש בור ולא שור בור.

ב"ק א': רס"ד* סקי"ח.

שאע"פ שדורשים איש בור ולא שור בור
 אבל יש חיוב לראות שממונו גופא לא
 יתהפך להיות בור.

ב"ק א': ת"ט (קטע "והקשה").

הדרך שאע"פ שדורשים איש בור ולא שור
 בור אבל אין הכוונה שבעל השור לא
 מיקרי בעל הבור אלא שפיר מיקרי בעל
 הבור רק שפטור.

ב"ק א': תקע"ח (קטע "והנה
 מדבריו").

ו. בור ברשות הרבים ובור ברשות היחיד

הדרך שלפי המ"ד שמחייב בור בין ברה"י ובין ברה"ר אין הכוונה שיסוד הדין האמור בזה הוא שלא איכפת לן איפוא הבור, אלא נאמרו באמת שני סוגים של בור, א' ברה"ר וא' ברה"י.

ב"ק א': תק"צ.

בענין דעת המ"ד שפוטר בור ברה"ר.

ב"ק א': ט' (קטע ראשון).

בענין בור ברשותו.

ב"ק א': רצ"א, רצ"ג.

דעת רש"י שלפי רב שסובר שאסו"מ דלא אפקרינהו חייבים משום שור, בור ברשותו אינו חייב משום בור, אלא בור שחייבה עליו תורה הוא בהפקיר רשותו ובורו, ודברי תוס' שחולקים עליו וסוברים שרב שפיר יכול לחייב בור ברשותו משום בור.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"א, מ"ב.

שהכורה בור ברשותו עובר משום לא תשים דמים בביתך.

ב"ק א': א' סק"ה.

דברי המהר"ם שיף בב"ק דף מ"ט ע"ב שמוטר לחפור ברשותו אפילו סמוך להמיצר, ודלא כתוס' בדף כ"ח ע"ב שם שבאיסור חפרו.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ד.

בענין אם המחלוקת אם בור ברשותו חייב או פטור איירי בחופר באמצע רשותו ואח"כ הפקיר רשותו, או האם איירי בחופר בתחילה בקצה רשותו, או האם איירי בשניהם.

ב"ק א': רצ"א, שצ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ'.

בענין מה שאמר רב חסדא בב"ק דף נ"ג ע"א שמודה רב בבור ברשותו שחייב גם על חבטא ולא רק על הבלא, האם כוונתו משום בור או משום שור.

ב"ק א': ש"פ, הוספות על פרק

המניח משנת תשע"ז מ"ה.

שיטת רש"י בב"ק דף כ"ח ע"ב בענין הנ"ל.

ב"ק א': שפ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"א, מ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ח (קטע "שוב כתב").

שיטת רש"י בב"ק דף כ"ח ע"ב שהפקיר רשותו ובורו חייב משום בור.

ב"ק א': ט', שפ"ב, שפ"ח סק"ד.

שיטת תוס' שהפקיר רשותו ובורו פטור.

ב"ק א': שפ"ח סק"ה.

דברי הסמ"ע שהפקיר רשותו ואח"כ בורו חייב אבל הפקיר רשותו ובורו פטור.

ב"ק א': שפ"ח סק"ה.

בענין היכא שהפקיר בורו תחילה בלי רשותו ואח"כ הפקיר רשותו.

ב"ק א': שפ"ב (קטע "ולכאורה").

בענין מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס אבל הי' לו פנאי לסלק לפני שהפקיר.

ב"ק א': שפ"ח, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ז' (קטע "עוד נקט ההפלאה") ט"ז.

הסברא שאע"פ שלא אמרינן אדם מועד לעולם על כריית בור, אבל היכא שנפלו חפציו לתוך רה"ר באונס כעין גניבה ואבידה, ושוב הפקיר אותם, הרי הוא חייב היכא שהי' לו פנאי לסלק, אבל היכא שנפלו באונס גמור הרי הוא פטור לאחר שהפקיר אפילו אם הי' לו פנאי לסלק.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ט"ז (קטע "ועל פי זה").

שמפקיר נזקיו לאחר נפילת היתר הרי זה כמו לאחר נפילת אונס.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ז' (קטע "ועיין בחידושי הפלאה").

בענין היכא שהפקיר בורו שבאמצע רשותו, והרשה לאדם להכנס, ונפל לתוך הבור, האם בעל החצר חייב.

ב"ק א': תקצ"ט.

עוד בענין מפקיר נזקיו.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ו, מ"ז.

ז. אבנו סכינו ומשאו

בענין הא דלרב אסו"מ חייבים משום שור ולשמואל משום בור.

ב"ק א': י"ח*, ע"ח סק"ד, פ"א, ר"ז, שמ"ב, שע"ד סק"ג, שפ"ה, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ט, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ח.

סברת רב למה אסו"מ הם שור ולא בור.

ב"ק א': שפ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ט.

שלפי רב הרי הם בגדר קרן מועדת.

ב"ק א': י"ח*, ר"ז (קטע "והנה כבר"), רס"ד (קטע "וצ"ל"), שמ"ב.

בענין אם רב לומד אסו"מ משור לחוד או מהצד השהו משור ובור, ושם הוא לומד מהצד השהו משור ובור האם הדין נותן שיהיו חייבים על כלים או פטורים.

ב"ק א': פ"א, שפ"ה (קטע ראשון), ת"ד (קטע "והנה נראה"), תקפ"ב (קטע "והנה אכתי"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ט, מ"ג.

זבחים ב': מ"ז*.

בענין אם שמואל לומד אסו"מ מבור לחוד או מהצד השהו משור ובור.

ב"ק א': פ"א, פ"ג (קטע "ברם"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ט.

בענין אבנו סכינו ומשאו שנפלו ברוח מצוי והזיקו לבתר דניחוי: למה אין זה נחשב

שהוא עצמו כרה את הבור בידים כיון שאשו הוא משום חציו.

ב"ק א': הסוגיא של אשו משום חציו א'.

בענין היכא שאסו"מ נפלו לרה"ר ברוח שאינה מצוי' והי' יכול לסלקן ולא סילק, האם הוא חייב.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ח.

בענין יסוד הדין של "הוה לה שלא תאכל": האם בעל הפירות פטור על נזקי הבהמה משום שנחשב שהבהמה הזיקה לעצמה או האם זה משום שנחשב שקרה כמו רוח שאינה מצוי', ושיטת הרא"ש דפטור רק כשבעל השור עומד שם.

ב"ק א': תקע"ה.

שיטת הרי"ף שפוסק כשמואל שאסו"מ דלא אפקרינהו חייבים משום בור, וגם פוסק כרב שלהבלו ולא לחבטו - הקושי שיש בשילוב שני הפסקים האלו יחד, ותירוצים על זה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"ז (קטע "והנה הרי"ף" ולהלן שם).

ח. שיח ומערה

בענין מאיפוא ידעינן שגם שיח ומערה חייבים.

ב"ק א': ל"ו.

בענין אם שיח ומערה הם אב או תולדה, ואם הם אב מ"ש מאסו"מ שהם תולדה.

ב"ק א': ל"ו סק"ב.

ט. בענין איך לקבוע בציורים מסוימים אם הוי מזיק של בור או של אב אחר

בענין אם לנתקל יש דין של בור (כמו דרך ההיזק) או של אדם המזיק (כמו טיב הגוף המזיק).

ב"ק א': ה' (קטע ראשון), ה'*, כ"ה, ל"ז, רס"ה, ת"ד, ת"ט (קטע

ראשון), תקפ"ב (קטע "והנה אכתי"), תקפ"ד, תרצ"ד סק"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ז (קטע "דהנה"), י"ח.

הסברא שמה שקובע אם הוא בור או אדם המזיק אינו טיב הגוף או דרך ההיזק אלא מדת הפשיעה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ז (קטע "מיהו נראה").

בענין פרה רבוצה ברשות הרבים ונתקלו עלי, האם זה נחשב ציור של בור או של רגל או של קרן.

ב"ק א': רס"ה (קטע "ועי' להלן"), תקפ"ד (קטע "מיהו שו"ר") (וע"ע באות ה', ה*, כ"ה, ל"ו, ת"ט, תרצ"ד סק"ב).

בענין היכא שנפל חפץ לתוך אש שהוא עשה, האם חיובו הוא משום אש או משום בור.

ב"ק א': הסוגיא של אשו משום חציו ח'.

י. הבלא וחבטא

"ושמואל אמר להבלו וכ"ש לחבטו": מה הוא הכל שכן.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ז.

דברי רש"י שאפילו אם חזינן שנשברה מפרקתו או נבקעה כריסו, בכל זאת אמרינן שגם ההבלא הרגו.

ב"ק א': תר"ה.

שהיכא שהראשון עשה חבטא למיתה ולא הבלא למיתה ובא השני והוסיף הבלא למיתה, השני חייב בכל.

ב"ק א': תר"ה סק"א, תרי"ח, תרכ"א סק"ב.

אבל היכא שהראשון עשה חבטא לניזקין והשני הוסיף הבלא לניזקין הרי הם שותפין בניזקין, וצ"ע מאי שנא.

ב"ק א': תרי"ח (קטע אחרון).

בענין מה הדין לפי רב שמחייב על הבלא ולא על חבטא, היכא שההבלא הרגו דרך גרמא ע"י שגרם לו להחבט.

ב"ק א': תר"ה סק"ג.

"להבלו ולא לחבטו": בענין למה לא נפטור גם על ההבל כי ה"י עומד למות מהחבטא וא"כ מנא תבירא תבר.

ב"ק א': תרכ"ב.

שגם רב מודה שהפותח בור חייב על ההבלא אע"פ שהוא לא עשאו, ולא אמרינן שהבלא עולם הזיקתו כמו שאומרים על חבטא.

ב"ק א': שפ"ד.

בענין למה גם רב מודה שאם הניח אבן על פי הבור של אדם אחר ונפל אדם לתוך הבור, המניח חייב, ולא אמרינן בורו של פלוני הזיקתו.

ב"ק א': שפ"ד, שפ"ה, תר"ז.

בענין בור שעמוק יותר מיו"ד וה"י רוחבו יותר מעומקו, האם יש בו הבל (ודלא כבור יו"ד שבכה"ג אין בו הבל).

ב"ק א': תרי"ז.

בענין דברי המאירי שבבור שעומקו יותר מיו"ד הכל כפי ראות עיני הדיינים: האם כוונתו היא למלא ספוגין של צמר ולענין חבטא, או האם כוונתו היא להיכא שרוחבו הוא יותר מעומקו ולענין אם יש הבלא.

ב"ק א': תר"ד, תרי"ז.

שלא שייך לחייב על הבלא משום ממונו כי אין בו ממש.

ב"ק א': ש"פ סק"ב.

שיטת הר"ף שפוסק כשמואל שאסו"מ דלא אפקרינהו חייבים משום בור, וגם פוסק כרב שלהבלו ולא לחבטו - הקושי שיש בשילוב שני הפסקים האלו יחד, ותירוצים על זה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"ז (קטע "והנה הר"ף" ולהלן שם).

ע"ע בשיטת רב להלן בסמוך בסקי"א.

יא. ציורים שונים של היזק בור

בענין נתקל בבור ונפל אחורי הבור.

ב"ק א': (ל"ד קטע אחרון), שפ"ג.

בענין נתקל באבן ונישוף בקרקע.

ב"ק א': שפ"ג.

שמודה רב שאם הניח אבן ברה"ר ובא אחר ונתקל באבן ונחבט על האבן, המניח חייב.

ב"ק א': שצ"ג (קטע ראשון).

בעין היכא שנתקל על מים שעל הקרקע, האם זה מיקרי שנתקל על הקרקע או על המים.

ב"ק א': שפ"ג בההערה.

בענין אם "הוה לה לסגויי לאידך גיסא", פוטר את הרבוצה גם על נזקי המהלכת או רק על מיתתה.

ב"ק א': ע"ח סק"ב בההערה השני'.

בענין כל המשנה ובא אחר והזיקו בבור.

ב"ק א': ר"י.

"המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור, ואם הוזק בה, בעל החבית חייב בנוזק": בענין מי חייב אם הוזק בה אדם שלישי.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א'.

ביאור הציור של "תמו מיא" (ב"ק דף ל' ע"א).

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"ז.

פרטי הדינים בענין המצניע קוצותיו וזכוכיותיו לתוך כותל של חבירו.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"ח - ס"ה.

יב. שמירת הבור, וכיסוי

דברי הגרנ"ט שבבור צריכים לשמור גם מרוח שהיא מצוי' ואינה מצוי' (וכן הוא גם בשן ורגל, אבל באש צריכים לשמור רק מרוח מצוי' ממש).

ב"ק א': תרע"ו.

בענין אם מי שכרה בור וכסהו חייב לבוא תמיד ולראות אם הוא עוד מכוסה.

ב"ק א': תרל"ט.

דברי הרמב"ן במלחמות שחשיב כיסוי רק אם כסהו כלפי כל דבר.

ב"ק א': תרמ"א סק"ה.

דברי המהר"ם שיף שהיכא שכיסו את הבור בכיסוי שאינו יכול לעמוד אפילו ברוח מצוי' אין הפותח חייב כלום.

ב"ק א': תרע"ו.

בענין טם טפח וסילק אבנו (ב"ק דף נ"א ע"ב): מה הדין לפי רבי.

ב"ק א': קס"ח.

בענין "אסתלק להו מעשה ראשון".

ב"ק א': ש"צ, תרל"ט.

שני צדדים בענין מתי נקרא שכסהו ומתי נקרא שטממה, וציורים שונים בענין זה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"א.

בענין שהמכסה בורו בדליו של חבירו ובא חבירו ונטל את דליו בעל הבור חייב אפילו אם ידע בעל הכיסוי שהוא פותח בזה את הבור.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ה.

דברי המאירי שבעל הבור חייב, אפילו אם אדם אחר הסיר את הכיסוי ולא הבעלים של המכסה.

ב"ק א': שצ"ד במילואים (קטע "גם עי'"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ה (קטע "והנה עי' במאירי").

דברי התוס' ר"ד שהיכא שהצניע קוץ בכותל רעוע ובא בעל הבית וסתר את הכותל והקוץ נמצא עכשיו על הקרקע, הרי המצניע חייב אפילו כשראה בעל הכותל את הקוץ בשעה שסתר את הכותל.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ה.

ב"ק א': רצ"ג סק"א, תקפ"ב.

בענין אם הכוונה ששור פיקח הוא ל' לעיוני היא שמיקרי שהשור הזיק לעצמו (או לכה"פ ששינה) או האם הכוונה היא רק שבעל הבור לא מיקרי פושע לענין שור פיקח.

ב"ק א': תרמ"ו, תרס"ג.

בענין אם בור פטור על שור פיקח אפילו היכא שדחפו את השור פיקח לתוך הבור (דבכה"ג אין טענה על השור של הוא ל' לעיוני).

ב"ק א': תרמ"ו.

בענין בור מלא מים ברה"ר ונפל שם שור פיקח והזיק ע"י כך את המים: האם בעל השור חייב על המים כיון דהו"ל להשור פיקח לעיוני.

ב"ק א': תרמ"ג סק"ב.

בענין למה לא אמרינן שבור חייב על שור פיקח כי תחילתו בפשיעה לענין שור חרש.

ב"ק א': תר"מ.

שהציור ששור פיקח נפל לבור ביום הרי זה ציור של "הזוקר", כלומר שהבור לא הזיק בידים אלא השור הזוק עליו, והרי בעל הבור הרי הוא בגדר "שלא ברשות", וא"כ חזינן שה"שלא ברשות" פטור על הזוק כיון שהבהמה הו"ל לעיוני, ורק היכא שאדם הזוק ה"שלא ברשות" חייב (ראיית החזו"א).

ב"ק א': ת"ח.

טז. החיוב תשלומין

דברי הברכ"ש שמה שמחייב לשלם את הזוק שעשה הבור אינו האיסור של המעשה כרי', אלא המעשה כרי' משוהו בעל הבור ואז הרי הוא חייב על שלא שמר בורו.

ב"ק א': תרי"ד.

דברי הרשב"א שרק על בור אמרינן שאין עונשין ממון מן הדין.

ב"ק א': ז' (קטע "ובאמת נראה").

בענין הא דבור פטור מד' דברים.

ב"ק א': ט' (קטע "והנה יש להקשות").

דברי הנ"י שאם אדם אחר (שאינו בעל הבית) סתר את הכותל הסותר חייב ולא בעל הקוף.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ה (קטע "והנה עי' במאירי").

יג. "שור ולא אדם, חמור ולא כלים"

בענין אם בור פטור על אדם וכלים אפילו בדניי שמים.

ב"ק א': ע"ט סק"ג, רס"א (קטע "והנה עיין בברכת שמואל").

בענין סברת השט"מ בשם ה"ר ישראל שהטעם למה בור פטור על מיתת אדם הרי זה משום דהו"ל לעיוני.

ב"ק א': ע"ח.

בענין הא דבור יו"ד חייב על נזקי אדם ופטור רק על מיתת אדם.

ב"ק א': ע"ח סק"ב.

הדרך שמה שבור חייב על נזקי אדם הרי זה רק לפי שמואל אבל לא לפי רב.

ב"ק א': שצ"ג (קטע אחרון).

ביאור "שבירתן (של כלים) זו היא מיתתן".

ב"ק א': תרנ"ז.

המ"ד בירושלמי שבור ברשותו חייב על חבטת כלים.

ב"ק א': ש"פ סק"ב סק"ג.

יד. שור פסולי המוקדשין

בענין אם בור פטור רק על מיתת שור פסולי המוקדשין או האם גם על נזקיו.

ב"ק א': ע"ח סק"ה.

בענין אם בור חייב על השער של שור פסולי המוקדשין (דהוי שפיר בגדר "המת שלו").

ב"ק א': קס"ה.

טו. שור פיקח

בענין אם בור יו"ד פטור רק על מיתת שור פיקח ביום או האם גם על נזקיו.

ב"ק א': ע"ח סק"ב, שס"ג, תרמ"ג סק"ב.

עוד בענין מה שבור פטור על שור פיקח.

בענין הא דאש ובור פטורים מכופר.

ב"ק א': נ"ז סק"ב וסק"ג.

בענין אם החופר בור בשבת חייב עליו.

ב"ק א': הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה סק"ב (קטע "ולפי דברי" סק"ד).

יז. הוצאת מקלקלין לרה"ר (רשות, החיוב לשלם נזקן, כל הקודם זכה)

"ר' יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וכו'".

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ב', ג', ד', ה'.

בענין מה שאפשר לחייבו לשלם גם כשהוא מוציא ברשות.

ב"ק א': פ"ה, פ"ו, שצ"ה, שצ"ו, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ו, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ה', ו'.

"פותקין ביבותיהן וכו' בימות הגשמים יש להן רשות ואם הזיקו חייב לשלם": בענין אם הוא חייב לשומרם שלא יזיקו. וכן היכא שהתירו לקיים אש בתנורו (ב"ק ס"א ע"ב) האם הוא חייב לשומרו. והמתחלוקת בין הלוש והסמ"ע בענין זה.

ב"ק א': פ"ה (קטע "שוב הראוני"), שצ"ה, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ז, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ו' (קטע "והנה בסוגיין" ולהלן שם), ח' (קטע "והנה יש לומר" וקטע אחרון).

"בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל ל' יום": בענין אם הכוונה היא שיש לו רשות להשאירו שם ולא לעסוק בסילוקו רק עד שיספיק לו הזמן לסלק לפני כלות שלשים, או האם הכוונה היא שיש לו רשות להשאירו בלי לעסוק בסילוקו שלשים יום מלאים ועוד פסק זמן שמספיק כדי לסלקו, או האם

הכוונה היא שיש לו רשות להשאירו שם שלשים יום מלאים בלי לעסוק בסילוקו ומיד אחרי שלשים כל הקודם זכה אע"פ שעוד לא עשה שלא ברשות.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ז' (קטע אחרון).

בענין המוציא נזיקין לרה"ר "כל הקודם בהן זכה", ובענין "קנסו גופן אטו שבחן".

ב"ק א': שצ"ז - ת"ג, תרמ"ג סק"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ז' - י"ג.

בענין אם מהות הקנס של כל הקודם זכה היא דהוי הפקר מיד או האם הוי רק רשות לזכות בו מהבעלים.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ז' (קטע "ועיין בחידושי הפלאה" ולהלן שם), י"א, י"ב.

בענין מה מיקרי גוף ומה מיקרי שבח.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י'.

שלפי תוס' עיקר הקנס ה' על השבח שסבר להרויח, ואגב זה קנסו גופן, ומש"ה היכא שאין שבח לא שייך לקנוס, אבל הנ"י סובר שעיקר הקנס ה' על הגוף כיון שהוא משאירו שם הרבה זמן עד שיהי' שבח, ולפי הנ"י קנסו אפילו בדבר שאין עושה שבח אם יש סיבה אחרת לומר שישנהו שם זמן מרובה.

ב"ק א': שצ"ט, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י'.

שלפי הנ"י צריכים להבין למה קנסו (בציור שמוציאו לזמן מרובה כדי שישביח) רק אחרי שהתחיל להשביח ולא מיד כיון שהוציאו לזמן מרובה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י' (קטע "והנה יש לעיין לפי הנ"י" וקטע "וצ"ל").

לאחר נפילת פשיעה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ז' (קטע "ועיין בחידושי הפלאה").

דברי ההפלאה שהיכא שהוציא בהיתר, ועבר הזמן, הרי זה כמפקיר נזקיו (כיון שכל הקודם זכה) לאחר נפילת אונס, כי נפילת היתר הרי היא כנפילת אונס.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ז' (קטע "ועיין בחידושי הפלאה").

בענין אם קנסו שכל הקודם זכה גם היכא שנעשה שלו כשהי' כבר ברה"ר, והוא אינו זה שהוציאו, וכגון היכא שקנאו בקנין חליפין או ע"י הגבהה פחותה מג"ט בהדי הבטה בהפקר.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ב.

הסברא שקנסו שכל הקודם זכה רק היכא שהוא נראה כמשתמש ברה"ר כשלו, וכאילו הוא מסנף חלק מרה"ר להיות רשותו.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ב.

בענין שיטת הרמב"ם בהאיבעיא אם כל הקודם בהן זכה גם קודם שהשביחו.

ב"ק א': ו', הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ח.

בענין המחלוקת אם הלכה ומורין כן (שכל הקודם בהן זכה) או הלכה ואין מורין כן. ובענין המחלוקת בין תוס' והנ"י אם בנוגע להשבה לכו"ע מורין כן. וכן בענין מהו הטעם לומר שאין מורין כן.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ח (שיטת הרמב"ם), הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"א.

בענין אם "אין מורין כן" היתה תקנה מאוחרת.

דברי תוס' שאע"פ שהוציא בהיתר אבל לאחר שעברו שלשים יום, דעכשוו הוי באיסור, אמרינן שכל הקודם זכה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ב.

דברי הטור וההגהות אשר"י והשט"מ בשם הרא"ש שאחרי שהוזקו בהן כל הקודם זכה אע"פ שהוציאו ברשות. והטור כתב כן אפילו על גלל שהוא דבר שאין עושה שבה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ח'.

שיטת הרמב"ם שדבר שהצורה איך שהוא עושה שבה ע"י הוצאתו לרה"ר היא ע"י שהוא עצמו מתקשה או נפרך, אבל אינו נהפך לדבר אחר, מותר להוציאו, ולא קנסו גופו אטו שבהן, ושיטת רש"י ששפיר קנסו גם בכה"ג.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ט, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ט'.

בענין איך תנן שאם אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שניהנית הלא קנסו גופן וכל הקודם זכה (לפי הס"ד שקנסו גם דבר שאין עושה שבה).

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ב.

בענין איך סובר רב שאסו"מ שהניחן ברה"ר חייב משום שור הלא כל הקודם בהן זכה (לפי הס"ד שקנסו גם דבר שאין עושה שבה).

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ב.

דברי הסמ"ע שהטעם למה כל המקלקלין שהוציאו לרה"ר חייב אם הזיקו, אע"פ שהם הפקר כדחזינן מהא שכל הקודם בהן זכה, הרי זה משום דהוי בגדר מפקיר נזקיו

ב"ק א': ת"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י*.

בושת

ע"י עוד בערך בושת ופגם.

בענין תשלומי בושת.

ב"ק ב': קפ"ו - קצ"ה.

בענין איך גבו רב חסדא ורב פפא בושת בכל (בב"ק דף כ"ז ע"ב ודף פ"ד ע"ב).

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ה.

שאלת הגמ' אם תשלומי בושת הם משום כיסופא או משום זילותא.

יבמות ב': שס"ח (קטע "מיהו לפי").

כתובות ב': תקל"ג (קטע "גם צ"ע").

קידושין א': חלק ההערות דף ג' הערה ס"ד.

ב"ק א': תנ"ו (קטע "והנה לכאורה").

ב"ק ב': קפ"ו סק"ג, קצ"א, קצ"ה.

שיטת הרמב"ם שתשלומי נזק וצער ובושת הם קנס.

כתובות ב': תכ"ט, תקי"ג.

ב"ק א': ס"א (קטע "והנה עיין בפ"ה"), ע"א (ודברי רש"י והמהר"י כ"ץ בענין בושת).

ב"ק ב': קס"ח.

סנהדרין: י"ט.

דברי הרמב"ם שמודה בבושת חייב אע"ג דס"ל דהוי קנס.

כתובות ב': תקי"ג.

ב"ק א': ע"א, תנ"ו (קטע "ועיין בפ"ה").

ב"ק ב': קצ"ב.

בענין שומת בושת.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ו.

ב"ק ב': קע"ב סק"א (קטע "ולענין" וקטע "ברם"), קפ"ו, בסוף הכרך.

שאע"פ שכל ימיו הוא מתבייש כשמזכירים לו הבושה שנתבייש בשעת המכה, אבל אין המתבייש משלם לו אלא עבור הבושת של שעת המכה (וכן הוא גם בנוגע לצער).

ב"ק א': תנ"ו (קטע אחרון).

שתשלומי בושת הרי הם רק עבור הבושה אבל לא עבור מה שהוא דואג ומצטער על זה כל זמן שהוא נזכר מזה, כי זה מיקרי צער ולא בושת, ואין על זה תשלומי צער כי אינו צער גופני (ועוד דצער זה בא אחרי שעת המכה, ע"י לעיל בסמוך).

יבמות ב': שס"ח (קטע "מיהו לפי").

הדרך שתשלומי בושת הם רק עבור מה שהוא מתבייש ממה שהלה הכהו ומחזיקו כפחות ערך, אבל הבושת שהוא מתבייש מחמת חסרון האבר הרי היא בכלל צער ולא בכלל בושת, ושפיר משלמים עבור צער זה (מיהו הבושה הזאת באה אחרי המכה, ע"י לעיל בסמוך).

כתובות ב': תקי"ז ("וע"ע בדף פ"ה").

ב"ק ב': קמ"ז (קטע "וע"ע בדף פ"ה").

בענין שהמתבייש פטור עד שיתכוין ליפול עליו (וכדומה).

ב"ק א': שנ"ב.

ב"ק ב': קפ"ז, קצ"ב.

"ואם נתהפך חייב אף על הבושת".

ב"ק א': שנ"ב.

בענין טעם הפטור בבושת דברים, וכן בענין אם הוא פטור אפילו בידיני שמים.

קידושין א': קמ"ח.

ב"ק א': תנ"ו (קטע "והנה לפי הנ"ל" ולהלן שם).

ב"ק ב': קצ"ב.

בענין אם בבושת יש פטור של גרמא.

קידושין א': קמ"ח.

ב"ק א': תנ"ו.

ב"ק ב': קצ"ב.

בענין רקק בגופו ורקק בבגדו.

ב"ק א': תנ"ו (קטע "ולכאורה"

ולהלן שם).

בענין ביישו ישן.

ב"ק א': תנ"ו (קטע "והנה

לכאורה").

בענין אם המזיק אחראי היכא שלא הי' לו

להניזק להתבייש.

ב"ק ב': קצ"ב.

ב"ב א': י"ח סק"א (קטע "ברם

סברת" ולהלן שם).

אבות: ק"פ.

שאינ חיוב שבועה על בושת.

מכות: ק"ו (בסוף האות).

בושת ופגם

ע"י בערך אונס ומפתה – הגדרת זכות האב וזכות הבת.

בחוקותיהם לא תלכו

כללים בנוגע למה נכלל בחוקות הגוים.

ע"ז: ק"ח.

דעת הקרית ספר שהיכא שרק הכומרים עושים כן ולא כל הגוים ליכא משום ובחוקותיהם לא תלכו, ודעת הב"ח שחולק על זה.

יבמות א': ע"ב (קטע "גם יש ליישב").

חומש: פר' אחרי מות, ובחוקותיהם לא תלכו (י"ח, ג') (קטע "עוד יש ליישב").

קושיית הב"י איך התירו למקורבים למלכות לספר קומי הלא יש בזה משום ובחוקותיהם לא תלכו.

סוכה: כ"ה (קטע "וכעין הנ"ל").

יבמות א': ע"ב (קטע "גם יש לתרץ" ולהלן שם).

קידושין ד': שס"א.

חומש: פר' אחרי מות, ובחוקותיהם לא תלכו (י"ח, ג') (קטע "גם יש לתרץ" ולהלן שם).

תירוצו הראשון שמותר משום פיקוח נפש.

ע"ז: ק"ז.

שמוזה מוכח שבחוקותיהם לא תלכו אינו בגדר אביזרייהו דעבודה זרה.

ע"ז: ק"ז.

תירוצו השני שהתורה מסרה לחכמים את הכח לקבוע מה אסור ולמי.

יבמות א': ע"ב (קטע "והנה לכאורה").

קידושין ד': שס"א.

סוכה: כ"ה (קטע "וכעין הנ"ל").

חומש: פר' אחרי מות, ובחוקותיהם לא תלכו (י"ח, ג') (קטע אחרון).

דברי הט"ז והפתחי תשובה והמנ"ח בענין אם תירוצו של הב"י שייך גם על הלאו של פאות הראש.

יבמות א': ע"ב (קטע אחרון).

שיטת הב"ח שהיכא שאינו עושה כן מפני שהוא מעונין להדמות להגוים אלא כדי שלא יהי' לו גנאי מזה שהוא שונה מהם ליכא משום ובחוקותיהם לא תלכו.

יבמות א': ע"ב (קטע "גם יש לתרץ").

חומש: פר' אחרי מות, ובחוקותיהם לא תלכו (י"ח, ג') (קטע "גם יש לתרץ").

שיטת הגר"א שגם כשאינו עושה כדי להתדמות להם הרי זה אסור, ולכן צוה שלא לקשט בשבועות בעלים וענפים כי הגוים עושים כן בחגיגה.

יבמות א': ע"ב (קטע "גם יש לתרץ").

חומש: פר' אחרי מות, ובחוקותיהם לא תלכו (י"ח, ג') (קטע "גם יש לתרץ").

ביאורי רש"י והרמב"ם על "בלוית".

ע"ז: ע"ח.

בחירה

בענין הסתירה בין ידיעה ובחירה.

חומש: פר' ראה, ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (י"א, כ"ו).

דעת גדולי ישראל, שאם בחר אדם דרך ולא הצליח, חייב הוא להסתכל כאילו היתה על זה ידיעה, ושלא הי' שייך שיהי' אחרת.

חומש: פר' ראה, ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (י"א, כ"ו).

ביאורים בדברי רבי יוחנן בן זכאי ש"אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך שלכך נוצרת".

חומש: פר' ראה, ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (י"א, כ"ו).

בענין אם אפשר לאדם להרע לעצמו או להזולת בלי שיהי' נגזר עליו.

כתובות ב': שנ"ו סק"ז ולהלן שם. קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ט הערה כ"ו.

ב"ק א': תש"כ בההערה השני'.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק אות ח' סק"ז ולהלן שם.

אבות: פ* סק"ז ולהלן שם.

חומש: פר' וישב, וישמע ראובן ויצילהו מידם (ל"ז, כ"א) סק"ז ולהלן שם. פר בא, והי' לכם למשמרת וגו' (י"ב, ו'). פר' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ד].

עמלק, פורים: י"ג.

בענין המחלוקת בין הרמב"ם והרמב"ן בענין למה נענשו פרעה והמצרים וסנחריב ונבוכדנצר, הלא הי' נגזר על כלל ישראל.

(יבמות ב': תי"ט קטע "והנה הרמב"ן").

כתובות ב': שנ"ו סק"ז (קטע ראשון).

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק אות ח' סק"ז (קטע ראשון וקטע "ברם לכאורה"), שס"ז.

ע"ז: י"ב (קטע "והנה הרמב"ן בפר' לך לך").

אבות: ע"ט, פ* סק"ז (קטע

ראשון וקטע "ברם לכאורה").

חומש: פר' לך לך, וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי (ט"ו, י"ד). (פר' ויצא, אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי [כ"ה, ט"ז] קטע אחרון). פר' וישב, "וישמע ראובן ויצילהו מידם" (ל"ז, כ"א) סק"ז (קטע ראשון וקטע "ברם לכאורה"). פר' ויחי, ואתם חשבתם עלי רעה וגו' (ג', כ') [א] (קטע "והנה הרמב"ן בפר' לך לך"). פר' כי תצא, זכור את אשר לך עמלק [כ"ה, י"ז] קטע "מיהו גם לפ"ז".

בענין הכבדת לב פרעה.

אבות: קע"ז.

חומש: פר' וארא, ואני אקשה את לב פרעה וגו' (ד', ג').

בטחון

בענין "לא תנסו את ה'".

אבות: רנ"ה.

בענין עשיית השתדלות לעומת בטחון.

חומש: פר' ויגש, ואנכי אעלך גם עלה (מ"ו, ד').

בענין בטחונם של אברהם ואליעזר בנוגע למציאת מקום קבורה לשרה, ומציאת אשה ליצחק.

חומש: פר' חיי שרה, עבד אברהם אנכי (כ"ד, ל"ד) (קטע "ובאמת יש להעיר" ולהלן שם).

בענין אם להשתדל ברפואות או לבטוח בה'.

ב"ק ב': קע"ד.

בענין אם ללמוד תדיר ולבטוח בהקב"ה לפרנסתו.

קידושין ד': תי"א.

אבות: קכ"ה, ק"צ.

ביאה

בענין שיטת ר"ת בעכו"ם הבא על בת ישראל, לענין יהרג ובל יעבור, ולהאסר על בעלה, ועוד, עי' בערך גוי - בן נח.

תעשה אירוסין, והסוף ביאה תעשה נישואין).

קידושין א': קע"ד סק"ב סק"ג.

היכא שפקעו הקידושין ע"י שאדעתא דרבנן מקדש, האם זה נקרא עכשיו שכל הביאות היו עבירות או האם לא היו עבירות רק שהן נקראות ביאות זנות.

גיטין: פרק השולח פ"ו סק"א.

בענין שלש נשים משמשות במוך, ובענין איסור מוציא זרע לבטלה, ובענין אם אשה מצווה לא להוציא זרע לבטלה.

יבמות א': בסוף הכרך א'.

ב. ביאה נישואין עושה

בענין ביאה אירוסין עושה או נישואין עושה: הנפקא מינה.

קידושין א': חלק ההערות דף י' הערה ל"ג.

חומש: פר' משפטים, אשר לא יעדה (כ"א, ח') סק"ב.

סברת הצד שביאה נישואין עושה.

קידושין א': קע"ד.

שהכוונה בביאה נישואין עושה היא שביאה אחת תעשה אותה מיד לנשואה, ואין הכוונה לביאה אחרי אירוסין.

קידושין א': קע"ד סק"ב, חלק ההערות דף י' הערה ל"ו.

המחלוקת בין הרשב"א והריטב"א בענין אם גם על העראה שייך לומר שביאה נישואין עושה.

קידושין א': קע"ג, קע"ד סק"א, חלק ההערות דף י' הערה ט' והערה ל"ד.

דברי המ"מ שאפילו אם ביאה נישואין עושה, אבל הרי היא אכתי אסורה בעוד ביאה עד שיעשה חופה, וביאורו של הגר"ח דהיינו משום שהכוונה בביאה נישואין עושה היא רק דהוי קנין אלים, אבל אינה נחשבת בגדר מעשה חופה.

קידושין א': קע"ד סק"ג (קטע אחרון).

קידושין ב': רמ"א סק"ב.

א. כללי

ב. ביאה נישואין עושה

ג. העראה

ד. שלא כדרכה

ה. אבר מת

ו. ביאה ראשונה של אשה

ז. נהיגת אישות

א. כללי

הסברא שהפעולה של הבעל והפעולה של הנבעלת נחשבות ב' פעולות שונות.

יבמות ב': תקמ"ו (קטע "והנה יש לומר").

קידושין ד': סס"ח (קטע אחרון).

שיש שני סוגים של בעולה: א', שעשו בה מעשה שנחשב על פי דין בגדר מעשה ביאה אע"פ שלא נשרו בתולי, ב', שגם נשרו בתולי. ורבי סובר שלענין הקנס של אונס ומפתה הרי היא נחשבת בתולה כל זמן שעוד לא נשרו בתולי, אבל להתחייב סקילה משום נערה במאורסה בעינן גם שלא עשו בה דבר שמיקרי מעשה ביאה, ואם עשו, אינה נסקלת אפילו אם לא נשרו בתולי.

קידושין א': קע"ב (קטע "מיהו אולי").

הסברא שאשה נקנית בביאה משום שהיא בגדר מעשה אישות.

קידושין א': קע"ד (קטע ראשון ולהלן שם).

דברי הרשב"א והשיטה ישנה שלא מחלקים ביאה אחת לשנים לומר שע"י התחילת ביאה הרי היא נעשית זונה, ושוב ע"י הסוף ביאה הרי היא נעשית חללה.

כתובות ב': ת"מ סק"ד (קטע אחרון).

קידושין א': קע"ג*, קע"ד סק"ג.

הסברא שא"א שמעשה ביאה אחד יעשה שני סוגי קנין (דהיינו שהתחילת ביאה

חומש: פר' משפטים, אשר לא יעדה (כ"א, ח') סק"ב.

שאפילו אם ביאה נישואין עושה, אבל אם מתכוונים רק לאירוסין הרי היא עושה רק אירוסין.

קידושין א': חלק ההערות דף י' הערה ל"א.

בענין שיטת רבינו נסים גאון שאחרי שהיא כבר מאורסת, ביאה בודאי עושה נישואין, ושגם תחילת ביאה תספיק.

קידושין א': מ"ב (קטע אחרון), קע"ג, קע"ד סק"א סק"ב, חלק ההערות דף י' הערה כ"ז, כ"ח.

דברי המאירי בקידושין דף ה' ע"ב שביאה עושה נישואין מדין יחוד.

קידושין א': מ"ב (קטע אחרון).

ג. העראה

בענין המחלוקת אם העראה היא נשיקת אבר או הכנסת עטרה.

קידושין א': קע"ב (קטע "והנה יש לעיין" ולהלן שם), חלק ההערות דף י' הערה כ"ו.

הדרך שהמ"ד שסובר שהעראה היא נשיקת אבר הרי הוא מודה שאינה נעשית בעולה ע"ז לענין נערה המאורסה, אלא אכתי בתולה היא (אפילו לפי רבי שסובר שנעשית בעולה ע"י ביאה שלא כדרכה), ואפילו אם בעלה עשה נשיקת אבר.

קידושין א': קע"ב (קטע "מיהו י"ל").

בענין אם לפי המ"ד שסובר שהעראה היא הכנסת עטרה, תחילת ביאה היא הכנסת מקצת מהעטרה, או האם תחילת ביאה היא נשיקת אבר ושיש צד שגם נשיקת אבר קונה וחייב עלי' בעריות.

קידושין א': חלק ההערות דף י' הערה כ"ג, והערה כ"ו.

המחלוקת בין הרשב"א והריטב"א בענין אם גם על העראה שייך לומר שביאה נישואין עושה.

קידושין א': קע"ג, קע"ד סק"א,

חלק ההערות דף י' הערה ט' והערה ל"ד.

בענין "כל הבועל דעתו על גמר ביאה".

קידושין א': קע"ג*.

בענין מה היא הכוונה בלשון "כל" הבועל וכו'.

קידושין א': חלק ההערות דף י' הערה י"ג.

בענין אם הכוונה בגמר ביאה היא להכנסת כל האבר או למירוק זרע.

קידושין א': חלק ההערות דף י' הערה ט"ז.

בענין אם אמרינן כל הבועל וכו' גם היכא שהפסיק באמצע.

קידושין א': חלק ההערות דף י' הערה י"ד.

הקושיא למה דעתו על גמר ביאה, דכי הוא רוצה שתחילת הביאה תהי' באשה שעודה פנוי' ותהי' בגדר זנות.

קידושין א': חלק ההערות דף י' הערה ט"ו.

הדרך שאחרי שהוא עושה גמר ביאה אז כל הביאה נחשבת בכלל הקנין, וכן בענין אם גם לפ"ז אסור לכהן גדול לקדש בביאה.

קידושין א': חלק ההערות דף י' הערה י"ב והערה י"ז והערה כ"ו.

הקושיא שאע"פ שדעתו היא על גמר ביאה אבל למה אין תחילת ביאה קונה מדין קנין המועיל.

קידושין א': חלק ההערות דף י' הערה כ"א* סק"א.

בענין אם רק גמר ביאה נחשב נהיגת אישות או האם גם תחילת ביאה. ואם רק גמר ביאה נחשב נהיגת אישות לא תועיל תחילת ביאה לעשות נישואין כי לנישואין צריכים נהיגת אישות, וא"כ כל הצד שביאה נישואין עושה הוא רק על גמר ביאה.

קידושין א': קע"ג, קע"ד סק"א.

ד. שלא כדרכה

בענין אם ביאה שלא כדרכה עושה אותה בעולה.

קידושין א': קע"ב.

בענין אם אשה מתקדשת ע"י ביאה שלא כדרכה.

קידושין א': קס"ט (קטע אחרון).

דברי הריטב"א שמה שלכו"ע הבעל עושה אותה בעולה ע"י ביאה שלא כדרכה הרי זה רק כשקידשה עם אותה ביאה.

כתובות ב': ש"ל.

קידושין א': קע"ב (קטע "מיהו אולי"), חלק ההערות על דף ט' הערה כ"ט.

דברי הנודע ביהודה שיש מ"ד שסובר שאין הבעל עושה אותה בעולה ע"י הביאה שלא כדרכה.

כתובות ב': ש"ל.

בענין אם כדי לעשות אישות בן נח מהני ביאה שלא כדרכה.

קידושין א': קס"ט (קטע אחרון).

מחלוקת תנאים בענין אם נבעלת שלא כדרכה אסורה לכהן גדול.

קידושין א': קע"ב (קטע אחרון).

שאם בא עלי' אדם אחד י' פעמים שלא כדרכה הרי הוא משלם י' פעמים קנס.

כתובות ב': ת"מ סק"ה (קטע "מיהו י"ל").

ה. אבר מת

שגם ביאה באבר מת חשיב ביאה דהא האשה נפסלת ע"י מתרומה.

כתובות ב': תקי"ח סק"ג.

שאין חיוב קנס היכא שבעל באבר מת.

כתובות ב': תקי"ח סק"ג.

ו. ביאה ראשונה של אשה

דברי הנודע ביהודה שמיעוט נשים מתעברות גם מביאה ראשונה.

יבמות ב': שמ"ז בההערה.

ז. נהיגת אישות

בענין אם מותר לנשק בכל אבר שרוצה.

סנהדרין: שס"ו.

"הפיכת שולחן".

סנהדרין: שס"ו.

ביאת מקדש

הדרך שהיכא שנכנס למקדש בטומאה הרי זה נקרא שעבר על העשה בקום ועשה בזה שהוא נכנס, ואין זה נקרא שעבר על העשה רק בשוא"ת בזה ששהה שם ולא יצא.

הוריות: צ"ו.

בענין מנלן שחייבים על טומאת מקדש וקדשיו רק על טומאות שהנזיר מגלה עליהן.

זבחים ב': ד'.

דרכו של הגר"ז בשם הגר"ח בביאור שיטת הרמב"ם שמחוסר כיפורים לוקה מן התורה על אכילת קודש אבל על ביאת מקדש הרי הוא לוקה רק מכות מרדות, דטעמו של הרמב"ם הוא משום דס"ל שמחוסר כיפורים אינו טמא ממש אלא יש בו רק הפסול של טומאה, ועל אכילת קודש הרי הוא לוקה אפילו אם אינו טמא ממש אלא יש בו רק הפסול של טומאה, משא"כ על ביאת מקדש הרי הוא לוקה רק אם הוא טמא ממש.

יבמות א': קנ"ו.

זבחים ב': קנ"ז סק"א (קטע "ובחידושי").

זבחים ג': ל"ה.

עוד בשיטת הרמב"ם הנ"ל, והראב"ד שמקשה עליו, ודברי הר"י קורקוס.

זבחים ג': י"א (קטע "מיהו הערל"נ").

הדרך שאפילו מי שאינו טמא ממש אסור להכנס אם יש לו מיהא את הפסול של טומאה.

זבחים ב': קנ"ו (קטע "מיהו את זה").

שיטת הרמב"ם להלכה שביאה במקצת לא שמה ביאה, אבל אסור מדרבנן ומכין אותו מכת מרדות.

זבחים ג': י"א, מ' (קטע "והחזו"א").

עוד בענין שאפילו אם ביאה במקצת לא שמה ביאה מהתורה, אבל בכל זאת אסרו חכמים לעשות כן.

זבחים ג': ט'.

הסוברים שאין אפילו אסור דרבנן.

זבחים ג': י"א (קטע "ועכ"פ אכתי צריכים לדעת").

בענין אם לפי רבינא זבחים דף ל"ג ע"ב שסובר שעל ביאה במקצת יש רק מלקות ולא כרת, האם גם במחוסר כפרה אמרינן שביאה במקצת שמה ביאה ושהוא לוקה.

זבחים ג': מ"ד.

בענין אם החיוב על ביאה במקצת הוא בגלל המקצת מצד עצמו, או האם הוא משום דנחשב כאילו בא כולו. ובענין אם הנפ"מ בין שני הצדדים הוא אם הכנסת מקצת יותר גדול הרי זה נחשב יותר גרוע מהכנסת מקצת יותר קטן.

יבמות א': קנ"ז.

זבחים ג': י"ב סק"ד, י"ג סק"ו, כ"א.

לפי הצד שביאה במקצת אסורה מחמת המקצת עצמו, האם ביאת כולו הוא רק בגדר הרבה פעמים מקצת, או האם יש שם נפרד של איסור של ביאת כולו.

זבחים ג': כ"א.

הקושיא שאפילו אם לא שמה ביאה אבל למה אינו חייב משום מכניס טומאה למקדש.

זבחים ג': י"ב.

שיטת הרמב"ם שהמכניס כלי טמא למקדש חייב מלקות ולא כרת, אבל המכניס שרץ או אדם טמא חייב כרת, ודברי הקהלות יעקב על זה. ושיטת הראב"ד שאין על זה כרת.

זבחים ג': י"ב סק"א סק"ה.

דברי האבן האזל שהמכניס חייב רק אם הכניס בדרך ביאה.

זבחים ג': י"ב סק"ב.

דברי הקהלות יעקב שהמכניס חייב רק אם הכניס שיעור שהי' יכול לקבל טומאה.

זבחים ג': י"ב סק"ג.

דברי הזכר יצחק שעל ביאה במקצת אינו חייב משום מכניס טומאה למקדש כי ידו לחדד אינה טמאה אלא רק כל גופו יחד.

זבחים ג': י"ב סק"ד.

דברי המשך חכמה שאינו חייב על ידו כי חייב רק על רובו או כולו.

זבחים ג': י"ב סק"ו סק"ז.

מיהו הא ודאי שכדי להתחייב משום ביאת מקדש סגי ברובו, שהרי דנו רק על ביאה במקצת.

זבחים ג': י"ב סק"ז.

הקושיא שאפילו אם ביאה במקצת לא שמה ביאה אבל למה אינו חייב משום שוהה בטומאה במקדש, וגדרי האיסור הנ"ל.

זבחים ג': י"ג.

קושיית הגר"ח למה מותר למצורע להכניס בהונותיו בדרך הרגיל, הלא יכול הוא להכניסם שלא כדרך ביאה. ותירוצו שהיכא שמותר לשהות בעזרה בטומאה מותר גם לעשות כניסה.

זבחים ג': כ"ב.

בענין אם יש מ"ד שסובר שטבול יום דקרי אסור מן התורה להכנס למחנה לוי'.

יבמות א': קנ"ד (קטע ראשון).

זבחים ג': ט"ו, ט"ז.

דברי רש"י בפסחים שהמ"ד שסובר שטבול יום דקרי אסור במחנה לוי' מהתורה הרי זה מהפסוק שכתוב וכבא השמש יבוא אל תוך המחנה, ודבריו זבחים שהוא מהפסוק בפר' ביאת מקדש שכתוב וישלחו מן המחנה אשר לפ"ז יש בו גם הלי"ת של ולא יבוא אל המחנה שכתוב שם.

זבחים ג': ט"ו, ט"ז.

בענין אם מצורע בעל קרי שנכנס למקדש (כלי לומר הואיל ואישתרי לצרעתו אישתרי נמי לקריו) עובר על ב' איסורים או האם הוא עובר רק על איסור אחד אבל מב' סיבות.

יבמות א': ק"ע.

קידושין ב': רע"ו (קטע "והנה ביבמות").

קידושין ד': שס"ה (קטע "עיין ביבמות").

זבחים ג': ל'.

הדרך שאין נזיר לוקה על ספק טומאת מת ברה"י כי אע"פ שספקו טמא אבל אינה נחשבת בגדר טומאת מת אלא בגדר טומאה חדשה. וכן מטעם זה אין חייבים על זה משום טומאת מקדש.

יבמות א': רכ"א (קטע "ג").

שיטות הראשונים בענין האיסור דרבנן על טבול יום ליכנס למחנה לוי': שיטת רבינו תם שהכוונה היא רק למקום שמיקרי סמוך לשכינה, והשיטה בתוס' שהכוונה היא רק לעזרת נשים, והדרך שהכוונה היא לכל מחנה לוי'. ושיטת רבינו תם שהיכא שנטמא שם אינו חייב לצאת. ובענין מה שאם נעשה בעל קרי בבית המוקד הולך וטובל וחוזר לשם.

זבחים ג': ג'.

בענין אם יסוד האיסור דרבנן של טבול לא להכנס למחנה לוי' הוא שהחשיבו את מחנה לוי' כמחנה שכינה, או האם יסוד האיסור הוא שהחשיבו את הטבול יום כאילו לא טבל.

זבחים ג': י"ז.

דברי הגרי"ז בדעת הרמב"ם שהאיסור דרבנן על טבול יום להכנס לעזרת נשים הוא איסור ביאת מקדש מדרבנן, משא"כ האיסור של עכו"ם וטמא מת ובוועל נדה להכנס להחיל הוא רק בגדר מעלה בעלמא, ואין מכין אותו מכת מרדות כמו שמכין לטבול יום שנכנס לעזרת נשים.

זבחים ג': י"ח.

שיטת תוס' שמוציאין את הסוטה מחוץ

להר הבית שמא תפרוס נדה, וכן מוציאין את הכהן שעבר בטומאה מחוץ להחיל כדי לפצוע את מוחו, ושיטת הרמב"ם שמוציאין אותם רק חוץ לעזרת נשים.

זבחים ג': י"ח.

ביישנות ועזות

עי' בערך מדות - ביישנות ועזות.

ביצה

בענין למה שיליא מתפגל עם הזבח משא"כ ביצים וחלב.

זבחים ג': קי"א.

דרכו של החשק שלמה שחלב וביצים מפגלין את הזבח אבל לא מתפגלין (היפך שליל ושיליא ומוראה ובשר פרים הנשרפין), ושוב דחה דרך זה.

זבחים ג': קי"א.

ביקור חולים

בענין המקורות למצות ביקור חולים - המצוה דאורייתא והמצוה דרבנן.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד סק"א.

בענין התפקיד של המבקר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד סק"ב.

בענין מה נחשב חולה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד סק"ג.

בענין מחלה מדקבת.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד סק"ד.

בענין באיזה יום לבקר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד סק"ה.

בענין באיזו שעות של היום.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד סק"ו.

בענין איך יושבים לפני החולה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד סק"ז.

בענין אורך הביקור.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד
סק"ח.

"אפילו מאה פעמים ביום".

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד
סק"ח.

דרך הטלפון.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' י"ד
סק"ט.

הגמ' בנדרים שביקור חולים אין לו שיעור.
אבות: ס'.

בית דין של כ"ג

עי' עוד בערך דיינים - מצות מינוי דיינים
ובתי דינין.

בענין "אין מושיבין בסנהדרין זקן וסריס
ומי שאין לו בנים", עי' בערך דיני נפשות
- הדינים שנוהגים משום הצלה.

בענין למה נקרא ב"ד של כ"ג בשם סנהדרי
קטנה.

סנהדרין: ד'.

בענין מה שממנים את הגדול לראש.

סנהדרין: ד' (קטע "ויש ליישב").

בענין למה לא הזכיר הרמב"ם שממנים בו
גם אב ב"ד כמו בב"ד הגדול.

סנהדרין: ד' (קטע "אמנם").

בענין מה שהיו יושבים כחצי גורן.

סנהדרין: ד' (קטע "ויש ליישב").

בענין "אין מושיבין סנהדרין (של כ"ג) אלא
בעיר שיש בה ק"כ".

סנהדרין: קנ"ב - קנ"ז.

דברי רש"י שב"ד של ע"א היו יוצאים
מלשכת הגזית והולכים ומושיבים
סנהדראות של שבטים ושלא סגי במינוי
לחוד.

סנהדרין: ג' סק"ב.

הגדר של הא דבעינן דיינים מיוחדים.

סנהדרין: ד' (קטע "והנה עיין"
וקטע "ולפ"ז י"ל").

בענין זמן ישיבת סנהדרי קטנה.

סנהדרין: קט"ו (קטע "ועוד דהא"
וקטע אחרון).

בית הכנסת

בענין כניסה לבית הכנסת בהכנעה וריצה,
וכן בענין יציאה מבית הכנסת.

אבות: ש"ג.

בענין בית הכנסת שחרב.

יבמות א': קכ"ו.

בענין חזקה במקומות בית הכנסת.

ב"ב ב': רכ"ה, רס"ה (קטע "וכן
מבואר" ולהלן שם), רע"ג (קטע
"והנה יש לעיין").

נס שקרה בבית הכנסת בירושלים.

אבות: ע"ד.

בית הכסא

בענין יש זימון לבית הכסא.

נדרים: פרק כל כנויי פ"ה.

הדרך שהשאלה אם הזמנה לבית הכסא
אוסרת אינה אם מיקרי כבר עכשיו בגדר
בית הכסא, אלא השאלה היא אם סגי
בעצם העובדא שהוא מזומן לבית הכסא.

נדרים: פרק כל כנויי פ"ה.

דברי הר"ב שמותר ללמוד חכמת יון בבית
הכסא (והבנת התיו"ט בדבריו שה"ה לספרי
מינים, ותמיהת הרש"ש על הבנת התיו"ט).

סנהדרין: שס"ח.

אבות: נ' סק"א (קטע אחרון).

בענין להכנס בתפילין לבית הכסא עראי.

זבחים ב': שי"ח.

בענין היזיקא דקוטרא ובית הכסא.

ב"ב א': י"ח סק"א (קטע
"וכונתו") סק"ו סק"ח.

בענין אם צריך לעמוד בפני רבו מובהק
בבית הכסא.

קידושין ב': שנ"ט (קטע "ולפי
דרכו"), חלק ההערות דף ל"ג
הערה י"ד.

בית המדרש

"ר"מ אומר כל מי שיש בית המדרש בעירו
ואינו הולך לשם אין לו חלק לעוה"ב".

סנהדרין: שנ"ד (קטע "וע"ע
באדר"ג בפרק ל"ו").

אבות: קמ"ד (קטע "ובפרק ל"ו").

חומש: פר' ויקהל, ויעש בצלאל את הארץ (ל"ז, א').

דברי הגר"א ש"אם אין מקדש אין תורה".

חומש: פר' תרומה, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כ"ה, ח') [א] (קטע "ושמעתי" וקטע אחרון).

ב. בנין בית המקדש, והכלים

ש"לי לשמ"י הוא דין בהכשר החפצא.

חומש: פר' תרומה, ויקחו לי תרומה (כ"ה, ב').

המחלוקת בין הרמב"ם והריטב"א בענין אם נשים חייבות בבנין בית הבחירה (הרמב"ם) או לא (הריטב"א).

חומש: פר' תרומה, ועשו לי מקדש (כ"ה, ח') [ב].

שמצות בנין בית הבחירה היא חובת ציבור ולא חיוב על כל יחיד ויחיד.

חומש: פר' תרומה, ועשו לי מקדש (כ"ה, ח') [ב] (קטע "מיהו יש ליישב"). פר' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"ג (קטע "וכתבנו").

עמלק, פורים: י"א סק"ג (קטע "וכתבנו").

בענין שאע"פ שכל הציבור חייב בבנין בית המקדש אבל הדבר מוטל על המלך (כלומר שניהול הדבר מסור להמלך. ואולי אין העם חייבים להתאמץ בדבר שלא בהנהגתו של המלך).

סנהדרין: קע"ח (קטע "ונראה מזה").

שיטת הרמב"ם שמצות בנין בית הבחירה כוללת גם עשיית הכלים, ושיטת הרמב"ן שעשיית הכלים אינן נמנות למצות בפני עצמן וגם אינן בכלל מצות בנין בית הבחירה (חוץ מעשיית הארון ושימת הלוחות שהיא שפיר נמנית למצוה בפני עצמה).

אבות: קצ"ד*.

חומש: פר' תרומה, ועשו ארון

שסור לומר אפילו "לרפואה" בבית המדרש.

אבות: נ' (קטע אחרון).

בענין בית המדרש שבביתו.

אבות: ש"ט.

בענין כניסה לבית המדרש בהכנעה וריצה, וכן בענין יציאה מבית המדרש.

אבות: ש"נ.

שהאוכל פת עכו"ם אין אומרים שמועה מפיו בבית המדרש.

אבות: שפ"ו סק"א.

בית המקדש

בענין אין טומאת ידים במקדש ע"י בערך טומאה – טומאת ידים.

בענין מוסיפים על העיר ועל העזרות, ע"י בערך ירושלים – מוסיפים על העיר ועל העזרות.

ע"ע בערכים ארון, מזבח, מנורה, ושולחן.

א. כללי

ב. בנין בית המקדש, והכלים

ג. עשרה נסים

ד. מורא מקדש

ה. בחורבנו

ו. אולם והיכל

ז. עזרה

ח. כיוור וכנו, ים של שלמה, בור הגולה

ט. ישיבה בעזרה

י. עשיית זכר לחורבן

א. כללי

בענין שבית המקדש של מטה הי' מכוון כנגד בית המקדש של מעלה.

חומש: הקדמה ו' (קטע "ועוד אמר הנצי"ב").

בענין שנקרא על שם דוד.

(כ"ה, י') [א] סק"א. פר' אמור, על השלחן הטהר (כ"ד, ו').

בענין המחלוקת אם אבני המזבח וההיכל והעזרה באין משיירי תרומת הלשכה או מברק הבית.

נדרים: פרק כל כנויי קמ"ב סק"ה.

בענין אם "הכל בכתב" מעכב.

זבחים ב': תצ"ג ובהערה הראשונה.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרת וגו' (כ"ה, ל"א) [ב].

שהמזבח והשלחן הם כנגד כהונה ומלכות. אבות: רי"ד.

בענין אם הבית השלישי ירד בנוי מן השמים או האם משיח יבנה אותו. אבות: רס"ה ובהערה.

ג. עשרה נסים

בענין העשרה נסים שבבית המקדש.

אבות: רנ"ו - רע"א.

בענין הנס של "ולא התליע בשר קודש מעולם": האם ה' נוהג רק בקדשי קדשים שנאכלים רק בהעזרה או האם ה' נוהג גם בקדשים קלים שנאכלים בכל העיר.

אבות: רנ"ט.

שהנס של "ולא התליע בשר קודש מעולם" בבית המקדש ה' נוהג גם בהמשכן שבמדבר, וכן בבמות ושילה ונוב וגבעון.

אבות: ר"ס.

בענין הנס שלא אירע קרי לכהן גדול ביום הכיפורים.

אבות: רס"א.

חומש: פר' אחרי מות, וכפר בעדו ובעד ביתו (ט"ז, ו').

ד. מורא מקדש

שיטת המאירי שמהתורה החיוב של מורא מקדש הוא רק מהעזרה ולפנים, ומורא הר הבית הוא רק מדרבנן. ומשמעות דברי הרמב"ם שגם מורא הר הבית הוא מדאורייתא.

יבמות א': קכ"ה.

חומש: פר' קדושים, את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט, ל') [א].

שהאיסור שלא להתפנות בהר הבית הוא רק מדרבנן.

יבמות א': קכ"ו (קטע "ועי' במגילה").

חומש: פר' קדושים, את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט, ל') [ב] (קטע "ועי' במגילה").

משמעות דברי הרמב"ם שהאיסור לעשות תבנית כלים הוא בכלל מורא מקדש.

יבמות א': קכ"ו (קטע "והנה לכאורה").

חומש: פר' קדושים, את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט, ל') [ב] (קטע "והנה לכאורה").

ספיקת המנ"ח אם מותר לעשות היום כתבנית אהל מועד או שילה או בית ראשון או בית שני או בית שלישי כיון שעכשיו בטלו ואינם בגדר משמשים.

יבמות א': קכ"ו (קטע "והנה גם" וקטע אחרון).

חומש: פר' קדושים, את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט, ל') [ב] (קטע "והנה גם" וקטע אחרון).

שאלו שפשטו ידיהם בזבול אין להם חלק לעוה"ב.

סנהדרין: שנ"ד ובהערה החמישית, שנ"ח.

אבות: קמ"ד ובהערה החמישית.

בענין אם מהני תשובה לפושט ידיו בזבול. סנהדרין: שנ"ח.

ה. בחורבנו

הדרך שבחורבנו החיוב של מורא מקדש הוא רק מדרבנן.

יבמות א': קכ"ו (קטע "ועי' במגילה").

כנגד הפרוכת, ולא לעמוד בהאולם ולהזות כנגד הפרוכת.

זבחים א': תרי"ב.

שהאיסור לעשות אכסדרה תבנית אולם הרי הוא אפילו אם סוברים שקדושת האולם וההיכל חדא היא, כי גם לפ"ז הוי האולם מקום בפני עצמו.

זבחים א': תרכ"ג.

דברי הרשב"א והריטב"א שאם קדושת האולם וקדושת ההיכל חדא היא אפשר לשים את המזבח הפנימי גם בהאולם.

זבחים א': תרכ"ב, תרכ"ג.

דברי הרשב"א שאם קודשת האולם וההיכל חדא היא לוקין על ביאה ריקנית גם על כניסה לאולם.

זבחים א': תרכ"ג.

שאם קדושת האולם וההיכל חדא היא צריכים לפרוש ביום כיפור בשעת הקטרת הקטורת של הכהן גדול גם מן האולם.

זבחים א': תרכ"ג.

דברי המנ"ח שאם קדושת האולם וההיכל חדא היא א"כ אפילו אם דלתות ההיכל סגורות לא איכפת לן בזה כיון שהאולם פתוח.

זבחים א': תרכ"ג.

דברי הקרית ספר בדעת הרמב"ם שאפילו אם האולם וההיכל הן ב' קדושות אבל בכל זאת גם האולם נקרא בשם היכל, ונפ"מ שהנודר מן ההיכל אסור גם בהאולם.

זבחים א': תרכ"ג.

שאם האולם וההיכל הן שתי קדושות לא איכפת לן בנפחת גג האולם.

זבחים א': תרכ"ג.

דברי המנ"ח שאפילו אם קדושת האולם וההיכל הן ב' קדושות, אבל יתכן שגם אם נכנס דם חטאת לתוך האולם הרי היא פסולה כיון דהוי שלא במקומו.

זבחים א': תרכ"ג.

בענין אם אפשר לשנות את מקום מזבח הפנימי ולהעמידו סמוך לפתח ההיכל.

זבחים א': תרכ"ב.

חומש: פר' קדושים, את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט, ל') [ב] (קטע "ועי' במגילה").

המחלוקת אם קדושה שני' קידשה לעתיד לבוא, ודברי הרמב"ם על קדושת מקדש.

יבמות א': קכ"ו (קטע "ועי' במגילה" וקטע "והנה עי' בערל"ג כאן" ולהלן שם).

חומש: פר' קדושים, את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט, ל') [ב] (קטע "ועי' במגילה" וקטע "ועי' עוד בערל"ג" ולהלן שם).

בענין הדרך שקדושת מקדש קידשה לעתיד לבוא: האם הכוונה היא שרק קדושה נשארה שם או האם גם שכינה.

יבמות א': קכ"ו (קטע "ותי" ולהלן שם).

חומש: פר' קדושים, את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט, ל') [ב] (קטע "ותי" ולהלן שם).

הדרך שהשאלה אם יש מורא מקדש בחורבנו מדאורייתא, תלוי' באם קדושת מקדש קידשה לעתיד לבוא. והדרך שאפילו אם קידשה גם לעתיד לבא אבל מורא הוא רק מהבית. והדרך שאפילו אם לא קידשה לע"ל אבל אכתי יתכן שהמורא הוא להקדושה שהיתה קודם.

יבמות א': קכ"ו.

חומש: פר' קדושים, את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט, ל') [ב].

ו. אולם והיכל

דברי רש"י שלא אורח ארעא לשחוט בהיכל.

זבחים א': תרי"א.

דברי הגרי"ז שאפילו המ"ד שסובר שהאולם וההיכל חדא קדושה הם אבל הרי הוא מודה שהאולם אינו נחשב מקום אחד עם ההיכל אלא מקום בפני עצמו וצריכים שיזה את ההזאות של חטאות הפנימיות דוקא בהיכל שהוא מקום הפרוכת ולהזות

בענין אם אפשר לשנות את מקום השולחן ולהעמידו סמוך לפתח ההיכל.

זבחים א': תרכ"ב, תרכ"ב*.

שלהשולחן אין קדושת מקום (כלומר שאין להמקום של השולחן קדושה מיוחדת ומסוימת נוסף על שאר ההיכל).

זבחים א': תרכ"ב.

שלהמזבח הפנימי יש קדושת מקום שהרי מזבח שנעקר מקטירין במקומו (אשר לפ"ז אי אפשר לשנות את מקומו, ע"י לעיל כאן). וכן שלהמזבח החיצון יש קדושת מקום, אבל להמזבח החיצון יש למקומו גם דין בחירה על פי נביא. והטעם למה אי אפשר לשנות את מקומו אינו רק בגלל דין קדושת המקום אלא גם בגלל בחירת המקום על פי נביא.

זבחים א': תרכ"ב.

בענין אם בבית שני הי' קיים המזבח הפנימי שעשה משה.

זבחים ב': תרצ"ה.

בענין המחלוקת אם אבני המזבח וההיכל והעזרה באים משיירי תרומת הלשכה או מברק הבית.

נדרים: פרק כל כנויי קמ"ב סק"ה

בענין אם מועלין באבני ההיכל.

נדרים: פרק כל כנויי קמ"ב סק"ה סק"ו.

ז. עזרה

הגדר של "לפני ה'" של שער ניקנור.

יבמות א': קנ"ג.

שאפילו לפי רבי יהודה שסובר שהעזרה מקדשת כמו המזבח אבל היינו רק העזרה עצמה אבל לא הלשכות או האולם אע"פ שיש להם קדושת עזרה.

זבחים א': תרכ"ח.

בענין אם מדת העזרה מעכבת.

זבחים ב': תצ"ב, תצ"ג ובהערה הראשונה, תצ"ו סק"ה (קטע "ועוד פי").

בענין אם רצפה מעכבת.

זבחים ב': תצ"ב.

שאפילו אם רצפה מעכבת עבודה אבל אם נעקרה אבן אחת ויצא הבשר לשם אינו פסול משום יוצא.

זבחים ב': תצ"ב.

ביאורו של הגר"ח ב"רצפה עליונה קידש".

זבחים ב': תצ"ג.

פירושו של רש"י שאם רצפה עליונה קידש, ונעקרה אבן אחת, רק אותו מקום פסול, ודברי המרכבת המשנה שגם כל העזרה פסולה אבל רק לענין מה שהרצפה נתקדשה להיות כמזבח אבל לא לענין צורת הבית.

זבחים ב': תצ"ג ובהערה הראשונה.

בענין אור העזרה כעזרה.

זבחים ב': תצ"ה.

הדרך שרוד קידש גם אור העזרה.

זבחים ב': תצ"ה.

הדרך שלאור העזרה יש בזכות עצמו דיני עזרה משא"כ אור המזבח חשיב כמזבח רק משום שכמונה דמי, וכן הדרך שגם אור המזבח הוא בזכות עצמו כמזבח.

זבחים ב': תקפ"ז.

בענין אם כדי לקדש את העזרות צריכים ב' תודות.

זבחים ב': תצ"ז.

ח. כיור וכנו, ים של שלמה, בור הגולה

פירושו של הקרבן העדה בהירושלמי בשקלים פ"ד ה"ב שאסור להקריב קרבנות אם אין הכיור והכן במקומם.

זבחים ב': שני"ה בהערה, (ת"י קטע "והנה הדר").

דברי הגרי"ז שהכן אינו חלק מן הכיור.

זבחים ב': ת"ג.

בענין צורת הכן של הכיור.

זבחים ב': ת"ט.

גיטין: פרק המביא גט ר"ז - ר"ח.
בענין האיסור של "כלילא" ו"עטרת
חתנים".

גיטין: פרק המביא גט ר"ט.
בענין אם צריכים לכתוב בתוך שטרות את
מנין השנה לחורבן בית המקדש משום זכר
למקדש.

ע"ז: צ"ב.

בית המרחץ

ע"י בערך בית הכסא.

בכור אדם

בענין בכור בהמה, ע"י בערך קרבן בכור.
בענין פי שנים, ע"י בערך פי שנים.
בענין הנאמנות של יכיר, ע"י בערך יכיר.
בענין פדיון הבן, ע"י בערך פדיון הבן.

הדרך שמדריגת עבודה בכורות היתה שוה
למדריגת הלויים לדורות ולא למדריגת
הכהנים.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה
בהערה האחרונה.

חומש: פר' לך לך, ומלכי צדק
מלך שלם וגו' והוא כהן לא-ל
עליון (י"ד, י"ח) (קטע "ב"). פר'
תולדות, "בענין בכור לעבודה"
בהערה האחרונה.

הדרך שעבודה בכורות אינה ענין של
קדושת הגוף של הבכורות, אלא הרי היא
בגדר זכות שניתנת למכירה ולירושה.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה (קטע
"והנה מלשונם" וקטע "והנה
י"ל").

חומש: פר' תולדות, "בענין בכור
לעבודה" (קטע "והנה מלשונם"
וקטע "והנה י"ל").

בענין אם הבכורים היו שלוחי דידן, או
שלוחי דשמיא, או האם עבודתם היתה
לצורך עצמם כי זה הי' קיום דינם.

בענין הים של שלמה, ובענין אם הי' קיים
גם בבית שני.

זבחים ב': רפ"ח (קטע אחרון).

בענין בור הגולה (שהי' מספק מים להעזרה
לכל דבר שהי' צריך מים).

זבחים ב': רצ"ט.

ט. ישיבה בעזרה

בענין אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית
דוד: דברי רש"י בסנהדרין שהוא מהלכה
למשה מסיני, ודברי רש"י ביומא שהוא
נלמד מלעמוד לשרת, ודברי רש"י בסוטה
שהוא משום כבוד שמים, והדרך שהוא רק
מדרכבן, ומשמעות דברי הרמב"ם שהוא
בכלל מורא מקדש.

סנהדרין: שע"ב.

זבחים ב': נ"ד (קטע "ועכ"פ
גם"), ס' סק"ב, ע"א סק"ב, ר"פ
(קטע אחרון).

בענין שהסנהדרין לא היו יושבים במקום
שהיתה לו קדושת עזרה.

סנהדרין: קי"ג סק"א (קטע "אמנם
בענין").

דברי רבי אמי שסובר ששיבה אסורה גם
לבית דוד, אבל סמיכה מותרת (בענין אם
הכוונה היא רק לסמיכה כזו שהי' יכול
לעמוד גם בלא הסמיכה).

סנהדרין: שע"ב.

זבחים ב': נ"ד (קטע "ועכ"פ
גם"), ר"פ.

דברי המגן אברהם שבכל מקום סמיכה היא
בגדר ישיבה חוץ מגבי ישיבה בעזרה.

זבחים ב': נ"ד (קטע "ועכ"פ
גם"), ר"פ (קטע אחרון).

בענין אם מותר לאכול קדשים בעזרה
בישיבה.

זבחים ב': ס' סק"ב, ע"ג.

דברי המדרש שכהן גדול מותר לישב
בעזרה.

זבחים ב': ע"ב.

י. זכר לחורבן

בענין האיסור של "זמרא".

בפטר רחם, רק שלא היו מצווין אלא נהגו כן מעצמם.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "ועכ"פ הפני משה").

אבות: קכ"ה בההערה.

חומש: פר' תולדות, "בענין בכור לעבודה" (קטע "ועכ"פ הפני משה").

בענין כהונת שם בן נח, ובענין מה שעבד עבודה אע"פ שלא הי' בכור.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "גם ניחא") ובההערה הראשונה וההערה האחרונה.

אבות: קכ"ה ובההערה.

חומש: פר' לך לך, ומלכי צדק מלך שלם וגו' והוא כהן לא-ל עליון (י"ד, י"ח) (קטע "א"). פר' תולדות, "בענין בכור לעבודה" (קטע "גם ניחא") ובההערה הראשונה וההערה האחרונה.

בענין מה שאברהם עבד אע"פ שלא הי' בכור.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "גם ניחא").

חומש: פר' תולדות, "בענין בכור לעבודה" (קטע "גם ניחא").

בענין מה שיצחק עבד אע"פ שלא הי' הראשית אוננו של אברהם אבינו.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "מיהו יש להוכיח").

חומש: פר' תולדות, "בענין בכור לעבודה" (קטע "מיהו יש להוכיח").

בענין הדרך שיעקב קנה מעשו את הזכות של עבודה בכורות.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "והנה רש"י").

חומש: פר' תולדות, "בענין בכור לעבודה" (קטע "והנה רש"י").

חומש: פר' במדבר, ואני הנה לקחתי את הלויים (ג', י"ב) [ב].

שכל אלו שעבדו בדורם לפני הקמת המשכן נקראים כהן גדול.

חומש: פר' וירא, ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני וגו' (כ"ב, ז') בההערה.

בענין אם בכור לעבודה הוא פטר רחם או ראשית אוננו.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה.

אבות: קכ"ה בההערה.

חומש: פר' לך לך, ומלכי צדק מלך שלם וגו' והוא כהן לא-ל עליון (י"ד, י"ח) (קטע "א"). פר' תולדות, "בענין בכור לעבודה".

שיטות הפוסקים בענין אם ראשית אוננו נקרא זה שנוצר ראשון או זה שנוולד ראשון (כגון שהאשה שנתעברה שני, ילדה לשבעה חדשים, והראשונה ילדה לתשעה חדשים, דהיינו לאחר שילדה השני).

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "והנה שיטת" וקטע "ובאמת אפילו").

חומש: פר' תולדות, "בענין בכור לעבודה" (קטע "והנה שיטת" וקטע "ובאמת אפילו").

הדרך שרק אחרי מכת בכורות הי' לפטרי רחם הדין של עבודה בכורות, אבל לפני זה הי' תלוי בראשית אוננו או בהגדול שבבית, או שהי' אז רק כהן אחד שהוא הי' ממנה עובדים אחרים תחתיו.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "איברא ולהלן שם").

חומש: פר' לך לך, ומלכי צדק מלך שלם וגו' והוא כהן לא-ל עליון (י"ד, י"ח) (קטע "א"). פר' תולדות, "בענין בכור לעבודה" (קטע "והנה לאחר העיון" ולהלן שם).

הדרך שגם לפני מכת בכורות הי' תלוי

בל תאחר

א. כללי

ב. בל תאחר דנזירות

א. כללי

דברי הרשב"א שטעמא דבל תאחר אינו משום חשש מיתה.

נדרים: פרק כל כנויי ל"ט סק"ג (קטע "ועוד דבלא").

חקירת הגרנט אם נקרא איחור מיד, כי הוא נתכוין לחייב את עצמו מיד, רק שלא חייבתו התורה באיסור לאו עד שהוא מאחר ג' רגלים, או האם הוא נתכוין למשך כל ימי חייו, רק שהתורה צמצמה את הזמן וקבעה שעיקר זמנו הוא עד ג' רגלים, ורק ביותר מזה חשיב איחור, והרי הוא חייב אפילו על איחור קטן לאחר ג' רגלים.

נדרים: פרק כנויי כ"ט סק"א (קטע "ובישוב"), ל"ט סק"ב

שלפי הצד השני שרק אחרי ג' רגלים הרי זה נקרא שאיחר את זמן ההבאה, א"כ מה שעובר עליו בעשה לאחר רגל אחד הרי זה חיוב צדדי להזדרז אבל אינו נעשה בגדר זמן בגוף המצוה.

נדרים: פרק כל כנויי כ"ט סק"א (קטע "ובישוב"), ל"ט סק"ג (קטע "ועוד הקשה" ולהלן שם).

המחלוקת בין הרמב"ם והרמב"ן בענין אם הנודר קרבן ומאחרו יותר מג' רגלים עובר בכל יחל (הרמב"ם) או לא (הרמב"ן).

נדרים: פרק כל כנויי כ"ט.

בענין למה לפי הרמב"ם אינו עובר בכל יחל אחרי רגל אחד.

נדרים: פרק כל כנויי כ"ט סק"א (קטע "ועוד יש להקשות" ולהלן שם).

המשמעות מדברי הר"ן בנדרים דף ט' שבהרי זו הרי הוא חייב להביאו עד ג' רגלים ולאחר מכאן עובר בכל תאחר.

נדרים: פרק כל כנויי א' סק"ב.

בענין מתי עוברים בכל תאחר מיד.

נדרים: פרק כל כנויי ל"ט, מ"ג.

בענין הציוור של הרי עלי להביא קרבן מיד,

שאם אין לוי בבית הכנסת יטיל בכור את ידיו של הכהן.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ה (קטע "מיהו עיין בפוסקים").

חומש: פר' תולדות, "בענין בכור לעבודה" (קטע "מיהו עיין בפוסקים").

בכורים

בעין יסוד מצות בכורים.

חומש: פר' כי תבוא, ארמי אבד אבי (כ"ו, ה'), שם, "עוד בענין בכורים" (קטע אחרון).

ביאור דברי המדרש רבה (א', ו') שבריאית העולם היתה בזכות בכורים (וחלה ומעשרות).

חומש: פר' כי תבוא, ארמי אבד אבי (כ"ו, ה'), שם, "עוד בענין בכורים".

שיחות: עמ' ק"ל, קל"ב.

בענין למה מזכירים "ארמי אבד אבי" במקרא בכורים.

חומש: פר' כי תבוא, ארמי אבד אבי (כ"ו, ה').

בענין "שנתת לי ולא שלקחתי מעצמי".

סנהדרין: קפ"א* (קטע "והנה עד כאן" ולהלן שם).

חומש: פר' מטות, "בענין אם עבר הירדן היא מעיקר ארץ ישראל וכו'" (קטע "והנה עד כאן" ולהלן שם).

בענין עבר הירדן: "ארץ זבת חלב ודבש".

סנהדרין: קפ"א* (קטע "ועיין בפרשת דרכים" וקטע אחרון).

חומש: פר' מטות, "בענין אם עבר הירדן היא מעיקר ארץ ישראל וכו'" (קטע "ועיין בפרשת דרכים" וקטע אחרון).

בענין מה שהמלך נוטל הסל על כתיפו.

סנהדרין: קע"ו (קטע "ועיין בפ"ג").

המשנה ששוכר אינו מביא בכורים.

נדרים: פרק השותפין ח' סק"א (קטע "ב'").

והציור של הרי עלי להביא קודם שיעברו שתי שנים.

נדרים: פרק כל כנויי ל"ט.

שבקרוב פסח עובר על כל תאחר מיד כשלא הקריב אותו בזמנו.

נדרים: פרק כל כנויי ל"ט סק"ג (קטע "ועוד העיר").

ביאורי הראשונים בדברי רבא שבצדקה עובר לאלתר.

נדרים: פרק כל כנויי ל"ט סק"ג (קטע "ועוד העיר"), מ"ג (קטע "גם י"ל עוד").

דברי הקרן אורה שאין כל תאחר היכא שקיבל על עצמו לישב בתענית כמה ימים ולא קבע זמן, כי לא מצינו כל תאחר בנדרי איסור.

נדרים: פרק כל כנויי נ"ד (קטע "ועי בקר"א").

ב. כל תאחר דנזירות

בענין האומר הרי עלי להיות נזיר, והאומר הרי עלי לקבל נזירות, והאומר קודם שיעברו שתי שנים אהא נזיר, והאומר קודם שאפטר מן העולם אהא נזיר.

נדרים: פרק כל כנויי ל"ז*, ל"ט.

בענין אם כל תאחר דתגלחתו וקרבתיו הוא מיד או רק לאחר ג' רגלים.

נדרים: פרק כל כנויי מ"ג.

חומש: פרי' נשא, איש או אשה כי יפלא וגו' נזיר להזיר לה' (ו', ב') [א] סק"ח.

עוד בענין כל תאחר דתגלחת וקרבתו.

נדרים: פרק כל כנויי מ"ה, מ"ו.

השיטה שנוזר טהור שטימא את עצמו עובר בכל תאחר רק אם שהה שלש רגלים בטומאתו.

נדרים: פרק כל כנויי ל"ט סק"ג (קטע "מיהו אוליי").

בל תוסיף

דברי תוס' שאין איסור בעל תוסיף על זה

שהוא שונה ועושה את המצוה ב' פעמים. זבחים ב': תרמ"ג.

בל תשחית

בענין הקוצץ אילנות.

ב"ק ב': רכ"ג.

בענין כל תשחית על שאר דברים חוץ מאילנות.

ב"ק ב': רכ"ג סק"ב, רכ"ז.

ע"ז: קי"ב.

חומש: פרי' שופטים לא תשחית את עצה (כ', י"ט) [ב] [ג].

בענין אילני סרק.

ב"ק ב': רל"ב, רל"ג.

בענין כל תשחית על אילנות שלא בשעת מצור.

ב"ק ב': רכ"ז.

חומש: פרי' שופטים לא תשחית את עצה (כ', י"ט) [ג].

שיש איסור גם על דברים של הפקר.

ב"ק א': א' סק"ב.

שהחובל בעצמו עובר בכל תשחית.

ב"ק ב': רכ"ג סק"א, רכ"ו.

חומש: פרי' שופטים לא תשחית את עצה (כ', י"ט) [ד].

שכהן שעושה בעצמו מום ופוסל את עצמו לעבודה עובר בכל תשחית.

קידושין ב': חלק ההערות דף כ"א הערה כ"ג.

בענין היכא שהוא משחית לשם צורך מסוים.

קידושין ב': חלק ההערות דף כ"א הערה כ"ג, דף ל"ב הערה כ*.

ב"ק א': א' סק"ב.

ב"ק ב': רל"ב.

דברי הפ"י בב"ק שפליגי תנאי בענין אם כל תשחית מותר רק לצורך גדול, או האם אפילו לסתם צורך.

ב"ק ב': רל"ב סק"ב.

ב"ב א': רכ"ג.

רק שאדם יכול לבנותה בתחלה בעדו ובעד בניו ובנותיו הסמוכים על שלחנו (וכן בעד עבדו ושפחתו).

זבחים א': ק"ו (קטע "והנני").

דברי הגרי"ז שבמה היא רק בגדר מקום הקרבה אבל אין בו קדושת מזבח.

זבחים א': תקי"ד.

שאינן כלי שרת בבמה.

זבחים ד': ז' (קטע "וע"ע").

בענין שור כשר בבמה.

זבחים ב': קפ"ד.

זבחים ד': ו' (קטע "ע"ע").

חומש: פר' חקת, ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו (י"ט, ד') סק"ב.

בענין אם אשה פסולה לעבוד בבמה.

זבחים א': ק"ו.

זבחים ב': י' (קטע "ברם נראה" ולהלן שם), קכ"א (קטע "ובלא").

בענין שתוי יין ופרוע ראש בבמה.

זבחים ב': ל"ד.

שעומד על גבי כלים אינו פסול בבמה כי אין רצפה.

זבחים ב': ל"ד.

בענין אם ערל פסול בבמה.

זבחים ב': מ"ז, מ"ט.

בענין אם יש פסול טומאה על זר בבמה.

זבחים ב': מ"ח, פ"ג, תשכ"ג.

בענין אם בעל מום פסול גם בבמה, או האם אינו פסול (כי גדר הפסול של בעל מום הוא שבעל מום נחשב בגדר זר, כמש"כ תוס' ביומא דף כ"ג, וזר הרי כשר בבמה).

זבחים ב': פ"ג.

שאונו כשר בבמה.

זבחים ב': פ"ג.

בענין אם במה מקדשת פסולים.

זבחים א': תקי"ד.

הדרך שבבמה מותר להקריב בליל שמיני ללידת הבהמה.

זבחים א': תקי"ב.

ששורפין על המלכים את מטתן וכלי תשמישן, אבל דברים אחרים לא משום כל תשחית, אבל מטתן וכלי תשמישן נחשב לצורך משום כבודו.

ע"ז: קי"א.

בל תשקצו

בענין אם הדברים שאסורים משום כל תשקצו אסורים מהתורה או מדרבנן.

ע"ז: קכ"ו.

ב"ק א': ט"ו סק"ד ובהערה השלישית שם.

בלעם

"התאווה (מוציאה את האדם מן העולם) מבלעם. וכולם (גם קנאה וכבוד) היו בבלעם" (לשון הגר"א).

אבות: רמ"ב.

גדר מדריגת בלעם בנבואה.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו' סקי"ב.

חומש: פר' בלק, "בענין נבואת בלעם".

בענין בן כמה הי' במותו.

אבות: שי"ח.

שבלעם לא חי ולא נידון.

סנהדרין: שנ"ד בהערה הראשונה.

אבות: קמ"ד בהערה הראשונה.

בלק

בענין שבשכר שהקריב ארבעים ושנים קרבנות יצאה ממנו רות.

ע"ז: (קטע "מיהו עי' בדעת זקנים" ולהלן שם).

חומש: פר' ויחי, ואתם חשבתם עלי רעה וגו' (נ', כ') [א] (קטע "מיהו עי' בדעת זקנים" ולהלן שם).

במה

שבמת ציבור צריכה להיות ממון ציבור.

זבחים א': ק"ו (קטע "והנני").

שבמת יחיד צריכה להיות משל אותו היחיד, ואדם אחר אינו יכול להקריב עליו,

בענין שמחשבת שלא לשמה פוסלת גם בבמה (זבחים דף י"ד ע"א), אבל דנים האחרונים אם הה"נ לקטן ומתעסק.

זבחים א': תר"ו*.

בענין שאין לשם ריח ניחוח בבמה, משא"כ לשם אשים, עי' בערך הקטרה.

בענין מחשבת אכילה חוץ למקומה בבמה.

זבחים ב': תע"ד.

שהנס שלא התליע בשר קודש בבית המקדש הי' נוהג גם במשכן שבמדבר, וכן בכמות, וכן בשילה, וכן בנוב וגבעון (ולכאורה גם בגלגל).

אבות: ר"ס.

בן לענה

בענין אם מותר לקרוא ספרי בן לענה.

סנהדרין: שס"ח.

בן סורר ומורה

בענין אם החיוב מיתה הוא רק בשביל האכילה, והגניבה היא רק תנאי בהאכילה המכוערת, או האם החיוב מיתה הוא גם בשביל הגניבה.

סנהדרין: שכ"ג.

חומש: פרי' כי תצא, כי יהי לאיש בן סורר ומורה (כ"א, י"ח).

דברי הירושלמי שצריכים אזהרה בהתורה בשביל הגניבה.

סנהדרין: שכ"ג, של"ד.

חומש: פרי' כי תצא, כי יהי לאיש בן סורר ומורה (כ"א, י"ח) (קטע "אולם" ולהלן שם).

שיטת הרמב"ם שצריכים להתרות בו קודם האכילה אבל אין צריכים להתרות בו לפני הגניבה.

סנהדרין: שכ"ג (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

חומש: פרי' כי תצא, כי יהי לאיש בן סורר ומורה (כ"א, י"ח) (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

שיטת רש"י שבן סורר אין צריך התראה, אבל אילו הי' צריך התראה היו צריכים להתרות בו גם לפני הגניבה.

סנהדרין: שכ"ג (קטע "ועיין לקמן").

חומש: פרי' כי תצא, כי יהי לאיש בן סורר ומורה (כ"א, י"ח) (קטע "ועיין בסנהדרין").

דברי היראים והספר חרדים שיסוד העונש של בן סורר הוא משום שלהיות זולל וסובא הוא מחוקות הגוים.

סנהדרין: שכ"ג (קטע אחרון).

חומש: פרי' כי תצא, כי יהי לאיש בן סורר ומורה (כ"א, י"ח) (קטע אחרון).

בענין אם נעשה בן סורר ומורה רק ע"י גניבה או האם גם ע"י גזילה.

סנהדרין: של"ד.

דברי רבי יהודה שצריכים שיגנוב גם משל אביו וגם משל אמו.

סנהדרין: של"ה.

דברי הרמב"ם שממעטים בת מדין בן סו"מ כי אין דרכה להמשך באכילה ושתי'.

יבמות ב': ת"ז סק"א.

סנהדרין: שכ"ט.

המחלוקת בין הרמב"ם והרשב"ם בענין "טומטום שנקרע ונמצא זכר אינו נעשה בן סו"מ", האם הכוונה היא שצריכים שיהי' בן ולא טומטום משעה שנולד (רשב"ם), או האם סגי משעת התראה.

סנהדרין: שכ"ט.

בענין אם היכא ששתה יותר מחצי לוג הרי הוא חייב גם על יין שאינו איטלקי.

סנהדרין: ש"ל.

דברי הרמב"ם שצריכים שישתה את החצי לוג יין ויאכל את הטרטימר בשר במלוגמא אחת ובכת אחת.

סנהדרין: של"א.

הדרך בראשונים שאינו נעשה בן סורר אם

אכל בשר עוף כי אינו משמח וצריכים דבר המשמח (ולא רק שמימשך).

סנהדרין: של"ב.

משמעות דברי הרמב"ם שצריך לקנות את הבשר ויין בעצמו ולא ע"י שליח.

סנהדרין: של"ג.

בענין שמחילת אביו ואמו מהני גם לאחר שהמרה ולא רק קודם המעשה על העתיד.

כתובות ב': תק"ג (קטע אחרון).

(ב"ק ב': קנ"א בההערה השני').

חומש: פ' כי תצא, ותפשו בו אביו ואמו (כ"א, י"ט).

בענין "אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהיו שניהם רוצים", וכן בענין שאביו ואמו יכולים למחול לו: האם שני הדברים הם בעצם דין אחד, או האם הם שני דינים נפרדים. וכן האם הם נוהגים רק עד שהביאוהו לב"ד, או האם עד גמר דין.

סנהדרין: של"ח.

חומש: פ' כי תצא, ותפשו בו אביו ואמו (כ"א, י"ט).

בענין אם המלקות על האכילה הראשונה הוא בגדר עונש כמו כל מלקות, או האם הוא דין מלקות מיוחד שנתחדש בבן סורר שברך זה מייסרין אותו.

סנהדרין: של"ט.

חומש: פ' כי תצא, ויסרו אתו (כ"א, י"ח).

שיחות: עמ' קכ"ט.

בן סירא

בענין אם מותר לקרוא ספרי בן סירא.

סנהדרין: שס"ח.

בן פקועה

בענין אם הוא מטמא טומאת אוכלין מחיים, עי' בערך טומאה – בעלי חיים.

בענין אם חיבת הקודש מהני לבן פקועה, עי' בערך חיבת הקודש.

בענין אם מיקרי שחוט ממש ע"י שחיטת אמו, או האם גדר הדין הוא שבכלל אינו צריך שחיטה.

קידושין ג': קס"ז.

ב"ק א': תקכ"ז סק"א.

בענין אם חייבים על שחיטתו ארבעה וחמשה.

ב"ק ב': שפ"א.

בנות צלפחד

בענין ששקולות היו.

אבות: רע"ב (קטע "ועי' ברש"י").

חומש: פ' וארא, הוא אהרן ומשה (ו', כ"ו) (קטע "ויש להסתייע").

בענין איך ה' מותר להן להמתין ולסמוך על הנס שיולידו בגיל מבוגר.

קידושין ב': שס"ג (קטע אחרון).

אבות: רס"א בההערה הראשונה.

חומש: פ' אחרי מות, וכפר בעדו ובעד ביתו (ט"ז, ו').

בענין אם בנות צלפחד, שהיו ממנשה, היו מותרות להנשא לבני אפרים.

הוריות: ע"א*.

חומש: פ' ויחי, "עוד בענין שבטי אפרים ומנשה" [ה].

בענין שהסיבת נחלתן לשבט אחר היתה נחשבת הפסד לכל שבט יוסף ולא רק לשבט מנשה.

הוריות: ע"א*.

חומש: פ' ויחי, "עוד בענין שבטי אפרים ומנשה" [ה].

בענין מה שאמרו אבינו מת במדבר והוא לא ה' וגו'.

חומש: פ' שלח, חיו מן האנשים ההם (י"ד, ל"ח) [ב] (קטע "ועוד דרשו").

בני בנינים

בענין שהכלל של בני בנינים הרי הם כבנים מהני רק כדי לתת לבן הבן את הדין קורבה של בן, אבל אכתי עדיף בן עצמו בזה שהוא נחשב במקום אביו ממש וכאילו אביו קיים, משא"כ בבן הבן, עי' בערך ירושה – ירושת בן, בן הבן, טומטום ביחד עם בן וטומטום ביחד עם בת.

בענין אם אמרין אבי האב הרי הוא כאב, עי' בערך ירושה – ירושת אבי האב.

בענין ירושת אבי האב, עי' בערך ירושה - ירושת אבי האב.

בענין מכח אבוח דאבא קאטינא, עי' בערך ירושה - ירושת בן, בן הבן, טומטום ביחד עם בן וטומטום ביחד עם בת.

בענין שכמו דאמרינן מכח אבוח דאבא אטינא הה"נ שי"ל מכח בן בני אטינא, עי' בערך ירושה - ירושת אבי האב.

בענין אם עבד עברי עובד את בן הבן, עי' בערך עבד עברי - ירושה.

בענין דברי הירושלמי שבן הבן אינו מייעד, עי' בערך עבד עברי - יעוד לבנו.

בענין המחלוקת אם אדם חייב לכבד את אבי אביו ואם אביו, וכן את אבי אמו ואם אמו. וכן לפי המחייבים מה הוא יסוד החיוב, ומה הוא חייב לעשות להם, עי' בכל זה בערך כיבוד אב ואם - אבי אביו.

בענין החיוב ללמד את בן בנו תורה, עי' בערך אב ואם - בן ובת.

בני לוי

בענין אם הם היו הזקנים שהאריכו ימים אחרי יהושע.

אבות: פרק ראשון ד' סק"ג.

דמויות ותקופות: זקנים ושופטים א' סק"א (קטע "ובכמדבר רבה").

בני קטורה

שיטת הרמב"ם שבני קטורה נצטוו במילה לדורות, ושיטת רש"י שרק הששה שבהדור הראשון נצטוו.

יבמות ב': תרצ"ב (קטע "והנה יש לעיין").

הוריות: צ"ה (קטע "והנה מה שתירצו").

חומש: פר' לך לך, והקמתי את בריתי אתו (י"ז, י"ט). פר' חיי שרה, ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה (כ"ה, א') (קטע

"והנה בני קטורה" ולהלן שם).

בענין אם מילת בני קטורה היא רק ביום השמיני ולא קודם.

חומש: פר' לך לך, על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (ל"ה, ל"ג) סק"ט.

שהכריתות ברית שבמילה היא רק ליצחק.

יבמות ב': תרצ"ב (קטע "והנה יש לעיין").

חומש: פר' לך לך, והקמתי את בריתי אתו (י"ז, י"ט) (קטע "מיהו הרמב"ם").

בענין היכא שבא איש מבני קטורה, שנמול כבר לחובתו (לפי הרמב"ם), להתגייר, האם צריכים להטיף ממנו דם ברית.

יבמות ב': תרצ"ב (קטע "והנה יש לעיין").

חומש: פר' לך לך, והקמתי את בריתי אתו (י"ז, י"ט) (קטע "ומעתה" וקטע "והנה הרמב"ם").

בענין אם הנודר מן הערלים אסור גם במולי בני קטורה (לפי הרמב"ם).

יבמות ב': תרצ"ב (קטע אחרון).

חומש: פר' לך לך, והקמתי את בריתי אתו (י"ז, י"ט) (קטע אחרון).

דברי המדרש שערכים וגבנונים באים מבני קטורה.

יבמות ב': תרצ"ב (קטע "ודע עוד").

חומש: פר' לך לך, והקמתי את בריתי אתו (י"ז, י"ט) (קטע "והנה הרמב"ם").

בנימין

שהוצרך מרדכי לקרוע את בגדיו כי סבו בנימין גרם להשבטים לקרוע את בגדיהם כשנמצא הגביע באמתחתו.

חומש: פר' ויצא, אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כ"ח, ט"ז) (קטע "ובאסתר רבה").

בעל דבר

בענין אם בעל המעשה הוא זה שנחשב הבעל דבר או האם מי שעומד עכשיו להפסיד נחשב הבעל דבר.

כתובות ב': של"ד (קטע "ובספר קהלות יעקב").

ב"ק א': קל"ג, קל"ה.

ב"ב ב': ש"ד.

חומש: פר' נח, ואך את דמכם לנפשתיכם וגו' (ט', ה') [א] סק"ג (קטע "ועי' בב"ק").

בענין אם בעל דבר פסול לעדות היכא שאין לו שום נגיעות (ולעיל בסמוך צדדנו שבכלל אינו בגדר בעל דבר, אלא זה שעומד להפסיד הוא הבעל דבר).

קידושין ג': מ' סק"ב סק"ג, מ"ב.

שהיכא שיעקר העדות אינו לעצמו אלא לאחר אין כאן פסול של בעל דבר אלא רק הפסול של נוגע בעדות.

ב"ב ב': רס"א סק"א (קטע "ודחה").

ע' עוד בענין בעל דבר בעדות, בערך עדות - בעל דבר ונוגע.

הסברא שמקנה שקיבל אחריות חשיב בעל דבר, לא בגלל שהוא עלול להפסיד ממון, אלא בגלל שהוא חייב לעזור להלוקח.

ב"ק א': קל"א (קטע "גם י"ל").

בעלי חיים

בענין אין בעלי חיים מקבלים טומאה, ע' בערך טומאה - בעלי חיים.

דברי רבינו גרשום שגם אם מצערים בן אדם יש כאן איסור של צער בעלי חיים, ושזהו הטעם למה יש איסור של עינוי הדין.

יבמות ב': תרצ"ה סק"ב.

ב"ק א': תק"נ.

סנהדרין: רכ"ו (קטע "והנה מדברי"), רכ"ז (קטע "והנה עיין ברמ"ה"), ר"ל, רל"א (קטע "והנה מה שכתבנו").

אבות: רפ"ט.

עוד בענין צער בעלי חיים.

יבמות ב': תרצ"ה סק"א.

שצער בעלי חיים אסור גם ע"י שב ואל תעשה כדחזינן מפריקה.

ע"ז: קמ"ב.

בענין אם יש חיוב על אדם לזון בהמותיו. גיטין: פרק המביא גט שני, שס"ג, שע"ד (קטע "ועי' גם ברש"י).

בענין למה אין בעוקרין על המלכים משום צער בעלי חיים.

ע"ז: קי"ב, קמ"א.

בעלי תשובה

ע' עוד בערך תשובה.

הקושי הכי גדול לבעלי תשובה.

חומש: פר' יתרו, וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר (שמות י"ח, כ"ד) [ב] (קטע "וכבר אמר").

שיחות: עמ' כ"ג.

דמויות ותקופות: בעלי תשובה ד'.

בענין איך יכול בעל תשובה להרגיש שיש המשכיות ממה שהי' קודם חזרתו.

דמויות ותקופות: בעלי תשובה א'.

בענין התהליך של עשיית תשובה.

דמויות ותקופות: בעלי תשובה ב'.

שבעל תשובה דומה ליוצאי מצרים.

דמויות ותקופות: בעלי תשובה ג'.

בענין ההרגשה אצל בעלי תשובה שאינם יכולים להגיע למדריגות גדולות כמו אלו שהתחילו בצעירותם.

חומש: פר' בהעלותך, למה נגרע (ט', ז').

בעל תשובה לעומת צדיק מעיקרא לענין: מעלתו, גודל שכרו, מציאת חן בעיני הקב"ה.

אבות: ק"ע.

מכתב לבעלי תשובה בענין דאגת פרנסה.

דמויות ותקופות: הוספות ל"בעלי תשובה" (בסוף הכרך).

בפני נכתב ובפני נחתם

א. מקומות

ב. רבה ורבא

ג. שליח שהוא אילם, סומא, חרש, קרוב, אשה

ד. ציורים שונים של כתיבה או נתינה בחוץ לארץ

ה. שליח לקבלה

ו. שעת נתינה

ז. היכא שלא אמר בפני נכתב

ח. ערעור הבעל

ט. לאחר שלמדו

י. דינים שונים בענין בפני נכתב

א. מקומות

דעות המפרשים בענין הגדר של מובלעות.

גיטין: פרק המביא גט ג' סק"ב - סק"ה, פ"ד.

עוד בענין מובלעות.

גיטין: פרק המביא גט ג' סק"א, רי"ב.

בענין אם לפי פי' הר"י כוונת ר"מ במה שאמר עכו כארץ ישראל לגיטין היא להחצי של ארץ ישראל או להחצי של חו"ל.

גיטין: המביא גט י"ג.

טעמו של רבי יהודה בעכו.

גיטין: פרק המביא גט קע"ד (קטע "שו"ר").

בענין שמדברי ר"ת בעכו יוצא שהמביא גט מהחצי של עכו שהוא בחו"ל להחצי שהוא בא"י צריך לומר בפ"נ.

גיטין: חלק ההערות דף ב' הערה ל"ו.

בענין המביא מהגמוניא להגמוניא.

גיטין: פרק המביא גט צ"ד, ק"א.

בענין "לא תחלוק במדינת היס".

גיטין: פרק המביא גט פ"ח, קי"ח

סק"ג, קע"ד (קטע "ונראה לומר" ולהלן שם), קע"ה, קצ"ב, רי"ד, רט"ו סק"ג.

בענין המביא מבבל.

גיטין: פרק המביא גט קע"ד - ק"פ, קפ"ד, קצ"ב.

בענין אם מספיק בזה שבתי דינין קבועים ות"ח מצויין שם, אפילו אם אין המקום על מדריגת בבל.

גיטין: חלק ההערות דף ב' הערה כ"ח.

שרק סמיכות ("סמוכים") לארץ ישראל מהני, אבל לא מהני סמיכות לבבל.

גיטין: פרק המביא גט קפ"ז.

בענין גט שנכתב בספינה.

גיטין: פרק המביא גט רט"ו.

ב. רבה ורבא

ראיות אם ההלכה היא כרבה (שסובר משום שאינם בקיין לשמה) או כרבא (שסובר לפי שאין עדים מצויין לקיימו).

גיטין: פרק המביא גט קס"ז סק"ג סק"ה, קצ"א.

ביאורי רש"י ותוס' (ופירושי התוס' הרא"ש והאחרונים בדבריהם) במה הוא החשש של אין בקיין לשמה.

גיטין: פרק המביא גט ב' סק"א, כ"א, מ"ה, קכ"א סק"א, קס"ז סק"א.

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם לפי המסקנא החשש הוא שמא נכתב באמת שלא לשמה, או האם החשש הוא שמא הבעל יערער שנכתב שלא לשמה.

גיטין: פרק המביא גט מ"ה (קטע "והנה הגרי"ז").

ביאור דברי רש"י שאחרי שאומר בפני נכתב שיילינן ל' אם הי' לשמה.

גיטין: חלק ההערות דף ב' הערה ע"ו.

דברי הבית יוסף שגם לפי רבא יש בכלל דברי השליח שאומר בפ"נ גם שנעשה

לשמה, ודברי הט"ז שאין זה בכלל דברי השליח, אבל לכו"ע השליח צריך להשגיח שנעשה לשמה.

גיטין: פרק המביא גט: נ"ה (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

שיטת הפ"י, שגם לפי רבא, לאחר שתיקנו משום קיום, תיקנו שיאמר לכתחילה גם משום לשמה, כי מאחר שאומרים משום קיום, חשיב אפשר לברר (ולפי דבריו פשיטא שצריך לומר גם בפנ"ח משום לשמה משא"כ לפי הרמב"ן כמו שיבואר להלן בסמוך).

גיטין: פרק המביא גט קס"ז סק"ה, ק"ע (קטע "וע"ע בריטב"א"), קצ"א, רס"ח.

הדרך שכתב הרמב"ן, שגם לפי רבא צריכים לומר משום לשמה כי כיון שצריכים כתיבה לשמה אין לבפני נכתב משמעויות אם אינו מתכוין גם שהיתה לשמה, ואם שינה פסול (ולפי דבריו יש לצדד לבפני נחתם כי לבפנ"ח שפיר יש משמעויות גם בלי לשמה דהיינו שאינו מזויף).

גיטין: פרק המביא גט קס"ז סק"ה, ק"ע (קטע "וע"ע בריטב"א"), קצ"א, רס"ח.

דברי ההגהות חכמת שלמה על שו"ע שגם לפי רבא אם הבעל יערער ויאמר שהי' שלא לשמה נצטרך בפני נכתב גם בשביל לשמה.

גיטין: פרק המביא גט קס"ז סק"ה (קטע "ובהגהות").

דברי תוס' שעל גט מקוים אין השליח צריך לומר בפ"נ, וראי' מהתוספתא דשפיר צריך או שיחזירנו למקומו ויעשה ב"ד ויקיימנו ויחזור ויביאו ויאמר שליח ב"ד אני.

גיטין: חלק ההערות דף ב' הערה צ"ח*.

בענין אם קן קולמוסא מהני רק בשביל בפני נכתב או האם גם בשביל בפני נחתם. וכן האם זה מועיל רק לפי רבא בשביל קיום או האם גם לפי רבא שחושש לשלא

לשמה. וכן האם מהני לפי רבא לכה"פ לאחר שלמדו.

גיטין: פרק המביא גט ק"ע.

עוד בענין קן קולמוסא.

גיטין: פרק המביא גט קס"ז סק"א (קטע "והנה בקן"), קס"ט - קע"א.

בענין איך ידעינן ע"י שאומר בפ"נ ובפנ"ח שהוא באמת שליח.

גיטין: פרק המביא גט כ"ו.

בענין לפי רבא שאומר משום שאין עדים מצויין לקיימו, למה תיקנו לומר בפ"נ ובפנ"ח, ולא תיקנו שיאמר שהוא שליח, דהא גם עי"ז יודעים שאינו מזויף.

גיטין: פרק המביא גט כ"ו (קטע "ועוד הביא" ולהלן שם).

שיטת הרמ"ה שבמביא בארץ ישראל, שאינו אומר בפ"נ, הרי הוא נאמן לומר שהוא שליח.

גיטין: פרק המביא גט כ"ו (קטע "והקשה").

ג. שליח שהוא אילם, סומא, חרש, קרוב, אשה

בענין היכא שהשליח הוא אילם, האם מהני אם יכתוב בפני נכתב ובפני נחתם. ויש לדון על זה בין לענין אם מועיל לסלק את החשש של שלא לשמה ובין לענין אם נחשב קיום.

גיטין: פרק המביא גט קל"ג, קנ"ה.

בענין היכא שהשליח הוא סומא, לענין בפני נכתב ובפני נחתם.

גיטין: פרק המביא גט קל"ג סק"ה סק"ו, ק"ע.

בענין היכא שנעשה השליח חרש תכ"ד לאחר שנתן את הגט, האם הנתניה נפסלת.

גיטין: פרק המביא גט קל"ג סק"ב.

שיטת תוס' שאע"פ שאשה וקרוב יכולים לומר בפ"נ אבל אינם יכולים להיות מהב"ד שמקיימים את הגט, ואילו הרשב"א והר"ן סוברים שהם שפיר יכולים להיות.

גיטין: פרק המביא גט קנ"ח.

ד. ציורים שונים של כתיבה או נתינה בחוץ לארץ

שאם יצאו האשה והעדים מא"י לחו"ל למקומו של הבעל, וכתבו ונתנו שם את הגט, אע"פ שהאשה והעדים יחזרו לא"י ויהי מצוי לקיימו, וגם ידוע שגמירי, בכל זאת צריכים בפ"נ, משום שגזרו על מקום כתיבת הגט ובמקום הכתיבה אין עדים מצויין לקיימו כיון שהעדים הם מא"י.

גיטין: פרק המביא גט רי"ד, חלק ההערות דף ב' הערה כ"ב.

בענין הציור הנ"ל שיצאו האשה והעדים לחו"ל וכתבו וחתמו את גט אבל הגט ניתן בא"י דאולי ככה"ג אין צריכים בפ"נ.

גיטין: פרק המביא גט רי"ד בהערה.

שיחא שנתן לה גט במדה"י ואמר לה הרי את מגורשת לאחר שתבואי לא"י, אינה צריכה לומר בפ"נ.

גיטין: פרק המביא גט קי"ט.

בענין הא דהיכא שנתגרשה במדינת הים (בהציור הרגיל שכולם הם בני מדינת הים), ובאה כאן כשהיא כבר גרושה, אין צריכים בפ"נ.

גיטין: פרק המביא גט ב' סק"א, ל"א.

שיטת הרמב"ם שכמו שאם באה אשה לכאן וגיטה בידה אינה צריכה לומר בפ"נ, הה"נ שאינה צריכה לקיימו, ושיטת הראב"ד שיתקיים בחותמיו.

גיטין: פרק המביא גט ב' סק"א, קי"ט, רמ"ד סק"א בהערה.

ה. שליח לקבלה

דברי הנו"ב שי"ל שגם הרמב"ם (הובא לעיל בסמוך כאן) מודה בשליח לקבלה שצריכים בפני נכתב, וכן י"ל להיפך דהיינו שגם הראב"ד מודה בשליח לקבלה שאין צריכים קיום בחותמיו.

גיטין: פרק המביא גט ב' סק"א.

סברות הראשונים והאחרונים למה לומר ששליח לקבלה אינו צריך לומר בפ"נ ובפנ"ח.

גיטין: פרק המביא גט ב' סק"א, ל"א, רנ"ח.

ו. שעת נתינה

טעמים למה סוברים תוס' שצריכים לומר בפ"נ דוקא בשעת נתינה.

גיטין: פרק המביא גט קס"א סק"א, קס"ה סק"ג.

שיטת הטור שצריכים לעיכוב שיאמר בפ"נ בשעת הנתינה, ומאי דתניא יחזור ויתננה לה ויאמר הרי זה לעיכובא, ושיטת הרמ"ה דלא בעינן לעיכובא שיחזור ויתננה לה.

גיטין: פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בחידושי החת"ס").

שיטת הר"י מקינן שבפ"נ מהני אפילו לאחר הנתינה אם הוא אומר כן בפני עדי המסירה.

גיטין: פרק המביא גט קס"א סק"א.

ספיקת תוס' בענין אם יכול לומר אחרי הנתינה כל זמן שעסוקים באותו ענין.

גיטין: פרק המביא גט קס"א סק"ד.

בענין הא דמהני אם אמר לה תכ"ד אחרי הנתינה.

גיטין: פרק המביא גט קס"א סק"ה.

בענין ספיקת תוס' אם מהני אם אמר בפ"נ לפני הנתינה.

גיטין: פרק המביא גט קס"א סק"ו.

שיטת הרמב"ם שבפ"נ מהני אפילו זמן מרובה לפני הנתינה.

גיטין: פרק המביא גט קס"ו סק"ג.

בענין איך אפשר לצמצם ולומר בשעת הנתינה.

גיטין: פרק המביא גט קס"ו סק"ג.

בענין אם מהני קיום בחותמיו לאחר הנתינה היכא שנתן לה בלי לומר בפ"נ.

גיטין: פרק המביא גט קכ"ו, קס"א סק"ב.

ז. היכא שלא אמר בפני נכתב

"רבי מאיר אומר לא אמר בפ"נ יוציא

גיטין: "והנה באות נ"א", נ"א, רנ"ה.

שיטת הרמב"ם שאם הבעל טוען מזויף הגט בטל מדאורייתא והולד מן השני הוא ממזר, אבל אם אבד הגט וערער הבעל הרי זה ספק גירושין.

גיטין: פרק המביא גט מ"ו, מ"ז, נ"ג, ר"צ.

הצד שלפי הריטב"א סובר שלא טענין מזויף לפי שאין האשה ממונו של הבעל, לא יוכל הבעל לטעון מזויף.

גיטין: חלק ההערות דף ב' הערה ע"ח.

דברי הגרי"ז שיש נאמנות לבעל השטר לומר מזויף או שהי' תנאי (אבל לא שנכתב שלא לשמה).

גיטין: פרק המביא גט מ"ה - נ', נ"ג (קטע "מיהו אכתי יש להעיר"), ר"צ.

בענין שאחרי בפני נכתב אין הבעל יכול לערער.

גיטין: פרק המביא גט מ"ו, נ"ג.

ט. לאחר שלמדו

בענין אם מהני ערעור הבעל לאחר שלמדו, וכן בארץ ישראל, לפסול או לכה"פ להוציא לעז.

גיטין: פרק המביא גט קכ"ב, קכ"ח, קנ"ב.

בענין אם לאחר שלמדו ביטלו את התקנה הראשונה לומר בפ"ג, רק ששוב גזרו תקנה חדשה מטעם שמא יחזור הדבר לקולו, או האם הכוונה היא שמתעם שמא יחזור הדבר לקולו לא הורידו את התקנה הראשונה.

גיטין: פרק המביא גט קל"א.

שאע"פ שגזרו לאחר שלמדו שמא יחזור הדבר לקולו אבל אין זה בגדר מטבע שטבעו חכמים בגיטין (כי לא תיקנו דבר זה בהתקנה החדשה א"נ ביטלו את החלק הזה מהתקנה הראשונה) אלא הרי זה בגדר גזירה בעלמא.

גיטין: פרק המביא גט קכ"ז (קטע "וננקוט"), ק"ג.

והולד ממזר וחכמים אומרים אין הולד ממזר: ד' דרכים באם לפי רבי מאיר מהני תיקון ולענין מה מהני, וכן ד' דרכים בדעת רבנן.

גיטין: פרק המביא גט ק"ס, קס"ב, קס"ה, קס"ד.

בענין היכא שחזר ולקח את הגט ממנה, ונתן לה פעם שני ואמר לה בפני נכתב, איזו נתינה נחשבת נתינת הגירושין מדרבנן, הראשונה או השני.

גיטין: פרק המביא גט קס"א, קס"ג, קס"ה, קס"ג.

בענין אם גם לפי רבנן הדין הוא שאם לא אמר בפ"ג תצא, רק דס"ל שאין הולד ממזר.

גיטין: פרק המביא גט נ"ד (קטע אחרון), ס"ד*, קמ"ח, קמ"ט, קס"ב.

בענין אם היכא ששינה מהמטבע שטבעו חכמים, דיוציא והולד ממזר לפי רבי מאיר, ולפי רבנן יתכן שלכה"פ יוציא, האם הכוונה היא שהחמירו בנוגע להתקנה המקורית, או האם הכוונה היא דכיון שנעשה הדבר חלק מסדר הגט א"כ מעתה יש דין נוסף כללי שהמשנה מסדר הגט יוציא והולד ממזר.

גיטין: פרק המביא גט קכ"ז (קטע "ויש להקדים"), קס"ב, קס"ג, קס"ה, קס"ב.

בענין אם שייך שחכמים יתקנו מטבע ושואם ישכח נשאל אותו, או האם לא שייך תקנה על דרך זה.

גיטין: פרק המביא גט כ"ד. חלק ההערות דף ג' הערה נ"ב.

ח. ערעור הבעל

הטעמים שכתבו הראשונים למה בגט אשה לא טענין מזויף.

גיטין: פרק המביא גט ט"ו.

בענין הסיפא של המשנה של אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו: האם הכוונה היא להיכא שהבעל מערער שלא לשמה או שהוא מערער מזויף.

גיטין: פרק המביא גט ז', מ"ה

בענין אם לפי רבה גזרינן מוליך אטו מביא גם לאחר שלמדו.

גיטין: פרק המביא גט קפ"ה.

בענין למה לפי רבא לא חיישינן היכא דשכיחי לקיימו שמא יחזור למצב של לא שכיחי לקיימו כמו שלפי רבה חוששינן שמא יחזור הדבר לקולו.

גיטין: פרק המביא גט קע"ו.

י. דינים שונים בענין בפני נכתב

דברי הריב"ש ששליח שנתן גט, ומת הבעל לפני שהספיק לומר בפני נכתב, לא מהני אמירתו אח"כ כי כבר אינו בגדר שליח כיון שמת המשלח.

גיטין: פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בחידושי החת"ס").

בענין "אתי לאיחלופי בקיום שטרות", ובענין אם "ידענו" מהני.

גיטין: פרק המביא גט נ"ה - נ"ז, ס"ג, ס"ד.

בענין מאי דאמרינן שמשום עיגונא אקילו בה רבנן להכשיר עד אחד לבפני נכתב: האם הכוונה היא שהקילו רק לענין שסגי בעד אחד ואין צריכים שנים, אבל עדות בכתב שמועילה בעד אחד נאמן באיסורין לא תועיל כאן כי יש לעדותו דין של עדות על דבר שבערוה, או האם הכוונה היא שהקילו להחשיבה כעדות על סתם איסורין, וא"כ גם עדות בכתב תועיל.

גיטין: פרק המביא גט קל"ג סק"י, קנ"ג סק"ב.

בענין אם כדי ליצור את ה"מידק דייק" סגי בנתינה בפני ג', או האם צריכים גם אמירה בפני ג'.

גיטין: פרק המביא גט קנ"ג.

בענין איך יכולים להעיד אח"כ שהשליח אמר בפ"נ הלא הוי עד מפי עד שנכתב לשמה.

גיטין: פרק המביא גט קנ"ג סק"ב סק"ד.

דברי המאירי שמה שמהני בפני נכתב גם

לענין לתת לה את הכתובה הרי זה כי היא מקבלת את הכתובה כתוצאה ממה שהיא מותרת להנשא.

גיטין: פרק המביא גט רמ"א (קטע "ועיינן במאירי").

דברי הירושלמי בענין גט אשה שכתוב בו גם הקנאת נכסים, לענין בפני נכתב.

גיטין: פרק המביא גט רמ"א (קטע "והנה עי' בירושלמי").

דברי הר"ן בענין קרוב שהביא גט שכתוב בו גם נכסים.

גיטין: פרק המביא גט רמ"ב.

בענין עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה בצירוף של בפני נכתב: בצירוף של "עצמך ונכסי", ובצירוף של "כל נכסי".

גיטין: פרק המביא גט רמ"ב.

בצלאל

"לפי שנתן נפשו על המלאכה (של הארון) יותר משאר חכמים, נקראת על שמו".

חומש: פר' ויקהל, ויעש בצלאל את הארון (ל"ז, א').

ברוך בן נרי

בענין אם קיבלו אנשי כנסת הגדולה את התורה מחגי זכרי' ומלאכי או מיחזקאל או מברוך בן נרי' או מעזרא.

אבות: פרק ראשון ה'.

חומש: פר' בראשית, המן העץ (ג', י"א) בההערה הראשונה.

דמויות ותקופות: אנשי כנסת הגדולה ב'.

ברי לי

א. כללי

ב. ניסת לאחד מעדי' ואומרת ברי לי

ג. ברי לי נגד חזקה או נגד שאר דברים המכריעים

א. כללי

בענין אם ב"ברי לי שהדבר מותר" יש לו

בענין אם היא חללה או לא והיא אומרת ברי לי וגם הכהן שנושא אותה אומר שברי לו.

כתובות ב': רנ"ד (קטע "והאור שמח").

שיטת ר"ת שנשאת לאחד מעדי' ואומרת ברי לי מהני משום שהחזקה שדייקא ומינסבא מרעא להחזקת אשת איש.

יבמות ג': נ"א, נ"ב, נ"ג, נ"ה (קטע "והנה תוס' כאן").

כתובות ב': ק"ל (קטע ראשון).

המחלוקת בין רש"י והר"ן בביאור ה"ברי לי" בהציוור של אומרת ברי לי (שמת בעלי) ונשאת לאחד מעדי' (וכן בענין היכא שאמרה ברי לי כי ראיתיו מת האם היא מותרת גם לעלמא).

יבמות ג': נ"א, נ"ד, נ"ו (קטע "ואולי" ולהלן שם), ע"ג סק"ב (קטע "ולפ"ז יוצא" ולהלן שם).

כתובות ב': ק"ל, קל"א, קל"א*, ק"מ סק"ב (קטע "ולפ"ז" ולהלן שם) ובהערה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ל"ט סק"ב (קטע "ועוד י"ל").

ב"ב ב': שנ"א בהערה.

בענין אם רבי מנחם ב"ר יוסי מתיר בנשאת ואח"כ באו עדים אפילו אם נשאת למי שאינו מעדי'.

יבמות ג': נ"ט (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

כתובות ב': קל"ד (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

המחלוקת בין הרמב"ם והרמב"ן על היכא שיש ע"א נגד ע"א בנוגע לאם מת בעלה של אשה, והיא אומרת ברי לי שמת, האם היא מותרת להנשא להעד שאומר שמת.

יבמות ג': ע"ב, ע"ג.

כתובות ב': ק"מ.

בענין היכא שיש ע"א נגד ע"א בנוגע לאם מת בעלה של אשה, והיא אומרת ברי לי שמת כי ראיתיו מת (ולא רק ברי לי כי אני

אמנות לגבי עצמו, או האם אין לו נאמנות, רק שאין לב"ד כח להפרישו כיון שיש רק ספק איסור, והא דמפרישים אותו כשאינו אומר ברי לי אע"פ שהדבר ספק הרי זה כי עליו עצמו יש חיוב להחמיר, והרי הוא עובר על חיוב זה, ולכן אפשר להפרישו.

א"נ שאין כח לב"ד להפרישו כי החיוב להפריש מאיסור אינו להפרישו מדבר שבעינינו מוחזק לאיסור אלא ממה שבעינינו מוחזק לאיסור.

יבמות ג': נ"ג סק"א, נ"ו (קטע "והנה לעיל").

כתובות ב': קכ"ט (קטע "ובחי' הגרש"ש בסי' י"ד" ולהלן שם), ק"ל (קטע "והנה לעיל" ולהלן שם).

בענין היכא שאמר ברי לי, שמותר לו לאכול, האם מותר לאחרים להאכילו או האם צריכים לחוש ללפני עור.

יבמות ג': נ"ג סק"א.

כתובות ב': קכ"ט (קטע "ובחי' הגרש"ש בסי' י"ד" ולהלן שם, ק"ל (קטע "והנה לעיל" ולהלן שם).

בענין אם מהני ברי לי בדבר שהתורה עשתה ספק כודאי איסור.

כתובות ב': רנ"ד (קטע "עיי"ל").

בענין מה שסוטה אסורה להבועל אע"פ שגם האשה וגם הוא אומרים ברי לי.

כתובות ב': רנ"ד (קטע "עיי"ל").

ב. ניסת לאחד מעדי' ואומרת ברי לי

דין הוולד היכא שהאשה אומרת ברי לי שמת בעלי ונשאת לאחד מעדי', וכן היכא שרק היא בגדר ברי או היכא שרק העד הוא בגדר ברי.

יבמות ג': נ"ב, נ"ג.

כתובות ב': קכ"ט.

דברי האור שמח שרק בתרי ותרי בענין אם מת בעלה וניסת לאחד מעדי' ואומרת ברי לי הולד כשר, אבל לא היכא שיש תרי ותרי

משוכנע שאילו הי' חי בודאי הי' בא) האם היא מותרת גם לעלמא.

יבמות ג': ע"ג סק"ב (קטע "ולפ"ז יוצא" ולהלן שם) ובההערה שם.

כתובות ב': ק"מ (קטע "ולפ"ז יוצא") ובההערה.

בענין ע"א אומר נתגרשה וע"א אומר לא נתגרשה האם מהני הברי לי של האשה.

יבמות ג': ע"ג סק"ב (קטע "ועוד כתב") סק"ג.

כתובות ב': ק"מ סק"ב (קטע "ועוד כתב") סק"ג.

ג. ברי לי נגד חזקה או נגד שאר דברים המכריעים

בענין שיטת הרשב"א, ועוד, שברי לי מהני נגד חזקה.

יבמות ג': ל"ט, נ"ו, ע"ג סק"ב סק"ג.

כתובות ב': קכ"ט (קטע "אבל הקשה"), ק"ל, קל"ד (קטע אחרון), ק"מ סק"ג.

גיטין: פרק המביא גט ל"ה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ר"ע* סק"ב.

ב"ב ב': של"ב (קטע אחרון), שנ"א סק"ג, שנ"ג.

שיטת הבית יעקב שרק בתרי ותרי סובר הרשב"א שמהני ברי לי נגד חזקה משום שבתרי ותרי נחלש כח החזקה.

יבמות ג': נ"ו (קטע "והבית יעקב"), ע"ג סק"ג.

כתובות ב': ק"ל (קטע "והבית יעקב"), ק"מ סק"ג.

שיטת הקונטרס הספקות שה"ה שמהני ברי לי נגד חזקה כל היכא שיש ספק ידוע לפנינו.

יבמות ג': נ"ו (קטע "והבית יעקב"), ע"ג סק"ג.

כתובות ב': ק"ל (קטע "והבית יעקב").

דברי הפני יהושע שמהני ברי לי נגד חזקה

אפילו כשאין כאן שום דררא של ספק כלל. יבמות ג': נ"ו (קטע "והבית יעקב").

כתובות ב': ק"ל (קטע "והבית יעקב").

עוד בענין אם ברי לי מהני היכא שאין שום דבר שמעורר ספק.

יבמות ג': ע"ג סק"ב (קטע "ויש להוסיף" ולהלן שם) סק"ג.

כתובות ב': ק"מ סק"ב (קטע "ויש להוסיף") סק"ג.

דברי הפ"י שדינו של הרשב"א שייך רק בהברי לי שכתב הר"ן, דהיינו שהיא אומרת שראתה אותו מת, אבל לא בהברי לי שכתב רש"י שהיא משערת ובטוחה שהוא מת.

יבמות ג': נ"ו (קטע "ואולי"), ע"ג סק"ב (קטע "ולפ"ז יוצא").

כתובות ב': ק"ל (קטע "ואולי"), ק"מ סק"ב (קטע "ולפ"ז יוצא").

ב"ב ב': שנ"א בההערה.

דברי הפ"י שלפי הרשב"א מהני ברי לי נגד רוב, ודברי הגרש"ש סובר שלא מהני כיון שרוב הוא בגדר בירור.

יבמות ג': נ"ו (קטע אחרון).

כתובות ב': ק"ל (קטע אחרון), ק"מ סק"ב (קטע ראשון).

שברי לי בודאי לא מהני היכא שיש שני עדים שאומרים שאסור.

כתובות ב': ק"מ סק"ב (קטע ראשון).

בריאת העולם

בענין הסתכל באורייתא וברא עלמא.

חומש: הקדמה ו'.

שהעולם נברא בזכות חלה מעשרות ובכורים (ב"ר א', ו').

חומש: פר' כי תבוא, ארמי אובד אבי (כ"ו, ה'), שם, "עוד בענין בכורים".

חומש: פר' בראשית, בראשית ברא אלקים (א', א') [ב]. פר' בא, החדש הזה לכם (שמות י"ב, ב').

בענין האמונה בכריאת העולם יש מאין.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ד', י"א סק"א.

חומש: פר' בראשית, בראשית ברא אלקים (א', א') [ד].

בענין שהכל נברא מיום הראשון, ושוב נתקן ונקבע כל דבר ביומו.

חומש: פר' בראשית, בראשית ברא אלקים (א', א') [א], שם, ויבדל אלקים בין האור (א', ד'), שם, ויברא אלקים (א', כ"ז).

"בעשרה מאמרות נברא העולם וכו'" (אבות ה', א').

אבות: רמ"ד - רמ"ז.

חומש: פר' בראשית, בראשית ברא אלקים (א', א') [ב] [ג].

הביאור ב"בראשית נמי מאמר הוא" (ר"ה דף ל"ב ע"א).

אבות: רמ"ד.

בענין המחלוקת בין רבי יעקב ורבנן בחגיגה דף י"ב בענין האור המוזכר ביום הראשון.

חומש: פר' בראשית, ויבדל אלקים בין האור ובין החשך (א', ד').

בענין מה שהארץ לא עשתה עץ שטעמו כטעם הפרי, וכן בענין מה שחטאה בכליעת דמיו של הבל.

חומש: פר' בראשית, עץ פרי (א', י"א). פרי נח, מיד כל חי' אדרשנו (ט', ה') סק"ב (קטע "ובר מן דין" ולהלן שם).

בענין מה שאמר הקב"ה נעשה אדם, דהיינו שנמלך בבית דינו.

חומש: פר' בראשית, נעשה אדם (א', כ"ו).

שיחות: עמ' ח'.

בריה

מחלוקת רש"י ותוס' למה חייבים על ברי' אע"פ שאין בה כזית.

שבועות: כ"ט.

חקירה לפי רש"י מהו החידוש בזה שחייבים על ברי'.

שבועות: כ"ט.

בענין הנשבע שלא יאכל, דלפי חכמים דר"ע חייב רק על כזית, האם חייב גם על ברי'.

שבועות: כ"ט.

דברי תוס' שבגיד הנשה ועוף טמא ואבר מן החי שייך איסור ברי' אע"פ שאין בו כזית, אבל בכגון איסור נבילה וטבל לא שייך דין ברי'.

סימנים בענינים שונים: "בענין גיד הנשה של מוקדשין" סק"א (קטע "והנה המהר"ץ חיות").

ברירה

בענין ברירה בשותפין, עי' בערך שותפות - חצר השותפין אין קונין זה מזה.

הטעם למה אמרינן אין ברירה.

נדריים: פרק השותפין ה' (קטע ראשון).

בענין שלחומרא קי"ל שיש ברירה.

קידושין א': קנ"ד (קטע "יושב כתב").

קושיית הגרש"א איך מהני אדעתא דרבנן מקדש הלא הוי כמו על מנת שירצה אבא שהוא ציור של ברירה.

גיטין: פרק השולח פ"א, פ"ח (קטע אחרון).

ביאורו של הגר"ח באחין שחלקו יורשין הם כי יש ברירה.

קידושין ג': כ"ט סק"א בההערה.

המחלוקת בין הראשונים בענין מה היא סברת רבי אליעזר בן יעקב שאומר בנדריים דף מ"ה ע"ב זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו.

נדריים: פרק השותפין ה' - ז'.

בענין למה ב"אחרין לפלוני" אין חסרון של אין ברירה.

נדריים: פרק השותפין ה' (קטע "והנה הר"ן").

ברכה

בענין המהות של ברכה: דברי האבן עזרא, והרלב"ג, והאברבנאל, והספר העקרים, והשיעורי דעת, והמלבי"ם, והיפה תואר, והמכתב מאליהו, והמהר"ל, בענין אם היא בגדר נבואה, או תפילה, או הכנת המתברך, או שהיא מועילה משום הזכות שיש להמתברך בזה שבגללו התרומם המברך, משום צדיק גוזר והקב"ה מקיים, או שהיא מועילה משום האיכפתיות של המברך.

חומש: פר' תולדות, בעבור תברכך נפשי (כ"ז ד').

ביאור ענין ברכת רבי ישמעאל בן אלישע להקב"ה בברכות דף ז'.

חומש: פר' תולדות, בעבור תברכך נפשי (כ"ז ד') סק"ו.

בענין שכשמברכים אנשים צריכים לברך בכונה והתרגשות וכבוד ראש כמו שיש בתפילה.

חומש: פר' וזאת הברכה, וזאת הברכה (ל"ג, א').

ברכו

בענין אם מותר להפסיק לאחר ברכו לפני שהתחיל יוצר אור או אשר בדברו מעריב ערבים.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סימן ב' אות ז'.

בענין להפסיק כשהוא מתפלל כדי לענות אמן אחרי ברוך ה' המבורך לעולם ועד.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סימן ב' אות א' (קטע "ועוד כתב") ואות ו'.

ברכות

ע"י עוד בערך קידוש לבנה.

א. כללי

ב. ברכת הנהנין

ג. ברכות המצות

ד. ברכת הגומל

ה. ברכת אירוסין

ו. ברכות נישואין

ז. ברכת להכניסו

ח. ברכת התורה

ט. ברכת המזון

י. ברכת החמה

י*. עושה מעשה בראשית

יא. ברכת שהחיינו

יב. ברכת על נטילת ידיים בבוקר

יג. ברכת אשר יצר

יד. ברכת אלוקי נשמה

טו. ברכות השחר

טז. ברוך שאמר וישתבח

יז. ברכות קריאת שמע של שחרית

יח. שמונה עשרה של שחרית

יט. תפילת מוסף

כ. שמונה עשרה של מנחה

כא. ברכת השכיבנו

כב. שמונה עשרה של ערבית

כג. סוף הזמן של עוד תפילות

כד. ברכת המפיל

א. כללי

שבברכות אין צריכים כוונה לצאת.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'

סק"ג (קטע "והמ"ב") סק"ד.

שאי אפשר לעשות שליח לברך בלי שישמע ויצא מדין שומע כעונה (ואז לא בעינין שליחות) כי הוי מצוה שבגופו.

כתובות א': קל"ב סקט"ו.

קידושין ג': ג' סקי"ד.

חומש: פר' כי תצא, כי יקח איש

אשה (כ"ד, א') סקט"ו

בענין מתי אומרים שאילם יכול לעשות את הדבר שזקוק לברכה ואדם אחר יברך את הברכה, ומתי אומרים שהאילם עצמו לא יעשה את המעשה אלא אדם אחר יעשה אותו ויברך.

סימנים בענינים שונים: "בענין

ברכת שחיטה" סק"א ולהלן שם.

ב. ברכת הנהנין

ע"י בערך ברכת הנהנין.

ג. ברכות המצות

בענין אם החיוב לברך ברכת המצות הוא חיוב כללי אחד, דהיינו חיוב כללי לברך על המצות, רק שיש הרבה ציורים של ברכות המצות, או האם אין כאן חיוב כללי, אלא כל ברכה וברכה מברכות המצות הוא חיוב נפרד בפני עצמו.

סוכה: כ"ג.

שיטת רבינו תם שנשים יכולות לברך על מצוה שהזמן גרמא אע"פ שהן פטורות.

סוכה: כ"ג.

שיטת הרמב"ם בהל' ברכות שאם לא בירך קודם המצוה א"א לברך אחרי המצוה, ודברי הראב"ד שמסכים עמו, ודברי רבינו יונה בזה.

כתובות א': קל"ב סק"ד.

קידושין ג': ג' סק"ג.

חומש: פ"ר' כי תצא, כי יקח איש אשה (כ"ד, א') סק"ד.

דברי הרמב"ם שהיכא שהקיום נמשך אפשר בדיעבד לברך גם לאחר עשיית המעשה.

כתובות א': קל"ב סק"י ולהלן שם.

קידושין ג': ג' סק"ט ולהלן שם.

חומש: פ"ר' כי תצא, כי יקח איש אשה (כ"ד, א') סק"י ולהלן שם.

בענין אם במצות דרבנן הברכה היא על המצוה דרבנן או האם הברכה היא על המצוה דאורייתא לשמוע לדברי חכמים.

חומש: פ"ר' יתרו, זכור את יום השבת לקדשו (כ', ח') [ג] (קטע "גם י"ל" ולהלן שם).

חנוכה: ט"ז סק"ד.

בענין למה אמרינן בגמ' שבברכה על מצות דרבנן הכוונה ב"וצונו" היא להלאו של לא תסור, ולא אמרו שהכוונה היא להמצות עשה של ועשית ככל אשר יורוך.

חומש: פ"ר' יתרו, זכור את יום השבת לקדשו (כ', ח') [ג] (קטע "ועוד דאם").

חנוכה: ט"ז סק"ד.

דברי הר"י בן פלאט שהביא הרשב"א שאין מברכים על מצוה שאין בה מעשה כגון השמטת קרקע וכספים (וכגון קידוש החודש, אבודרהם).

חומש: פ"ר' יתרו, אנכי ה' אלקיך (כ', ב') [ג], שם, זכור את יום השבת לקדשו (כ', ח') [ג] (קטע אחרון).

חנוכה: ט"ז סק"ב סק"ג.

בענין למה אין מברכים ברכת המצות על מצות אמונה, ע"י בערך אמונה.

בענין למה אין מברכים ברכת המצות על מצות קידוש היום, ע"י בערך קידוש היום.

בענין למה אין מברכים ברכת המצות על מצות קידוש החודש, ע"י בערך קידוש החודש - עיבור השנה סק"ד.

בענין למה אין מברכים ברכת המצות על מצות סיפור יציאת מצרים, ע"י בערך סיפור יציאת מצרים.

בענין למה אין מברכים ברכת המצות על מצות צדקה, ע"י בערך צדקה.

בענין הברכה על הלל, ע"י בערך הלל.

בענין הברכה על ספירת העומר, ע"י בערך ספירת העומר.

דברי הערוגת הבושם שאין מברכים ברכת המצות על מצות אכילת ערב יום כיפור כי אין הדבר ניכר שעושה כן לשם מצוה.

חומש: פ"ר' יתרו, אנכי ה' אלקיך (כ', ב') [ג].

בענין הא דמברכים על מצות יציאת מעומד.

יבמות א': פ"ו (קטע "וכיסוד").

יבמות ג': קט"ז (קטע "וכיסוד").

חומש: פ"ר' שלח, ועשו להם ציצת (ט"ו, ל"ח) [ב] (קטע "וכיסוד").

בענין הא דמברכים על מצות הפרשת חלה מיושב.

יבמות א': פ"ו (קטע "וכיסוד").

יבמות ג': קט"ז (קטע "וכיסוד").
 חומש: פרי' שלח, ועשו להם ציצת
 (ט"ו, ל"ח) [ב] (קטע "וכיסוד").
 בענין אם היוצא ידי ברכת המצות ע"י
 שומע כעונה צריך לעמוד כמו המברך.
 סנהדרין: ר"ע.

דברי המג"א שאפשר להוציא אחר ידי
 ברכת ציצת אע"פ שהמברך עצמו אינו
 מתעטף.

יבמות א': פ"ו (קטע "ועיין עוד
 במג"א").

יבמות ג': קט"ז (קטע "ועיין עוד
 במג"א").

חומש: פרי' שלח, ועשו להם ציצת
 (ט"ו, ל"ח) [ב] (קטע "ועיין עוד
 במג"א").

בענין הא דמברכין ברכת המצות על מצות
 קיומיות, כגון שחיטה, סוכה כל שבעה,
 ונטילת ידים.

כתובות א': קל"ב סק"ח.

קידושין ג': ג' סק"ז.

סימנים בענינים שונים: "בענין
 ברכת שחיטה (קטע ראשון).

חומש: פרי' כי תצא, כי יקח איש
 אשה (כ"ד, א') סק"ח.

דעת הרא"ש שברכת על השחיטה היא
 ברכת המצות (קטע ראשון), ומשמעות
 דברי הב"ח שהיא ברכת הניהיגין (סק"א
 סק"ב), ודברי הט"ז שהיא ברכת השבח
 (סק"ב).

סימנים בענינים שונים: "בענין
 ברכת שחיטה".

המחלוקת בין רש"י והאור זרוע בענין אם
 היכא שנולדה בבהמה ריעותא של טריפות,
 האם יברך לפני השחיטה (רש"י), או האם
 רק אחרי שחיטה אחרי שבדקו את הבהמה
 (האור זרוע).

סימנים בענינים שונים: "בענין
 ברכת שחיטה" (קטע "ועי' בדברי
 חמודות").

ד. ברכת הגומל

למה מברכים ברכת הגומל, אולי ניצל

בדרך מקרה ולא בהשגחה.

כתובות ב': שנ"ו סק"ה (קטע "עוד
 צ"ע").

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ח'
 סק"ה (קטע "עוד צ"ע").

אבות: פ"א סק"ה (קטע "עוד
 צ"ע").

חומש: פרי' וישב, וישמע ראובן
 ויצלהו מידם (ל"ז, כ"א) סק"ה
 (קטע "עוד צ"ע").

ה. ברכת אירוסין

בענין המהות של ברכת אירוסין: האם היא
 ברכת המצוה או ברכת השבח, ובענין מתי
 מברכין אותה האם לפני הקידושין או אחרי
 הקידושין, ובענין היכא שקידש ע"י שליח
 מי מברך.

כתובות א': קל"ב סק"ד סק"ח
 ולהלן שם.

קידושין ג': ג' סק"ג סק"ז ולהלן
 שם.

סימנים בענינים שונים: "בענין
 ברכת שחיטה" (קטע ראשון).

חומש: פרי' כי תצא, כי יקח איש
 אשה (כ"ד, א') סק"ד סק"ח ולהלן
 שם.

טעמי הראשונים למה אין מברכין ברכת
 המצות על קידושין.

כתובות א': קל"ב סק"ד סק"ח
 ולהלן שם.

קידושין ג': ג' סק"ג סק"ז ולהלן
 שם.

חומש: פרי' כי תצא, כי יקח איש
 אשה (כ"ד, א') סק"ד סק"ח ולהלן
 שם.

דברי רבינו יונה שאם לא בירכו ברכת
 אירוסין בשעת הקידושין אפשר לברך
 בשעת הנישואין כי הוי כמו היכא שעוד
 לא נתעכל המזון במעיו.

כתובות א': קל"ב סק"א סק"ג.

קידושין ג': ג' סק"י סק"ב.

ה. ברכת התורה

בענין שנשים מברכות ברכת התורה מפני שהן צריכות לומר פרשיות קרבנות, וכן ללמוד את הדינים שלהן, אבל לא מפני שהן חייבות בתלמוד תורה כי הן באמת פטורות.

קידושין א': חלק ההערות דף ב' הערה מ"ח.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות א' סוף סקי"א.

בענין הנ"ל שנשים מברכות ברכת התורה מפני שהן צריכות לומר פרשיות קרבנות, ואע"פ שאינן מבינות את הפרשה.

חומש: פר' בחקותי, אם בחקתי תלכו (כ"ו, ג') [ג] (קטע "ועי' בשו"ת").

בענין המחלוקת אם מברכים ברכת התורה על הרהור.

אבות: ק"י סק"א.

חומש: פר' ואתחנן, "עוד בענין קריאת שמע" (קטע "מיהו אכתי" ולהלן שם).

חנוכה: ט"ז סק"ב.

בענין שברכת אהבה רבה נחשבת בגדר ברכת התורה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה' סק"ד.

בענין למה צריכים ללמוד אחרי שמונה עשרה היכא שיוצאים ידי ברכת התורה עם אהבה רבה, ולא סגי בזה שקרא קריאת שמע.

חומש: פר' ואתחנן, "עוד בענין קריאת שמע".

בענין אמירת המשנה והברייתא של אלו דברים וכו'.

חומש: פר' פנחס, את קרבני לחמי וגו' (כ"ח, ב') ט' סק"ב.

ט. ברכת המזון

הדרך שרק המברך ברכת המזון בעצמו הרי הוא מקיים ע"י הדברי תורה שבתוכה את

חומש: פר' כי תצא, כי יקח איש אשה (כ"ד, א') סקי"א סקי"ג.

השיטה שהיכא שאדם אחר (ולא החתן) מברך ברכת אירוסין לא בעינן עובר לעשייתן.

כתובות א': קל"ב סקי"ג.

קידושין ג': ג' סקי"ב.

חומש: פר' כי תצא, כי יקח איש אשה (כ"ד, א') סקי"ג.

ו. ברכות נישואין

עי' עוד בערך שבעת ימי משתה.

בענין הנוסח "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם".

כתובות א': תי"ז (קטע "ויש להסביר").

דברי הר"ן בדעת הרמב"ם בענין למה מברכין ברכת חתנים לפני החופה ולא אחרי החופה.

כתובות א': קל"ז (קטע "והנה עד כאן").

שביהודה מברכין ברכות נישואין בשעת האירוסין וזה עולה להנישואין שהוא עושה אח"כ כמו כשמברכים בשעת הנישואין, אבל אם יברכו בין האירוסין להנישואין הרי הן ברכות לבטלה.

כתובות א': ל' (קטע "גם יש ליישב").

ז. ברכת להכניסו

המחלוקת ראשונים בענין היכא שאין שם האב, ואיש אחר מל, האם מברכים להכניסו.

קידושין ב': שני"ח סק"ז.

בענין אם להכניסו היא ברכת המצות, ובענין למה מברכין אותה אחרי המילה ולא עובר לעשייתה.

כתובות א': קל"ב סקי"ג.

קידושין ג': ג' סקי"ב.

חומש: פר' כי תצא, כי יקח איש אשה (כ"ד, א') סקי"ג.

החיוב של דברי תורה בתוך הסעודה, אבל לא היוצא בדרך שומע כעונה.

אבות: קי"ט סק"ב (קטע "והנה החיד"א").

בענין לבישת בגד עליון וכובע.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח' סק"ח.

שיטת הראב"ד שאם אכל דבר אסור בשוגג מברך עליו.

סוכה: ק"ח.

הסוגיא בפסחים שאין אומרים שתי קדושות (קידוש היום וברכת המזון) על כוס אחד.

סימנים בענינים שונים: "בענין אין עושיין מצות חבילות חבילות" ב'.

דברי הרמב"ם שברכת המזון והבדלה אפשר לברך על כוס אחד.

סימנים בענינים שונים: "בענין אין עושיין מצות חבילות חבילות" ב' (קטע "והנה אע"פ" וקטע אחרון).

י. ברכת החמה

הדרך שברכת החמה אינה חיוב נפרד, אלא הרי היא ציור אחד של הדין הכללי שהרואה דברים נפלאים בהבריאה מברך עושה מעשה בראשית, והרי אפשר לקיים חיוב זה בכל זמן ומש"ה לא חשיב זמן גרמא.

סוכה: כ"ג.

קידושין ב': שנ"ח סק"ג.

סנהדרין: רס"ח.

חומש: פר' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"א (קטע "ושוב").

י*. עושה מעשה בראשית

בענין אם החיוב הוא באמת חיוב כללי לברך על הדברים הנפלאים בהבריאה, וכמו שכתבנו לעיל בסמוך, או האם חשיב חיוב נפרד פרטי על כל דבר ודבר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה' סק"ב.

יא. ברכת שהחיינו

בענין היכא שבירך שהחיינו בשעת עשיית

הסוכה לפני החג, האם הוא צריך לברך שוב שהחיינו על החג כשמגיע החג.

חנוכה: ט' סק"ג (קטע "מיהו").

בענין מה שבליל פסח ברכת שהחיינו בשעת קידוש פוטרת את כל מצות הלילה, וכן בסוכות ברכת שהחיינו בשעת קידוש פוטרת גם מצות ישיבת סוכה, אבל בכל זאת למחרת מברכים שהחיינו בנפרד על מצות ארבעה מינים, ואילו בפורים ברכת שהחיינו בלילה בשעת קריאת המגילה פוטרת את כל מצות היום, אלא שבפורים הש"ץ מכריז שיתכוונו לכך.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' כ"ד אות ח'.

בענין מה שמדליקים את הנר הראשון של חנוכה בכ"ד בכסלו לפני השקיעה, ומברכים אז גם שהחיינו.

חנוכה: ט' סק"ג (קטע "עוד יש להעייין" ולהלן שם).

יב. בענין ברכת על נטילת ידים בבוקר

בענין עד מתי אפשר לברך ברכה זו.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה' סק"א.

יג. ברכת אשר יצר

בענין עד מתי יכול לברך אשר יצר אחרי עשיית צרכיו.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה' סק"ב.

בענין אם ביסוד החיוב של ברכת אשר יצר נאמר רק שם אחד וחיוב אחד, דהיינו חיוב לברך ברכת השבח על עשיית צרכיו, או האם נאמרו שני שמות ושני חיובים, דהיינו חיוב אחד לברך על עשיית קטנים וחיוב שני לברך על עשיית גדולים.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה' סק"ב.

יד. ברכת אלוקי נשמה

בענין עד מתי אפשר לברך ברכה זו.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה' סק"ג.

טו. ברכות השחר

בענין עד מתי אפשר לברך ברכות השחר.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'
סק"ה.
בענין אם נשים חייבות בברכות השחר.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות
א' סק"ג.

טז. ברוך שאמר וישתבח

בענין עד מתי אפשר לברך ברוך שאמר
וישתבח.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'
סק"ח.
וע"ע בערך פסוקי דזמרא.

יז. ברכות קריאת שמע של שחרית

בענין עד מתי יכולים לברך ברכות קריאת
שמע של שחרית.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'
סק"י סק"ט סק"כ.
בענין אם נשים חייבות בברכות קריאת
שמע.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות
א' סק"ה.

יח. שמונה עשרה של שחרית

בענין עד מתי אפשר להתפלל שמונה
עשרה של שחרית.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'
סק"ג.
בענין להתפלל שמונה עשרה של שחרית
בהחצי שעה שאחרי חצות על ידי עשיית
תנאי.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'
סק"ג.

יט. תפילת מוסף

בענין עד מתי אפשר להתפלל תפילת
מוסף.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'
סקט"ו.

כ. שמונה עשרה של מנחה

בענין עד מתי אפשר להתפלל שמונה

עשרה של מנחה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'
סק"ז.

כא. ברכת השכיבנו

בענין עד מתי אפשר לברך ברכת השכיבנו.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'
סק"כ.

כב. שמונה עשרה של ערבית

בענין עד מתי אפשר להתפלל שמונה
עשרה של ערבית.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ה'
סקכ"א.

כג. סוף הזמן של עוד תפילות

בענין סוף הזמן של תפילות שאינן ברכות,
ע"י בערך תפילה סק"ט.

כד. ברכת המפיל

ע"י בזה בקובץ קריאת שמע על המטה
וברכת המפיל.

ברכת הנהנין

א. כללי

ב. קדימה

א. כללי

בענין למה תיקנו ברכות הנהנין.

חומש: פר' מקץ, כי נשני אלקים
וגו' (מ"א, נ"א נ"ב) (קטע "ונראה
שלכן").

שיחות: פ"ז.

דברי הרמ"א שאם אנסוהו לאכול אינו
מברך, ודברי הפוסקים שחולקים עליו.

כתובות ב': שס"ו.

הסוברים שעל תפוחי אדמה מברכים
שהכל.

ליקוט הלכות ומנהגים: סי' כ"ד
אות י"א סק"א.

מוסר השכל מזה ששלם קודם לגדול.

שיחות: עמ' ק"כ.

קדימה

שבעת המינים נגד חביב ושלם וגדול.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות א'.

כל הסמוך לארץ קמא קודם לברכה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות א'.

סמיכות לארץ נגד חביב ושלם וגדול.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות א', אות ב' סקי"ד.

המוציא, אפילו של שעורין שבולת שועל או שיפון או כוסמין, קודמים לבורא מיני מזונות אפילו מחטין.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סק"א.

בורא מיני מזונות של שבולת שועל או שיפון או כוסמין נגד זיתים, או נגד כוסס חטה שברכתו בורא פרי אדמה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סק"ד.

בורא מיני מזונות נגד יין.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ג' סק"ג.

כוסס חטה נגד זית, כשהזית חביב וכן כשאינו חביב.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סק"ז.

גם לשמן זית יש את הדין שיש לזית בעינו כיון שברכתו בורא פרי העץ כמו זית.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סק"ח.

שלדבש תמרים אין דין של תמרים כיון שברכתו שהכל.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סק"ט.

שהיכא שניהם הם ממין אחד משבעת המינים, או ששניהם אינם משבעת המינים אבל ברכותיהם שוות, שלם קודם לחביב עליו תמיד, וחביב עליו תמיד קודם לחביב

עליו באותה שעה, וחביב עליו באותה שעה קודם לגדול.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סקי"ג.

ז' מינים נגד חביב כשאין ברכותיהם שוות.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סקט"ו.

צנון נגד תפוח, והצנון חביב עליו.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סקט"ז.

ז' מינים שהוא בבורא פרי אדמה נגד בורא פרי העץ שאינו מז' המינים.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סקי"ז.

שאם שניהם אינם מהז' מינים, ושניהם שוים בחביבות, אז בורא פרי העץ קודם לבורא פרי האדמה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סקי"ז.

בורא פרי האדמה שהוא שלם, נגד בורא פרי העץ שאינו שלם אבל הוא חביב או מהז' מינים.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סקי"ח.

בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה נגד שהכל כשהשכל הוא חביב או מהז' מינים או שלם.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ב' סקי"ט.

מין שנשתבח בו הקב"ה או ישראל.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות סק"כ.

תמרים נגד יין.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט' אות ג' סק"ג.

ברע מלך סדום

ביאור השם ברע.

אבות: ל"ג (קטע "והנה מרש"י" וקטע "ובאמת" וקטע "ברם").

חומש: פר' לך לך, ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד (י"ג, י"ג) (קטע "ואולי" וקטע "ובאמת" וקטע "ברם").

ברשע מלך עמורה

ביאור השם ברשע.

אבות: ל"ג (קטע "והנה מרש"י" וקטע "ובאמת" וקטע "ברם").

חומש: פר' לך לך, ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד (י"ג, י"ג) (קטע "ואולי" וקטע "ובאמת" וקטע "ברם").

בשר

דברי הרמב"ן בענין למה הי' אסור לאדם הראשון לאכול בשר.

חומש: פר' בראשית, הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע וגו' לכם יהי לאכלה וכו' (א', כ"ט). פר' נח, מיד כל חי' אדרשנו (ט' הי') סק"א בהערה.

בענין למה הותר לנח.

חומש: פר' בראשית, הנה נתתי לכם את כל עשב וגו' (א', כ"ט).

בענין אם היו בני ישראל אסורים לאכול בשר עוף במדבר בלי להקריבו לקרבן כמו שהיו אסורים בבשר בהמה.

זכחים ב': תרכ"ב סק"ב.

"מרבח בשר מרבה רימה": בענין מתי לאכול בשר, וכמה.

אבות: פ"א.

חומש: פר' בשלח, בתת ה' לכם בערב בשר לאכל (ט"ז, ח').

דברי הגרי"ז שיתכן שדבר מסוים נחשב גם עור וגם בשר.

זכחים ב': תש"ג.

בשר בחלב

א. מהות האיסור

ב. דיני הרחקת אכילת חלב מאכילת בשר

א. מהות האיסור

דברי הרמב"ם שהוא מונה את האיסור של אכילת בשר בחלב כלאו נפרד במנין תרי"ג, כמו שהוא מונה בישול, כי לכל אחד מהם כתוב בנפרד לא תבשל גדי בחלב אמו, ואינו מונה גם הנאה מבשר בחלב כלאו נפרד, אע"פ שגם בנוגע להנאה נאמר פעם נוספת לא תבשל גדי בחלב אמו, וביאורו למה.

סימנים בענינים שונים: "בענין המבשל נבילה בחלב" סק"ג.

בענין מה שלוקין על אכילת בשר בחלב גם אם אכלו שלא כדרך כיון שלא כתוב בו אכילה: האם בכל האיסורים פטורים על שלא כדרך מצד הסברא, רק שבבשר בחלב כיון שלא כתוב בו אכילה הרי זה כדי להורות שחייבים גם על שלא כדרך, או האם מצד הסברא חייבים גם על שלא כדרך, רק שהעובדא שכתוב אכילה בשאר איסורים הרי זה בגדר ילפותא שפטורים, וממילא בבשר בחלב שלא כתוב בו אכילה, חייבים מצד הסברא גם על שלא כדרך.

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות על איסורי הנאה ובכ"ח".

משמעות דברי הרמב"ם שאין לוקין על הנאה מבשר בחלב כמו שהוא סובר שאין לוקין על שאר איסורי הנאה, ודברי החינוך בענין זה.

סימנים בענינים שונים: "בענין המבשל נבילה בחלב" סק"ו. "בענין מלקות על איסורי הנאה ובכ"ח"

השיטה שאין בישול אחר בישול בבשר בחלב.

סימנים בענינים שונים: "בענין המבשל נבילה בחלב" סק"ז.

בענין אם מה שנאסר הוא גוף החפצים של הבשר והחלב, או האם הדבר שנאסר הוא התערובת של טעם הבשר וטעם החלב.

סימנים בענינים שונים: "בענין בשר וחלב".

בענין היכא שהמחה את הבשר ושתה אותו.
סימנים בענינים שונים: "בענין בשר
וחלב".

בענין "גדי אסרה תורה ולא חלב", וקושיית
הגמ' על זה מאכל חצי כזית בשר וחצי
כזית חלב חייב, והקושיא שאולי חייב
משום ש"היתר מצטרף לאיסור".

סימנים בענינים שונים: "בענין בשר
וחלב".

בענין ה"נקודה נפלאה" שכתב הרמב"ם
בפיה"מ על מס' כריתות שהיכא שרוצים
שהאיסור אכילה של בשר בחלב יחול על
דבר שכבר אסור באכילה משום איסור
אחר, העובדא שבשר וחלב אסור בהנאה
אינו יכול לשמש כאיסור מוסיף על איסור
אכילה ושנימא שמיגו שחל האיסור הנאה
חל נמי האיסור אכילה, כי האיסור הנאה
הרי הוא תוצאה מהאיסור אכילה (כן ביאר
הקובץ הערות בס"ל סק"ג את כוונת
הרמב"ם, ובסק"ד כתב ביאור אחר).

סימנים בענינים שונים: "בענין
המבשל נבילה בחלב" סק"א
סקי"א.

ב. דיני הרחקת אכילת חלב מאכילת בשר

השיטות בענין מהו הטעם שצריכים
להמתין, ונפ"מ לענין לעיסה ואכילת שומן.
ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
א'.

בענין כמה זמן צריכים להמתין אחרי
אכילת בשר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ב'.

שאשת איש ממתינה כמנהג בעלה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ג' סק"א.

בענין היכא שהוא מסופק אם אכל בשר או
אם כבר עבר הזמן

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ג' סק"ב.

בענין אם חולה ומינקת ויולדת צריכים
להמתין.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ג' סק"ג.

בענין היכא שישן אחרי אכילת הבשר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ג' סק"ד.

בענין היכא שאכל פחות מכזית בשר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ג' סק"ה.

בענין כמה צריכים להמתין מלתת חלב
לתינוק, וכן בענין איך לחנך קטן.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ג' סק"ו.

בענין היכא שאכל שומן ולא בשר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ד' סק"א.

בענין גידים בחלב.

זבחים ג': ק"ו.

בענין שיליא בחלב.

זבחים ג': ק"י (קטע "ועי'
ברמב"ם").

בענין אם צריך להמתין אחרי מרק בשרי.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ד' סק"ד.

בענין אם צריכים להמתין אחרי שאכל
תפוח אדמה שנתבשל בסיר יחד עם בשר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ד' סק"ב.

בענין אם צריכים להמתין אחרי מאכל
פרוה שנאפה בתוך תנור אחד עם בשר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ד' סק"ג.

בענין אם צריך להמתין אחרי מאכל פרוה
שנתבשל לבדו בסיר בשרי.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ד' סק"ה.

בענין חלב שקדים.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ד' סק"ו.

בענין טעימה של חלב אחרי אכילת בשר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות
ד' סק"ז.

בענין אם מותר להריח חלבי בתוך השש שעות.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות ד' סק"ח.

בענין אם מותר לאכול בתוך השש שעות על שולחן אחד עם מי שאוכל בשר.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות ד' סק"ח.

בענין מה לעשות היכא שברוך בטעות על חלב בתוך השש שעות.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ו' אות ד' סק"ח.

בת קול

בענין מהות בת קול.

אבות: שמ"ג.

בענין אין משגיחין בבת קול.

יבמות א': רס"א - רס"ג.

בתולה נשאת ליום רביעי

שגדר התקנה של לישא ביום ד' (או יום לפני שיש ישיבת ב"ד עיין בזה להלן בסמוך) משום טענת בתולים, הוא לישא ביום ד' ולא לישא באופן שאין קרירות דעתא, ולכן אם הי' מוכרח להקדים אין עדיפות מצד טענת בתולים ביום ג' יותר מביום ב'.

כתובות א': ע"ה.

הדרך שתחילת התקנה משום טענת בתולים לא היתה שתנשא ביום ד' אלא שתנשא ביום שלפני ישיבת ב"ד.

כתובות א': נ"ט.

דברי הריטב"א שבתחילה תיקנו משום טענת בתולים רק כל זמן ששייך הטעם, ולכן אם בטל הטעם מותר ואין צריכים ב"ד שגדול בחכמה ובמנין כדי להתירו.

כתובות א': נ"ט (קטע אחרון).

בענין אם לפי רש"י עשו תקנת טענת בתולים באשת כהן, וכן בקטנה שנתקדשה פחותה מבת ג' שנים ויום א'.

כתובות א': א'.

דברי השט"מ שתקנת טענת בתולים ותקנת שקדו משלימות זו את זו.

כתובות א': ג'.

בענין היכא שהגיע הזמן של נישואין אבל אינה יכולה עוד להנשא משום תקנת טענת בתולים, האם הארוס חייב להעלות לה מזונות.

כתובות א': ד', ו', ז' סק"ד, כ"ג בהערה.

שמותר לישא בליל רביעי (ולא רק ביום רביעי) ולבעול בליל רביעי ולא חיישינן שמא תקרר דעתו עד יום חמישי.

כתובות א': י"ב.

שמותר לישא ביום רביעי (ולא רק בליל רביעי) ולא חיישינן שמא תמשיך החתונה ולא ישאר לו זמן לבעול בליל חמישי.

כתובות א': י"ב.

דברי תוס' בדף ב' שלבעול בתחילה בליל ה' משום ברכה הרי זה בגדר עצה טובה ולא בגדר תקנה.

כתובות א': ד', י"ב.

דברי הפ"י בגדר העצה טובה הנ"ל.

כתובות א': כ'.

דברי החת"ס דמשום ברכה הוי בגדר מנהג.

כתובות א': י"ב.

דברי רש"י שהטעם שתיקנו לישא ביום ד' הוא כי צריכים לברר ספק ספיקא. וכן בענין היכא שמצא פתח פתוח, האם אסור לסמוך על ספק ספיקא להתיר עד שיעבור זמן מסוים שיוכל להתברר.

כתובות א': י"ג, י"ז, קס"א*, ר"ב.

שאפילו אם מותר לעשות חופת נדה מצד דיני חופה אבל אסור משום שלא יוכל לבועלה בליל חמישי ואין כאן תקנת טענת בתולים.

כתובות א': כ"ג בהערה.

בענין אם מותר לאלמנה להנשא ביום רביעי.

כתובות א': שצ"ה סק"ב.

בתי ערי חומה

בענין אם המכירה היא מכירה על תנאי שאם יפדה תחבטל המכירה (תנאי ביטול), או האם היא מכירה על מנת שלא יפדה, דהיינו שאם לא יפדה אז תהי' המכירה קיימת (תנאי קיום), או האם היא מכירה גמורה בלי תנאי רק שהתורה נתנה לו זכות לפדות. ונפ"מ מכל זה הוא לענין היכא שלא פדה משום שנאנס.

כתובות א': נ"ג.

חומש: פר' בהר, ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה וגו' (כ"ה, כ"ט).

בענין אם נהג דין בתי ערי חומה בבית שני. גיטין: פרק השולח - פרוזבול י"ז.

בענין "לזה וגואל, וגואל לחצאין".

קידושין ב': חלק ההערות דף כ' הערה י"ד - י"ז.

גדר נגאל לחצאין.

קידושין ב': רס"ו - רס"ח.